

Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat
Óbudai Vackor Óvoda
1036 Budapest, Árpád fejedelem útja 60.
Mókus Tagóvoda
1036 Budapest, Mókus utca 1.
OM: 034257
IKT: 577-38 - 2019

Vackor

Játék-Mozgás-Kommunikáció

Mókuskaland

Külső világ tevékeny megismerése

Óvodai program

Budapest, 2019. május 31.

Tartalomjegyzék

Küldetésnyilatkozatunk	4
Gyermekképünk	4
Óvodaképünk	5
Óbudai Vackor Óvoda - Mókus Tagóvoda szervezeti felépítése	6
Bemutatkozunk	7
Óvodai nevelésünk, fejlesztésünk	9
<i>Vackor Óvoda: JMK program</i>	9
<i>Mókus Tagóvoda: Külső világ tevékeny megismerése program</i>	10
Óvodai nevelésünk általános nevelési célja és feladata	11
<i>Az egészséges életmód alakítása</i>	11
<i>Az érzelmi, az erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés</i>	12
<i>Az anyanyelvi-, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása</i>	13
Nevelésünk, óvodai fejlesztésünk keretei	13
<i>Az egészséges életmód kialakítása</i>	14
<i>Társas kapcsolatok, helyes viselkedés</i>	24
<i>Munka jellegű tevékenységek</i>	25
Játék	28
A játék, mint a tanulás legfontosabb színtere	37
<i>Átjárhatóság / a játék és tanulás sajátos színtere a Vackor Óvodában</i>	41
Mozgás	44
A kommunikációs nevelés	49
Anyanyelvi nevelés	55
A gyermek és környezete	59
<i>A természeti és a társadalmi környezet megismerése</i>	61
<i>A környezet mennyiségi és formai viszonyainak feltárása</i>	63
<i>Környezetvédelem</i>	64
<i>Madárbarát óvodai program / Kiemelten: Mókus Tagóvoda</i>	67
<i>Környezetalkítás</i>	69

Esztétikai és művészeti nevelés	76
<i>Vizuális nevelés</i>	76
<i>Zenei nevelés</i>	80
<i>Irodalmi nevelés</i>	84
Ünnepek, hagyományok, események	87
Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek	91
<i>Különleges bánásmódot igénylő gyermek</i>	91
<i>Tehetséges gyermek-tehetséggondozás</i>	97
<i>Egyéni és differenciált bánásmód</i>	97
Kapcsolatrendszerünk – partnereink	101
Óvodai fejlesztésünk feltételrendszere	107
<i>Személyi feltételek</i>	107
<i>Tárgyi feltételek, követelmények</i>	109
<i>Tervezés</i>	113
Pedagógiai adatkezelés	114
Legitimációs záradék	116
1. melléklet Folyamatábra	117
2. melléklet Működési rend	117
3. melléklet Napirendi időkeretek	117
4. melléklet Az átjárhatóság szinterei: az egyes játszószobák működése	118
7. melléklet: A zenei képesség fejlesztés tartalma	127
8. melléklet Ünnepeink	128
9. melléklet Néphagyományok - ötletek, javaslatok	129

Küldetésnyilatkozatunk

„Tíz lépcső”

<i>Szórd szét kincseid</i>	-	<i>a gazdagság legyél te magad.</i>
<i>Nyűdd szét díszeid</i>	-	<i>a szépség legyél te magad.</i>
<i>Feledd el mulatságaid</i>	-	<i>a vígság legyél te magad.</i>
<i>Égesd el könyveid</i>	-	<i>a bölcsesség legyél te magad.</i>
<i>Pazarold el izmaid</i>	-	<i>az erő legyél te magad.</i>
<i>Oltsd ki lángjaid</i>	-	<i>a tűz legyél te magad.</i>
<i>Úzd el szánalmaid</i>	-	<i>a jóság legyél te magad.</i>
<i>Dúld fel hiedelmeid</i>	-	<i>a hit legyél te magad.</i>
<i>Törd át gátjaid</i>	-	<i>a világ legyél te magad.</i>
<i>Vedd egybe életed, halálod</i>	-	<i>a teljesség legyél te magad."</i>

(Weöres Sándor)

Legfőbb értékünk az önmagunkkal szemben támasztott emberi, erkölcsi és szakmai igényesség, melyet közvetítünk a környezetünk felé. Minden kapcsolatunkat és cselekedetiünket az empátia, tolerancia, nyitottság és felelősségérzet hatja át.

A nevelés folyamatában példamutató magatartásunkkal, magas színvonalú, minőségre törekvő, gyermek-, és partnerközpontú, befogadó szemlélettel, a kor követelményeit tükröző, és a fejlődéssel, változásokkal lépést tartó pedagógiai munkával szeretnénk a ránk bízott 3-7 éves gyermekek egészséges személyiségfejlődéséhez szükséges alapokat megteremteni, „a T e l j e s s é g f e l é ” vezető úton.

Gyermekképünk

Minden gyermek egyedi, megismételhetetlen, egyszeri és különleges, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben mással nem helyettesíthető személyiség és szociális lény egyszerre.

A kisgyermek elsősorban biztonságra és szeretetre vágyik. Ha ezt megteremtjük számára, akkor igényeit, szükségleteit különféle tevékenységi, tapasztalati formában, kíváncsiságától, ösztöneitől vezérelve kiegyensúlyozottan, saját maga diktálta tempóban kielégíti.

Ehhez a szükséglethez biztosítunk minden gyermek számára egyenlő hozzáférést, eszközt, teret, biztonságot, szeretetet.

Megteremtjük az optimális feltételeket, lehetőségeket nyújtunk az egészséges és mindenoldalú személyiségfejlődéshez.

Óvodaképünk

„Vackor” Óvodánk a „Mókus” tagóvodával együtt a közoktatási rendszer részeként szakmailag önálló intézmény.

Nevelésünk gyermekközpontú, befogadó. Pedagógiai elkötelezettségünknel fogva biztosítjuk minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú szeretetteljes légkörben nevelkedhessen, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nevelési attitűdünk minden előítéllettől mentes.

Egységes szerkezetbe foglalt pedagógiai programunk: Játék – Mozgás - Kommunikáció és a Külső világ Tevékeny Megismerésére, hagyományira, sajátosságaira épülő nevelési program.

Óvodánk befogadó, óvó-védő szociális, nevelő és személyiségfejlesztő feladataival a családi nevelés kiegészítője.

Programunkban kiemelt hangsúlyt kap az egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vétele.

Munkatársainkkal közösen, tudásunkkal, akaratunkkal, gondoskodásunkkal, a nevelő munkánk minden területén biztosítjuk a gyermeki személyiség tiszteletét, jogainak érvényesülését és mindenek felett álló érdekeit, elfogadását, szeretetét és megbecsülését.

Törekszünk arra, hogy a szülő minden tekintetben partnerünk legyen, nyomon követhesse gyermeke fejlődését, kérdéseire választ, problémáira segítséget kapjon.

Környezetünket, nevelésünk módszereit életszerűség és rugalmasság jellemzi, mely a lehető legközelebb áll a családi értékrendhez, pozitív, megerősítő és az egyéneket tiszteletben tartó nevelés értékeihez.

Minden tudásunkkal és erőnkkel arra törekszünk, hogy a ránk bízott gyerekek az óvodában jól és biztonságban érezzék magukat, kiegyensúlyozottan éljenek, kapják meg az optimális fejlődésükhöz és gazdag érzelmi életükhöz, a közösségi és erkölcsi értékek kialakulásához szükséges inspirációt, motivációt, lehetőséget, tiszteletet és szeretetet.

*Az Óbudai Vackor Óvoda és Mókus Tagóvoda
Nevelő és alkalmazotti közössége*

Óbudai Vackor Óvoda - Mókus Tagóvoda szervezeti felépítése

Közszolgáltató közoktatási közintézmény fenntartója:

**Budapest Főváros III. kerület Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselő-testülete
1033 Budapest, Fő tér 3.**

Alapító Okirat elfogadása: 467/ÖK/2009.(VIII.26.) határozat alapján.

A közintézmény neve, székhelye:

Óbudai Vackor Óvoda

1036 Budapest, Árpád fejedelem útja 60.

Tagintézménye:

Mókus Tagóvoda

1036 Budapest, Mókus u.1.

Engedélyezett gyermeklétszám: 380 fő

Vackor Óvoda: 150 fő

Mókus Tagóvoda: 230 fő

Alkalmazottak száma összesen: 54, 5 álláshely

Vackor Óvoda (6 csoport, nagy játszódvarral, valamint torna-, kézműves- és zene szobával, fejlesztőszobával rendelkezik.)

Mókus Tagóvoda (9 csoport, tornaszobával, fejlesztő-, logopédia -, pszichológusi szobával, nagy játszódvarral rendelkezik.)

Az egybeszerkesztett Pedagógiai Program a sajátos egyedi arculatokat fenntartva az a CXC törvény a Nemzeti Köznevelésről, a 20/2012 (VIII.31.(EMMI rendelet) és az Óvodai Nevelés Országos Alapprogram (362/2012 Korm. rendelete) alapján készült. Kiegészítve a Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) kormányrendelet módosításáról szóló 137/2018. (VII. 25.) kormányrendelettel.

A Pedagógia Program elnevezése:

Vackor (Játék – Mozgás - Kommunikáció)

Mókuskaland (Külső világ tevékeny megismerése) pedagógiai program.

Bemutatkozunk

Vackor Óvoda- 1036 Budapest, Árpád fejedelem útja 60.

A Vackor Óvoda Óbudán a II. kerület határán az Amfiteátrum és a Duna közelében helyezkedik el. Csendes zöld „sziget” vagyunk a forgalmas Árpád fejedelem útja és Lajos utca között, a Kolosy tér közelében. Épületünket magas házak védik a rossz levegőtől és a forgalom zajától.

Óvodánkat 1963-ban alapították, és 1967-ben nyitotta meg kapuit a gyermekek számára.

1986-ig két épülettel működött, majd emeletráépítést követően egy épületbe kapott helyet az 5 csoport és egy tornaszoba.

1993-ban az óvoda alapításának 40. évfordulóján egy névadó ünnepség keretében felvettük Vackor Óvoda nevet, és azóta is büszkén vállaljuk „vackorságunkat”. Ennek bizonyítékeként 2008-ban Erdélyből származó két vackor facsemetét ültettünk.

2009. nyarán a gondnoki lakás megszüntetésével, egy csoportszobával bővült az épület így 6 csoporttal, 150 férőhellyel rendelkezünk, és működtetünk 3 speciális tevékenységnek teret adó játszószobát: torna-, kézműves-, zeneszoba.

2009. augusztus 01.-vel óvodánk a Mókus Tagóvodával bővült. (ld. Mókus Tagóvoda bemutatkozása).

2013-ban ünnepelte az óvoda alapításának 50. évfordulóját.

Pedagógiai programunk: **Játék – Mozgás - Kommunikáció**. E három fő terület áthatja teljes tevékenységünk rendszerét. Kiemelten biztosítjuk a teljes nap folyamán a **játék** természetes igényének kielégítését-spontán és szervezett módon egyaránt. A **mozgás**, mint kiemelt cselekvés és az idegrendszeri fejlődés, valamint a gyermeki játék alapja, minden tevékenységünkben tudatosan inspiráljuk, és e mellett a mozgásprogramunkkal szervezett rendszerben biztosítjuk. A **kommunikációs** nevelés a mindennapos spontán és a tudatosan tervezett játékok sorozatából áll, amiket a nevelés teljes rendszerében alkalmazunk. Óvodánkban harmonikus szeretetteljes légkört biztosítunk. A felnőttek elfogadó, türelmes, barátságos, mosolygós attitűdjét kiegészíti az óvoda tárgyi kultúrája, igényessége.

Csoportszobáink világosak, ízlésesek. Kizárólag természetes anyagú fa, a gyermekek magasságához igazodó, könnyen mozgatható bútorokkal rendeztük be a játszócsoportokat, melyekhez a színeket is bátrabban lehet alkalmazni.

Dekorációink is közel állnak a gyermekek érzélemvilágához. Elsősorban a gyermekek által készített alkotások díszítik az óvoda falait, a hosszú folyosókon a Vackor maci életéből ellesett pillanatok felelevenítése jelzik vackorságunkat.

Speciális programunkból adódóan jól felszerelt **torna, zene és kézműves szobával rendelkezünk**. Az úgynevezett „**játszószobákat**” a gyermekek a tanköteles korba lépés évében 5-6-7 éves korukban vehetik birtokukba. A játszószobákban az elnevezésük alapján sajátos szervezéssel és tevékenység lehetőségek kihasználásával bővítjük játéklehetőségeiket, segítjük kisebb csoportban (12-12-12 fő) a gyermekek fejlődését, és segítjük a gyermeki örömteli tanulás folyamatát.

Alapértékeink közé tartozik, hogy óvodánk légköre nyitott, barátságos, tiszteljük egymást a szülőket és a gyermekeket. Az óvodai nevelés folyamatát a természetesség, rendezettség, ésszerűség, rugalmasság, és tudatosság jellemzi, melynek alapja a folyamatos nyílt párbeszéd, őszinteség, szakmai

felkészültség és igényesség, kölcsönös tisztelet, a feladatok összehangolása, elemző munka, értékelés, és az együttműködés magas szintje.

Partneri kapcsolatainkat magas szinten ápoljuk, és folyamatosan elemezzük a gyermeki és szülői igényeket, elvárásokat.

Óvodánk elnyerte a **Tiszta virágos Óvoda** és a **Madárbarát Óvoda** címeiket.

Mókus Tagóvoda 1036 Budapest, Mókus utca 1.

A Mókus Tagóvoda Belső Óbudán, az Árpád híd, a Hotel Aquincum, a Perc utca és a Pacsirtamező utca közötti területen, a Krúdy negyedben helyezkedik el, távol a forgalmas területektől, egy „sétáló utca” mellett. Épületünket és udvarunkat jól védik a körülöttünk levő magas fák és a lakótelepi házak.

A Mókus Óvodát 1976-ban nyitották meg. Eleinte 9, majd később 8 csoportban fogadtuk az óvodásokat, így egy csoportot tornaszobaként használhattunk. A gyermeklétszámok alakulása miatt többször módosultak a csoportszámok, de 2012-ben véglegesen a gondnoki lakás átalakítása után 9 csoporttal működünk, és a tornaszobánk is kibővült.

A Mókus Tagóvoda hosszú évek során az **ének-zenei művészeti** nevelés egyik kiemelt helyszíne volt, mely értékét szeretnénk megtartani, folytatni, és fejleszteni.

Az óvoda jelenlegi arculatát, ZÖLD szemléletét, 1995-97. között alakítottuk ki. A helyi nevelési programunk kidolgozása is ez időre tehető.

Az elmúlt évtizedek során játszóudvarunk korszerűsítésére rengeteg energiát és pénzt fordítottunk. A dombot, mely az udvar területén fekszik, felszabadítottuk a gyerekek számára, építettünk két sportpályát „újragumi” fedéssel, a dombot és oldalát fű borítja és fűrácsot használtunk védelmükre. Mindezt a szülők aktív közreműködésével valósítottuk meg.

A csoportszobák berendezése tükrözi az ott dolgozó óvodapedagógusok egyéniségét. Több csoportszobában találhatóak mozgásra inspiráló eszközök: kombi tornaszer, trambulín, hinta, tölcser, talajszőnyeg, melyek lehetőséget adnak arra, hogy a gyermekek a nap bármely szakában mozoghassanak.

A tornaterem visszanyerésével újra foglalmaztuk mozgásprogramunkat és biztosítjuk a gyermekek számára a minél sokoldalúbb tornaszobai mozgáslehetőséget - szervezett nagytorna, napi frissítő mozgás.

Programunk a Mókuskaland pedagógiai program első sorban a **külső világ tevékeny megismerésére** épül. Kiemelt célunk a **környezeti kultúra**, és **esztétika példaértékű átadása** mellett a **környezetvédelem**, a **környezet tiszteletére nevelés**, mely magába foglalja a **természeti és társadalmi környezet tevékeny és aktív cselekvéses, tapasztalásos megismerését**. Ezt a feladatot segíti az általunk szervezett sok kirándulás, hagyományok ápolása, „világnapok”-ról való játékos, aktív, cselekvéses megemlékezések, madarászás, (**Madárbarát óvoda** cím elnyerése) és erdei óvodai program.

Óvodánk 2012-ben elnyerte másodszer a **ZÖLD óvoda** címet, ami meghatározza egész szemléletünket, és a fejlődésünk irányát.

2016-ban ünnepeltük fennállásának 40. évfordulóját.

2017-ben energetikai felújításon keretében az épület új külső burkolatot, nyílászárokat kapott. Udvarunkon 2018-ban burkolat cseréje megtörtént.

Óvodánk befogadó, célunk, hogy a gyermekek és felnőttek egyaránt biztonságban érezzék magukat, derűsen, kiegyensúlyozottan töltsék napjaikat – a szülők biztonságban tudják gyermekeiket, és ők szívesen járjanak hozzánk.

Kapcsolatainkat, az elvárásokat folyamatosan elemezve igyekszünk fejleszteni „szolgálatunkat”.

1. melléklet: Folyamatábra

2. melléklet: Működési rend

Óvodai nevelésünk, fejlesztésünk

Vackor Óvoda: JMK program

JMK program 1989-1993 kísérleti évek után bevezetése 1993-ban történt. 1997-ig külön fenntartói engedéllyel, majd 1997-től megalkotva a JMK helyi pedagógiai programot már véglegesen alkalmazásra került. 2004-ben történt módosítása után 2009-ben a törvényi változások és az intézményi összevonás miatt készült a helyi pedagógiai program jelenlegi változata.

A JMK programban személyiségfejlesztés a gyermekek fő tevékenységformái mentén **komplexen értelmezett 3 kiemelt területen: játék, mozgás, kommunikáció, valamint a külső világ tevékeny megismerése, és az esztétikai nevelés, azaz öt átfogó nevelési területen** valósul meg, melyeken átívelnek az **anyanyelvi nevelés** tudatosan alkalmazott eszközei.

Óvodai nevelésünk sajátos egyedi rendszere: az **átjárhatóság**. Az átjárhatóság a játék és tanulás egységének speciális lehetősége. Egy játéklehetőség felkínálása a gyermekcsoporton kívül a **torna-, zene-, és kézműves szobákban** az iskolakezdést megelőző évben.

Az óvodai nevelés egészét a **nevelés keretei** tartják egységben. A nevelés keretei az a környezet, melyben a gyermekek élnek. Ezek a gondozás, személyi és tárgyi feltételeink, és az a tevékenységrendszer, mely megalapozza a szokás szabályrendszer, társas érintkezés, viselkedés szabályainak kialakulását.

Játék (J)

Mozgás (M)

Kommunikáció (K) - Anyanyelvi nevelés

A környezet tevékeny megismerése

- természeti és társadalmi környezet,
- környezetünk mennyiségi és formai viszonyai,
- környezetünk védelme,
- környezet alakítás-munka jellegű tevékenységek.

Komplex esztétikai nevelés

- vizuális, (rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézi munka)
- irodalmi, (mese vers);
- ének, zene, énekes játék, tánc.

E nevelési területek szorosan és tágabban is összefüggnek egymással, és komplex hatásuk következtében a gyerekek teljes személyiségfejlődését elősegítik.

Mókus Tagóvoda: Külső világ tevékeny megismerése program

A **külső világ tevékeny megismerése** programban a fejlesztés a környezeti világ tevékenység-, cselekvés-, megtapasztalás központú szemléleten keresztül kiemelten a gyermekeket körülvevő **külső világ tevékeny megismerésével** valósul meg. Az alaptevékenységet kiegészíti a **Zöld óvodai** kritériumok követelményrendszerének (ld.5. melléklet) és teljes nevelői munkánk szemléletének tudatos kihasználása. Madárbarát óvoda címünkhöz hűen a madarak megismerése, védelme, és a „Madarász Ovi” kiegészítő program keretében minden korcsoportban foglalkozunk a madarak életével. Kiegészítésként minden évben az adódó pályázati lehetőséget kihasználva egy hetes Erdei óvodai programot szervezünk a tanköteles korba lépő gyermekek számára.

Zöld Óvoda komplex szemlélettel:

1. A környezet tevékeny megismerése

- természeti, társadalmi, és tárgyi környezet,**
- környezetünk mennyiségi, téri és formai viszonyok megismerése,**
- környezetvédelem**
 - Madárbarát Óvodai program –kiegészítő elem
 - Erdei óvodai program-kiegészítő elem
- környezetalakítás.**

2. Játék

3. Mozgás

4. Kommunikáció – Anyanyelvi nevelés

5. Esztétikai nevelés:

- Rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka**
- Verselés, mesélés**
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc**

Óvodai nevelésünk általános nevelési célja és feladata

Célja: a sokoldalú, játékos, mozgásos - érzékszervi megtapasztaláson és tevékenységen alapuló, a kommunikáció komplex lehetőségeinek kihasználásával, a környezettel való harmonikus és egészséges együttélésre, környezetbarát életmódra nevelés.

A sokoldalú személyiségfejlesztés igazodjon a gyermek életkori sajátosságához, egyéni fejlődési igényeihez.

Általános feladata:

Az óvodás gyermekek testi-lelki szükségleteinek kielégítése:

- I. Az egészséges életmód alakítása
- II. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- III. Az anyanyelvi-, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az egészséges életmód alakítása

Célja: az egészséges életmód, egészséges életvitel alakítása, a gyermek egészséges testi fejlődésének elősegítése.

A testi fejlesztés feladata:

- A gyermekek gondozása, testi szükségleteinek és mozgásigényének kielégítése,
- A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének segítése, kielégítése,
- A gyermek testi képességei fejlődésének elősegítése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, tisztálkodás, az étkezés (só, zsír cukortartalom csökkentése, tejtermék fogyasztás ösztönzése), a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés az egészségmegőrzés szokásainak alakítása,
- Egészséges és biztonságos környezet biztosítása,
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, környezettudatos magatartás megalapozása,
- Megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az érzelmi, az erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

Célja: a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül elfogadott normák és értékrend alapján.

Feladata:

1. Érzelmi vezéreltség

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes légkör biztosítása, az óvodába lépéstől az iskolába lépésig kedvező érzelmi hatásokkal.
- Állandó értékrend kialakítása.
- Az óvodai alkalmazottjai és a gyermek kapcsolatát pozitív érzelmi töltés jellemezze, ezáltal segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek.

2. Szocializáció

- Pozitív töltésű és a pozitív érzelmekre épülő, kapcsolatteremtő-, megtartó képességek formálása, erősítése, a szociális én-fejlődés, és a társas kapcsolatok terén.
- Segítsük egyszerre a gyermek erkölcsi és szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és teret önkifejező, önértékelítő törekvéseinek.
- Teremtünk lehetőséget arra, hogy a gyermek kielégíthesse társas szükségleteit, neveljük a gyermeket a különbözőségek elfogadására, tiszteletére.
- A gyermek egészséges önértékelésének kialakítása és önbizalmának támogatása.
- Az óvoda a gyermek nyitottságára épüljön. Tágabb és szűkebb környezetünk megszerettetésén keresztül kialakítjuk a magasabb erkölcsi érzelmek alapjait; humánus, igazságosság, hazaszeretet, nemzeti identitástudat, keresztény kulturális értékek, különbözőségek elfogadása, tisztelete. Megismerésével rá tud csodálkozni a természeti környezetben a jóra és szépre, amely a családdhoz és szülőföldhöz való kötődés alapja.
- A gyermek egészséges önértékelésének kialakítása és önbizalmának támogatása.
- Óvodai életünk közös élmények alapuló tevékenységek szervezésével segíti a szocializációt, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség), és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, szokás –és normarendszerének megalapozását.
- Az óvodapedagógus, az óvoda minden alkalmazottja kommunikációjába, bánásmódjában és viselkedésében modell értékű szerepet töltsön be.
- A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmazottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel. Szükség esetén megfelelő szakemberek segítségét kérve, hogy minden gyermeknek biztosítva legyenek a személyiség jogai fejlődése saját ütemében. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetén együttműködve az ágazati jogszabályban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Az anyanyelvi-, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósuló feladat. Óvodánkban az anyanyelvi és értelmi fejlesztés színtere elsősorban a játék, játékba integrált tanulás (valamennyi tevékenységi forma). Ezen belül az óvodapedagógusok a fejlesztő munkájukat tudatos tervszerűséggel végzik, irányítják.

Célja: A gyermekek szerezzenek jártasságot, készségeket és képességeket, hogy az élet minden területén megfelelően tudjanak problémahelyzeteket megoldani logikusan, kreatívan gondolkodjanak, és a már megismert, megtapasztalt dolgokból újat alkossanak. Váljanak képessé arra, hogy ismereteiket szóban is ki tudják fejezni.

Feladata:

- Az anyanyelv fejlesztése és kommunikáció különböző formáinak alakítása a beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel.
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelése közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése, a gyermek meghallgatása a gyermeki kérdések támogatása és a válaszok elvárás.
- Változatos tevékenységeken keresztül a gyermeki érdeklődés és kíváncsiság fenntartása, további élmények és tapasztalatok szerzése a természeti és társadalmi környezetről.
- A gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása. Az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség), a kreativitás fejlesztése, ösztönző környezet alakítása.
- Észlelés és finommozgásos funkciók magas szintű működésének elősegítése, melyhez szervesen integrálódik a nyelvi szimbolikus megismerési szint.
- A gyermek spontán és szervezett keretek között szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése.
- Utánzásra épülő tanulással a különféle tevékenységekbe történő pszichikus funkciók intenzív fejlesztése.

Nevelésünk, óvodai fejlesztésünk keretei

A nevelési folyamatban a nevelés kereteit azok a tevékenységek jelentik, melyek a pedagógiai munkával szerves egészet képeznek, keretezik az óvodai élet egészét.

A gondozás és szokás-, szabályrendszer az óvodai nevelés alapvető kerete, amelyben segítjük a gyermekek szükségleteinek kielégítését, elősegítjük egészséges fejlődésüket, hozzájárulunk egészségük, jó közérzetük megőrzéséhez, egészséges életmódjuk kialakításához. Óvodai életüket úgy szervezzük - elsősorban preventív szemlélettel, és ha szükséges korrekciókkal -, hogy óvodánk feltételrendszere, szokásrendje, nevelési hatásai mindezt elősegítsék, illetve a negatív folyamatok megindulását, beépülését meggátolják.

Célunk: olyan nevelési keretek, és óvodai légkör biztosítása, ahol a gyermek testi és lelki egészsége, fejlődése a leghatékonyabban biztosított, hogy a gyermek egyéni fejlettségének megfelelően legyen képes a környezethez való legoptimálisabb alkalmazkodásra.

Nevelés feladata: kisgyermekkorban alapozzuk meg illetve alakítsuk ki azokat a képességeket, alapvető szokásokat, magatartási és viszonyulási formákat, igényességet, melyek beépülnek a gyermek teljes személyiségébe, és ezek varhatóan egész további életüket jellemzik és meghatározzák.

▪ **Egészséges életmód kialakítása az egészségfejlesztési programba foglaltak alapján**

- gondozás, egészségmegőrzés – védelem, edzés, betegség megelőzés:

- Helyes napi életritmus kialakítása (napirend)
- Táplálkozási és étkezési szokások kialakítása
- Testápolási, tisztálkodási szokások kialakítása
- Öltözködés
- Levegőzés, (játék a szabadban), testedzés, napi mozgás
- Pihenés és alvás

- **Társas kapcsolatok:**
 - Helyes viselkedés, közösségi magatartás kialakítása
- **Munka jellegű tevékenységek:**
 - Gyermekek önkiszolgáló tevékenysége;
 - Másokért végzett tevékenység:
 - Naposi munka,
 - Alkalomszerű kisebb megbízatások teljesítése;
- **Környezetalakítás:**
 - Környezet-, növény-, állatgondozás, környezetvédelem.

Az egészséges életmód kialakítása

Az egészséges életmód kialakítása során hozzájárulunk a gyermekek egészségének óvásához, megőrzéséhez, védelméhez, edzéséhez, jó közérzetük kialakításához. Rugalmas szabályokkal, az indokolt kötöttségekkel igyekszünk a mindennapi életüket minél családiasabbá, természetesebbé varázsolni.

Bár a gondozás elsősorban az óvodapedagógus feladata, **a nevelés, és szokás-, szabályrendszer kialakítása, megőrzése minden - a gyermekkel kapcsolatba kerülő - felnőtt kiemelt kötelessége.** Folyamatos és gondos odafigyeléssel kielégítjük, komfortigényét biztosítjuk szükségleteit, jó közérzetét, melyhez megteremtjük a megfelelő feltételeket: időkeretek, tárgyi feltételek, kellemes nyugodt légkör, esztétikus és biztonságos környezet. Felnőtként mintát adunk, és tanítjuk, gyakoroltatjuk az egészség megőrzéséhez szükséges szokásokat, melyek, ha eredményes a nevelőmunkánk, az óvodáskor végére fenntarthatóvá válnak.

Minden tevékenységet, segítségnyújtást **tudatos, szóbeli megerősítéssel** kísérik.

Egészségfejlesztési program

Célja: Minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési intézmény mindennapjaiban rendszeresen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Az egészséges életre nevelés, az egészség megtartására, megerősítésére történő felkészítés.

Feladata:

- Az egészséges életmód, betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak megalapozása.
- A gyerekek mozgásigényének kielégítése, edzése, és a testi képességek fejlesztése.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés szokásainak kialakítása.
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.
- A környezet védelméhez kapcsolódó szokások kialakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- Megfelelő szakemberek bevonásával – a szülőkkel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális, gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az egészségfejlesztés területei:

- a. egészséges táplálkozás,
- b. mindennapos testnevelés, testmozgás,
- c. személyi higiéné,
- d. testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- e. a bántalmazás, erőszak megelőzése,
- f. baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás.

a. Egészséges táplálkozás

A fejlődés egyik feltétele a táplálkozás, mely az elhasznált energiát pótolja és a további testépítést biztosítja.

Alapelvek:

Az óvodai étkeztetés napjainkban – minden igyekezet ellenére - sem tudja az egészséges táplálkozás minden követelményét teljesíteni. A teljesítés nemcsak anyagiakon (élelmezési normán), de szemléleten (étrend-összeállításon), óvodapedagógus leleményességen (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködésén (a kiegészítő táplálkozáson) is múlik.

A megfelelő étrend biztosításához a táplálkozás-egészségügyi előírások kidolgozása az OÉTI feladata.

A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania. Az alapélelmiszer-csoportok között a következőket tartjuk számon: (1) kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs, (2) gyümölcs, zöldség, (3) hús, hal, tojás, (4) tej és tejtermék, (5) olaj, margarin, vaj, zsír.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgálja, várakozási időt kerüli. Megkedvelteti az ízeket, intenzív rágasra ösztönöz, folyamatosan folyadékot biztosít. Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismerteti meg a gyerekeket. Fokozottan ügyel a táplálék érzékeny gyermekek diétájára. Ösztönzi a tejtermékek fogyasztását.
- Gyümölcs- és zöldség-napot szervez.
- Tanácsot ad, hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki, kerüljék el (magas cukor, zsír és só tartalmú).
- Kellő toleranciával fogadja el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönzi a gyermekeket.
- Az étkezést örömtelivé teszi, jó hangulatot teremt az ételek elfogyasztásához.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében bekapcsolja a napi programba az alternatív egészségfejlesztő programot, (pl. projektek), játékos alkalmat teremt arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés, tízórai összeállítás, sütés). Élmények nyújtásával (esztétikusan elrendezett tálak, vonzó szendvicsek, az ételekhez alkalmazkodó terítékek, edények) tálak, díszítések készítésének lehetőségével is motiválja a gyermekeket.
- Az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásai adnak alapot a foglalkozásoknak. Így a gyerekekkel őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve teszik még vonzóvá a gyermekek részére az óvodapedagógusok.

b. Mindennapos mozgás, testmozgás

Az óvodapedagógus feladatai:

- Napi és heti rendszerben biztosítja a gyermek mozgásigényének folyamatos kielégítését. Minden nap tervez és szervez mozgástevékenységet (tornaszobában vagy udvaron).
- Heti 1 kötelező mozgás foglalkozást vezet, változatos eszközrendszerrel.
- Edzési lehetőséget a testnevelés, környezet, levegő, nap kihasználásával biztosítja. Megtervezi a helyet, időt, és a közegekben való mozgást fokozatos terheléssel, figyelembe véve a korosztályok életkori sajátosságait.
- Időjárástól függően (köd, -8 fok, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 órát levegő és napfényedzést biztosít a fokozatosságot betartva. A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építi.
- A mezítlásos torna alkalmazásával a lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartását javítja.
- Az udvaron a gyermekeknek biztosítja a higiénikus tárolással elkészített ivóvizet.
- Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere az óvodaudvar. Az udvar akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek szinte egész napjukat kinn tölthetik. Az óvoda udvarát úgy célszerű kialakítani, hogy minden csoportnak legyen egy állandó játszóhelye.
- Az udvaron legyen árnyékos és napos játszó, füves, homokos rész.
- A labdás játékokhoz megfelelő nagyságú terület álljon a gyermekek rendelkezésére

c. Személyi higiénia

Tisztálkodás

A testápolás a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja.

Minden gyermeknek van külön ruha- és cipőtartó szekrénye vagy polca. A mosdóban megfelelő méretű eszközök segítik a szükségletek kielégítését.

Minden gyermeknek van elkülönített fogmosó felszerelése, törölközője, fésűje.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A napirend keretei között elegendő időt biztosít a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére. Tisztálkodási folyamatot megismerteti: helyes sorrendiséggel és technikával, egészségügyi szokásokkal.
- A tisztaság alapvető fontosságának, a betegség megelőzésének és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítja a gyermekekben.
- A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújt. Fokozatosan kialakítja az önállóságot.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítására fokozott figyelmet fordít.

Öltözködés

Az óvodapedagógus feladatai:

- Elegendő időt és szükséges segítséget biztosít az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében a saját polcán.
- A megfelelő viselet kiválasztásában összefüggéseket tár fel a gyermekekkel az időjárás és tevékenységek között. Fokozatosan kialakítja az önállóságot. A szülővel való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására javaslatot tesz: Pl.: műszálas anyagok kerülése, váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő cipők biztosítása, lógó alkatrészek eltávolítása.

Pihenés

Az óvodapedagógus feladatai:

- Ebéd után a csoport szükségleteinek megfelelően nyugodt pihenés feltételeit biztosítja, ellenőrzi a terem levegőjét, az ágyak megfelelő elhelyezését (a lehető legnagyobb távolságban).
- A gyermekek elalvását segíti biztonságot adó szokásrendszerrel, pl. mesével, énekkel, zenehallgatással, testi közelséggel, puha tárgyakkal. Pihenés időtartamát a csoport szükségleteihez igazítja.
- Az ágyneműről és annak tisztításáról a szülő gondoskodik, két-három hetente, és a gyermek minden megbetegedése alkalmával.

d. A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Ennek érdekében a dajkák munkájához tartozik a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés, a higiéniai szabályok betartatása a gyermekkel.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve gondozza mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén.
- A fertőzések terjedését a gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekezzen meggátolni.

Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Alapelvek:

A gyermekek szükséglete szerint (szülők bevonásával) speciális szakemberek bevonásáról gondoskodik, az óvoda orvosa, fogorvosa, védőnője, szakszolgálatok segítségével.

A Szakértői Bizottság logopédusával konzultál, aki hetente kétszer tart foglalkozásokat óvodánkban. A nevelési év elején a logopédus felméri a beszédhibás gyermekeket, s az órarendjében a fejlesztő foglalkozásokat megtervezi.

A Szakértői Bizottság pszichológusával, egyéb szakemberével kapcsolatot tart, aki évi rendszerességgel megvizsgálja a fejlődésben akadályoztatott gyermekeket, javaslatot ad az egyéni bánásmódra és a fejlesztésre, valamint speciális pszichológiai terápiára fogadja őket. Az óvodapedagógus a javaslatokat beépíti az egyéni fejlesztő munkába.

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusnak és az óvoda technikai személyzetének.

Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvodában a gyermek előtt dohányzó felnőtt nagyobb hatást gyakorol a gyermekre, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei:

Kötetlen beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamilyen aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan).

A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével, képkivágások gyűjtésével, diafilm-vetítéssel stb. párhuzamosan.

Alapelv: az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és vélemény-nyilvánítás.

e. A bántalmazás, erőszak megelőzése

Alapelvek

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek

egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermekeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételten - fizikailag, lelkiileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt. A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Kötelessége, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek, tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.
- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatja a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről (óvodavezető), valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

f. Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

Alapelvek:

Fontos, hogy rájöjjenek az óvodások; egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne. A gyerekek megismerkednek a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendővel, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés (felnőtt értesítése, vagy esetleg mentőhívás), a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása. A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében. Módszere a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv és képfelolvasás, társasjátékok, beszélgetés.

Az óvoda házi rendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A gyermekbalesetek megelőzése érdekében illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ –ben kerültek rögzítésre. Elsősegély doboz a fejlesztő szobában található.

Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki.

Az óvodapedagógus feladatai:

A gyermekekkel az óvodai nevelési év, valamint szükség szerint a foglalkozás, kirándulás stb. előtt ismertetni kell a következő védő-óvó előírásokat.

Védő-óvó előírás:

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírás,
- a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások,
- a tilos és az elvárható magatartásforma meghatározása, ismertetése.

A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően ismerteti. Az ismertetés ténye és tartalma a csoportnaplóban kerül dokumentálásra.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat.
- Zsebkendőt önállóan használnak
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból.
- Esztétikusan terítnek, kulturáltan étkeznek.
- Helyesen használják az evőeszközöket.
- Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltöznek.
- Cipőjüket önállóan befűzik, bekötik.
- A ruhájukat esztétikusan, összehajtva a polcukra helyezik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Ügyelnek saját külsőjükre, melyben megjelenik a rendezettségre, ízlésesre törekvés.
- Önállóan használják a WC-t.
- Szívesen kezdeményeznek mozgásos játékokat, szívesen részt vesznek benne.
- Az egészségfejlesztés szempontjait ismerik.

Helyes életritmus kialakítása - Napirend

A napi életritmus a rendszeresen megszokott időben végzett tevékenységek, segítik a gyermek eligazodását, érzelmi biztonságot teremtenek, ezáltal kihatnak az életfolyamatokra.

3. Melléklet. Napirendi időkeretek

A napirend kialakításának fő szempontjai:

- Tág időkeretek
- A gyermekek életkorához, egyéni szükségleteihez és a különböző tevékenységekhez igazodó.
- Kiemelt játék és mozgás.
- Rugalmasság - a kötött időkereteket különféle események némileg megváltoztathatják.
- A tevékenységek között harmonikus arányok kialakítása.
- Évszakok változásának figyelembevétele

- A mozgás ideje. A tornatermi frissítő torna, mozgás és a Vackor Óvodában az átjárhatóság a pedagógusok közötti megegyezés alapján történik (tornatermi beosztásban rögzítjük).
- Folyamatosság. Az állandó, és vagy ciklikusan megjelenő tevékenységek lehetőség szerint megszakítás nélkül követik egymást.

A Napirendhez kapcsolódó szokás-szabályrendszer kialakítása

- **Táplálkozási és étkezési szokások kialakítása**

Az óvodapedagógus feladatai, felelőssége:

- Megismeri a gyermekek egyéni étkezési szokásait, és ezt elfogadja.
- Használja az esztétikus és kulturált étkezéshez szükséges tárgyakat, eszközöket.
- Törekszik arra, hogy erőltetés nélkül a gyermekek mindent megkóstoljanak.
- Biztosítja a gyermekek folyadékigényének kielégítését az egész nap folyamán.
- Megszervezi, hogy a gyermekek mindennap levegőzés előtt gyümölcsöt, zöldséget fogyasszanak.
- A reggeli étkezést folyamatosan, de kötött időkeretben szervezi.
- Lehetőséget biztosít arra, hogy a rendelkezésre álló ételeket a délelőtti és délutáni étkezéseknél saját maguk válasszák ki.
- Gasztro-esztétikai élmények nyújtásával vonzóvá teszi az étkezéseket, ezáltal mintául szolgál a gyermekek és családjaik számára.
- A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó és migráns gyermekek eltérő étkezési szokásait figyelembe veszi.
- Az egészségügyi okokból eltérő étrendet igénylő gyermekek szükségleteit biztosítja.
- A szülőket a faliújságra kitett heti étrendről folyamatosan tájékoztatja.
- A tálalószekrényben csak az étkezéshez szükséges eszközöket tárolja.

Testápolás

Az óvodapedagógus feladatai, felelőssége:

- A gyermekmosdót rendeltetésének és előírásoknak megfelelően rendezi be odaillő tárgyakkal.
- Fokozottan figyel, az egészségtől eltérő jelzésekre.
- Biztosítja a megfelelő feltételeket a tisztálkodáshoz (szappan, törülköző, körömkefe, fogkefe, valamint az eszközök tisztán tartását és cseréjét).
- Gondoskodik arról, hogy fertőző betegségek esetén papírtörülközőt és fertőtlenítő kézmosót használjanak a gyermekek.
- A mosdóban, a függönnyel eltakart WC használat során nyugalmat teremt a gyermekek szükségletének nyugodt, intim körülmények közötti kielégítésére.
- Segítséget nyújt a gyermekek hajápolásában.
- Biztosítja, hogy minden helységben papírzsebkendő-tartóban, papírzsebkendő legyen, hogy a gyermekek bármikor, bárhol szükség esetén használni tudják azt.
- Gondoskodik arról, hogy a nyári időszakban a dajkák a gyermekeket lezuhanyozzák.
- Az egészségügyi okokból eltérő gyermekek testápolási szükségleteit biztosítja.

- A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó és migráns gyermekek eltérő testápolási szokásait tiszteletben tartja.

Öltözködés

Az óvodapedagógus feladatai, felelőssége:

- Segíti a gyerekeket öltözködési szokásainak kialakításában, fejleszti ízlésüket, önállóságukat. Különösen ügyel a helyes sorrend betartására.
- Szükség szerint az egészségügyi szempontokat figyelembe véve lehetőséget ad a ruhadarabok le és felvételére (váltócipő-használat, pihenésnél a szoros ruhadarabok levétele, mozgásos tevékenységeknél tornaruhába öltözés, hőmérséklet-változáshoz rugalmas alkalmazkodás).
- A kézműves-tevékenységeknél és a kézműves szobában (Vackor Óvoda) a gyermekre kötényt ad.
- Faliújságon tájékoztatást ad a szülőknek az öltözködéssel kapcsolatos szokásokról, elvárásokról.
- Magyarázó szöveggel, ábrával segíti az öltözőszekrény rendjét, ezáltal az öltözködést.
- Tájékoztatást nyújt, és kéréseket fogalmaz meg a gyermekek öltözködésével kapcsolatban: segíti a szülőket a helyes és szükséges öltözködési szokások kialakításában (váltóruha, tornafelszerelés, benti és kinti praktikus öltözet, cipőtartó rendje, cipők megfelelő tárolása, elhelyezése).
- Mozgás foglalkozásra átöltöznek a gyermekek. A pedagógus egyeztet a szülővel a megfelelő öltözet kialakításának szokásaiban: rövid zokni, kismadrág, rövid ujjú póló.
- Védve a tisztaságot mindig esztétikus védőpapucsot biztosít és gondoskodik azok igényes tárolásáról.

Levegőzés, testedzés, napi mozgás

Az óvodapedagógus feladatai, felelőssége:

- Folyamatos légcserét biztosít a helyiségekben, különösen a tornaszobában, zeneszobában és étkezések után, pihenés közben.
- Törekszik arra, hogy minél több időt töltsenek a gyermekek a szabadban – játék, mozgás, tavasztól ős végéig délután is szabadban tartózkodunk.
- Megteremti a játékos tapasztalatszerzést lehetőségét az udvaron, nyári hónapokban kiemelten vizes játékok, pancsolás (tusolás, "sarazás" a homokozóban, kerti zuhany, locsolás, vizes játékok). Évszaknak megfelelően biztosítja a gyermekek számára az udvari eszközöket: sportszereket, kerti szerszámokat, játékokat.
- Megteremti a folyamatosan tervezett és szervezett testedzés, mozgás lehetőségét: mozgás foglalkozás, szervezett napi frissítő torna, egyes sportjátékok, versenyjátékok, labdajátékok.
- A szabadban is biztosítja a folyamatos folyadékpótlást.
- Megteremti a lehetőségét annak, hogy a gyermekek átjárhatnak más csoportok területére testvérhez, ha ezt jelzik a gyerekek az óvodapedagógusnak (minden csoport elsősorban a saját udvarrészén játszik).
- Kialakítja, és folyamatosan betartatja a gyermekekkel az udvari játszó eszközökön kialakított szabályokat.

- Fokozott odafigyeléssel ad tájékoztatást az udvari életre vonatkozó szülői kötelezettségekről és házi rendi szabályokról (felelősség, gyermek átadása, és elvitele, udvaron tartózkodás rendje).

Pihenés, alvás

Az óvodapedagógus feladatai, felelőssége:

- Megteremti a kényelmes pihenés feltételeit: altató mese, ének, halk zene, aromalámpa, alvó állatka, ruha meglazítás.
- Tiszteletben tartja a gyerekek alvási szokásait, szükségleteit.
- Megengedi, hogy a természetes szükségleteket pihenés idején is elvégezhesék a gyermekek (kis papucs segíti a könnyebb, gyorsabb kijutást a mosdóba).
- Az óvodai élet utolsó évében egy óra ágynyugalom után a nem alvó gyermekeknek csendes, de változatos játéklehetőségeket biztosít: könyvnézegetés, rajzolás, társasjáték, kirakó.

A fejlődés általános jellemzői:

3 – 4 éves korban

Az önállóságnak eléri azt a fokát, hogy segítséget kérnek szükség esetén.

Önállóan, kis segítséggel megterítenek maguknak, önállóan esznek, isznak, és használják a szalvétát, majd kidobják. Az evőeszközök használatát, a fogás módját tanulják, és egyéni fejlettség szerint használnak villát. Jelzik szükségleteiket: orrfújás, WC használat, szomjúság. Kis segítséggel megmossák a kezüket, arcukat, és szárazra törlik. Öblögetnek, fogat mosnak. Szükség szerint segítséggel használják a zsebkendőt, használat után kidobják. Segítséggel öltözködnek, de már minden mozzanattal megpróbálkoznak önállóan is. A cipőjüket önállóan fel- és leveszik, csatolják.

4-5 éves korban

Kanállal és villával esznek. Önthetnek a kancsóból. Esztétikusan kis segítséggel megterítenek. Önállóan tisztálkodnak, használják a körömkefét. A rövid hajúak önállóan fésülködnek, használják a tükröt. A WC-t önállóan használják, és segítséget kérnek szükség esetén. Önállóan tisztítják a fogkeféjüket, fújják az orrukát, tüsszentéskor, köhögéskor szájuk elé teszik a kezüket.

Önállósulnak az öltözködésben, csak a nehezen kezelhető ruhadaraboknál kérnek segítséget - zipzár, kapocs, cipőkötés. Sportfoglalkozásoknál önállóan és gyorsan átöltöznek, a ruháikat rendben teszik a kijelölt helyre. A ruhájuk elejét, hátulját, és a cipőjüket nem cserélik fel. Észreveszik a hibákat. A cipőkötés segítséggel történik. Próbálkoznak a gombolással, ruhadarabok kifordításával, a cipőfűző egyszerű megkötésével.

5 – 6 – 7 éves korban

Szükség szerint önállóan, és alaposan tisztálkodnak, az eszközöket rendeltetésének megfelelően használják. Ellenőrzik magukat a tükörbe nézve. Jelzik, ha WC – re mennek, de ott mindent önállóan végeznek, és automatikusan kezet mosnak.

A már megtanult technikákat alkalmazzák. Mindig a jelükkel ellátott fogkefét és poharat használják, tisztítják, majd esztétikusan helyezik újra a polcra.

Tükör előtt fésülködnek. A hosszú hajú lányok kicsi segítséget kérnek a frizura elkészítéséhez. A hajba valóikat a kiskosárból választják ki.

Megfelelő sorrendben önállóan öltözködnek és vetkőznek. Figyelnek arra, hogy ruháik rendezettek legyenek. Derekuknál betűrik az inget, pólót, blúzt. Holmijukat esztétikusan összehajtogatják és a saját zsákjukba, vagy az öltözőpolcra teszik. Ha hőérzetük kívánja, le- és felveszik (igényük alapján) ruhadarabjaikat.

Minden evőeszközt használnak - kis segítséggel vágnak, kennek.

Társas kapcsolatok, helyes viselkedés

Helyes viselkedés - közösségi magatartás kialakítása

Az óvodapedagógus feladatai, felelőssége:

- Olyan szokás-, és szabályrendszert alapozunk meg, ami a gyermekek erkölcsi tulajdonságait, akaratának fejlődését, viselkedéskultúráját és ennek fenntarthatóságát segíti.
- Megismeri a családi nevelés, szokás-, és szabályrendszerét, és lehetőség szerint tiszteletben tartja.
- A gyermekeket a különbözőségek elfogadására, tiszteletére neveli.
- A gyermekek óvodai élete során kiemelt figyelmet fordít a helyes viselkedés, magatartás kialakítására, és következetes betartatására.
- A tágabb környezetre vonatkozó viselkedésformákat és a kulturált magatartás szabályait gyakoroltatja.
- Bensőséges kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel: érintés, ölben ülés, négy szemközti beszélgetés, személyre szóló érdeklődés, "csak rá figyelés".
- Tudatosan használja a metakommunikáció eszközeit.
- Érdeklődik a gyermekek felől, családjukról, ahhoz szoktatva őket, hogy bátran osszák meg élményeiket, érzéseiket.

Az óvodapedagógus feladatai gyermek – gyermek kapcsolatban:

- Tudatosan segíti és erősíti a társas kapcsolatok kialakítását a csoportban.
- Lehetőséget biztosít a társas együttműködésre, szerepvállalásra, együttes tevékenységre.
- Fejleszti egymás iránti érdeklődésüket, együttérzésüket.
- Segíti a gyermekek kudarcűrő és konfliktusmegoldó képességét és azt, hogy nézeteltérésüket is viszonylag önállóan oldják meg.
- Igény szerint segíti a testvérek és barátok együtt játszását az udvaron, és csoportszobában, vagy a játszósobákban.
- Világosan behatárolja az együttélés szokásait, normáit, értékeit, és elősegíti az ahhoz való alkalmazkodást példamutatással, szoktatással.

Az óvodapedagógus feladata felnőtt-felnőtt kapcsolatban:

- Megteremti, és írásban rögzíti a hatékony együttműködés feltételeit a csoport dajkájával, a megfelelő kommunikációval, a megfelelő szokásrendszer kialakításával, a szerepek, feladatok pontos tisztázásával.
- A nevelési tervek készítése idején tájékoztatja a dajkát, és megállapodnak a gyermekekkel kapcsolatos feladatok elvégzésének módjáról, idejéről, követelményeiről.

- A napi gyakorlatban rövid instrukciókkal segíti a dajka és asszisztens munkáját annak érdekében, hogy a pedagógiai feladatok megvalósítása, feltételei, tevékenységszervezés zökkenőmentesen történjen.
- Igénybe veszi a dajka segítő munkáját a mozgásos foglalkozások levezetésénél, illetve az eszközök elrakásánál, előkészítésénél.

A fejlődés általános jellemzői:

3 – 4 éves korban:

Visszaköszönnek. Megköszönik, ha kapnak valamit. Ha valamivel szeretnének játszani, azt elkérik egymástól és megvárják míg azt a másik átadja. Vigyáznak a játékokra, saját és egymás dolgaira.

Nyugodtan hagyják a többieket tevékenykedni (játék, rajz, ének, evés, alvás). Érdeklődnek egymás iránt. Bizalommal fordulnak a felnőttekhez és egymáshoz is.

4 – 5 éves korban:

Érkezéskor, távozáskor köszönnek a felnőttnek és a velük játszóknak. Szívesen segítenek egymásnak. Figyelnek egymás játékára, alkotására, meghallgatják egymást. Türelmesek egymással. Elfogadják – érzelmi alapon – az óvónő kérését. Együtt érzők, megvigasztalják szomorú, bánatos társaikat.

A gyermekek egymással és a felnőttekkel is használják az ismert udvariassági formákat: kérés, köszönés, bocsánatkérés, kivárás, lemondás, előre engedés, kompromisszumkészség, konfliktuskezelés és helyes kommunikáció.

5 – 6 – 7 éves korban:

A közös tevékenységben aktívan részt vesznek. Elfogadják az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat. Észreveszik, hogy kinek és miben van szüksége segítségre és segítenek neki. Figyelmesek és türelmesek a felnőttekkel és egymással. Kívánságaikat, kéréseiket egymás között megbeszélik. A metakommunikatív jelzéseket értik.

Az erkölcsi és morális értékek beépülnek személyiségükbe: igazságosság, kudarctűrés, mások tisztelete, megbecsülés, empátia, önzetlenség, figyelmesség, önállóság, önfegyelem.

Átérik az adás örömeit, megbecsülik az ajándékaikat, tárgyakat, könyveket, mások munkáját. Tudnak örülni mások sikerének, átérzik mások szomorúságát.

Kudarcaikat dolgozzák fel, érzelmi életüket jellemezze a természetesség. Ne legyenek agresszívek, próbálják meg konfliktusaikat kezelni, vagy kérjenek hozzá segítséget.

Munka jellegű tevékenységek

A munka és munka jellegű játékos tevékenységek fontos eleme a tapasztalatok szerzése, az ismeretek gyakorlása, alkalmazása és kiemelkedő szerepe van a gyermekekben kialakuló önállóságnak és felelősségvállalásnak.

A munka jellegű tevékenységeket a gyermek szűk, közvetlen környezetében, természetes élethelyzetekben folyamatosan gyakorolja. A napi élet tevékenységei közben tapasztalatokat szerez alapvető munkaszervezési és ehhez kapcsolódó szükségleti és esztétikai ismeretekről. **Minden munka jellegű tevékenység egyben környezetalakítás** is, amely erősíti a társas kapcsolatokat, hozzájárul az egymásért, a csoportért végzett munkához, örömtelivé válik, és értelmet kap, mert a gyermek átéli munkája szükségességét.

Tartalma:

- Gyermek önkiszolgáló tevékenysége és a hozzá kapcsolódó feladatok;
- Másokért végzett tevékenység:
 - napos munka,
 - alkalmoszerű kisebb megbízások teljesítése;
- Környezetalkítás;
- Környezet-, növény-, állatgondozás és védelem.

Gyermek önkiszolgáló tevékenysége

Az óvodapedagógus feladatai, felelőssége:

- Ügyel a fokozatosság betartására.
- Megteremti a munkalkalmakat, lehetőségeket biztosít arra, hogy a gyermekek sokféle munkát - ha szükséges segítséggel, irányítással-, a felnőttel közösen végezzenek (növényápolás, állatgondozás, kertészkedés, rendrakás, sütés).
- Olyan nyugodt bensőséges légkört alakít ki, hogy a gyermekek szívesen „segítsenek” a felnőtteknek a tevékenységben, és bátran kérjenek segítséget másoktól és az óvónőktől.
- Megfelelő időt hagy arra, hogy a gyermekek saját tempójukban nyugodt, békés, hangulatban, kényszer nélkül, örömmel végezzék a tevékenységét.
- Biztosítja a gyermekek méreteihez, teherbírásához igazított eszközöket (kerti szerszámok, locsoló, seprű, kisvödör, kosarak).
- Figyel arra, hogy a munka, a segítségnyújtás, a gondozás lehetősége legyen kitüntetés, jutalom a gyerek számára.

A fejlődés általános jellemzői:

Tevékenység	3 - 4 évesek	4 - 5 évesek	5 - 7 évesek
Testápolás	Segítséggel használják: a mosakodáshoz szükséges kellékeket: szappan, körömkefe, törülköző, fogápoló szereket, és a zsebkendőt, fésűt, kefét.	Munka tartalma azonos - de nő az önállóság. Ügyesebbek, segítenek a zsebkendőtartó feltöltésében, szalvétahajtogatásban, letörlésben.	A testápolással kapcsolatos teendőket önállóan, szükség szerint végzik. Minden tisztálkodó eszközt rendeltetészerűen használnak. A mosdó rendbetételében segítenek.
Étkezés	Önállóan étkeznek. Maguk viszik az étkezéshez szükséges eszközöket, majd maguk után leszedik az asztalt. Az evőeszközöket, kanalat, villát helyesen használják. A szalvétát étkezés után kidobják az asztalon lévő szalvéta kidobóba.	Az önállóságuk fokozódik. Az eszközfogásuk biztosabb. Év vége felé az ügyesebbek kést kaphatnak, esetenként kennek. Önállóan öntenek, szednek a tálakból.	Kés, villa használat. Pontosabbá, esztétikusabbá válik az étkezés.
Öltözködés	Napirendnek megfelelően próbálkoznak az önálló öltözködéssel. Ruháikat felismerik, helyre teszik. Próbálkoznak cipő felvétellel, kapcsolással, fűzéssel. valamint a gombolással.	Önállóság nő. Hajtogatnak, csak a nehezen felvehető ruhadaraboknál kérnek segítséget. Próbálkoznak a cipőkötéssel.	Teljesen önállóan gyors tempóban öltözködnek.

Másokért végzett tevékenység: naposi munka, alkalomszerű kisebb megbízatások

Közösségért végzett munkák, melyeket egyértelműen másokért, a közösségért végeznek a gyermekek - akarati, érzelmi, erkölcsi magatartás kialakítását segítik: feladattudat, kitartás, figyelem szükséges hozzá.

Alkalomszerű kisebb megbízatások, előre nem meghatározhatók. A nap, mint nap váratlanul jelentkező feladatok, problémák megoldásában van szerepe, melyek előre nem tervezhetők. Fokozottan figyelembe vesszük a gyermekek eltérő fejlettségét, ügyességét, érzékenységét, vállalkozó kedvét.

A naposi munka szerteágazó, sokoldalú feladat. A fokozatos bevezetés alapvető követelmény. Eleinte önkéntes alapon, majd választott személyekhez kötött. Eleinte kevesebb feladat ellátása szükséges, melyek később bonyolultabbá válnak. A naposi munka bevezetése a csoportban nem egy dátumhoz kötődik, hanem folyamatos kisebb feladatok ellátásával vezetik rá a gyermekeket a feladatra. Majd szinte észrevétlen módon áttérnek egy-egy gyermeknek adott összetettebb feladatok megvalósítására, majd megállapodva a csoporttal rendszerszerűen kerül bevezetésre. Feltétlenül biztosítjuk azonban a munka mellett, hogy a naposok is nyugodtan, elegendő időt hagyva étkezhessenek - körültekintő szokások-szabályok.

A naposi munkával kapcsolatos feladatokat előzetes megbeszélés alapján alakítjuk ki. Utána a dajka közreműködésével fenntartjuk a kialakított szokásokat, és az ő segítségével végzik a gyermekek a feladatot.

Környezetalakítás:

A fejlődés-tevékenységek általános jellemzői

Tevékenység	3 - 4 évesek	4 - 5 évesek	5 - 7 évesek
<i>Környezet rendje</i>	Megismerik a tárgyak helyét, segítséggel rendet raknak és tartanak. Önállóan előveszik, amire szükségük van, majd helyre viszik. Játékukhoz, ha szükséges átrendezik a teret, áthelyezik a könnyen mozgítható eszközöket, tárgyakat.	A közösen kialakított rendet megtartják, helyre teszik az eszközöket. A terem átrendezésében segítenek, tornatermi eszközöket segítséggel helyre viszik. Apróbb rendtelenséget észreveszik, javítják. Udvari játékokat helyre viszik, sepregetnek, ágyazásban segítenek.	A csoport játékeit teljesen rendben tartják, és esztétikusan elrendezik. A babaszobában, konyhában teljes önállósággal tartanak rendet. Ügyelnek a mosdó rendjére, tisztaságára. Nem szemetelnek. Segítenek a szertári eszközök rendszerezésénél, helyrevitelében.
Alkalomszerű munkák			
<i>Egyéni megbízás</i>	Az óvodapedagógus kérésének eleget tesznek. Segítenek apróbb feladatok elvégzésében, spontán módon.	Kért eszközöket el, és behoznak, illetve elvisznek másokhoz. A bejárando tér kitérő, az egész óvoda területén feltalálják magukat (fokozatosság elvét betartva.).	Bonyolultabb feladatokat is szívesen végeznek. Feladataik lehetnek összetettek. Kisebkek segítése az udvaron, kísérés, cipőkötés.
Közösségi munkák			
<i>Naposi munka</i>	Naposi munka nincs! Önkiszolgálás jellemzi a gyermekek munkáját. Az előkészítés lehet egy-egy kisebb megbízatás, melyeket a gyermekek örömmel végeznek -szalvétatartó megtöltése, kiürítése. Soha nem a munkafolyamat a lényeges	Fokozatosan vezetjük be a naposi feladatokat. Eleinte önkéntes alapon, majd pontos szabályok szerint történik - csoportok maguk alakítják ki. Megfelelő kellékekkel segítjük: kötény, szalag, Terítő leterítése, összehajtása segítséggel. Étkezéshez	A feladatot teljes önállósággal, pontosan, és esztétikusan végzik. Számon tartják, ki következik, észreveszik a hibákat. Oldaliságra ügyelnek. Letörlik az asztalt, hajtogatnak. Sepernek az asztaluk környékén, szükség szerint felrakják a székeket.

	ezekben az esetekben, hanem a tevékenység öröme.	szükséges eszközök kiosztása, összeszedése. Folyadék öntése.	Közreműködnek a foglalkozások eszközeinek osztásában, rendszerezésében.
Környezetalakítás	segítés a dekoráció készítésében, a természetsarok esztétikájának megteremtésében		
Növénygondozás Állatgondozás Környezetvédelem	<p>A felnőttek a gyermekek előtt végzik a növények ápolását. Kisebb feladatokat adnak a gyermekeknek.</p> <p>Magvakat, terméseket gyűjtenek a természetsarokba, és rendezgetik azokat.</p> <p>Gondozzák, etetik a kisállatokat.</p> <p>Szelektív hulladékgyűjtés (papír, műanyag)</p> <p>Ősszel gyűjtik a leveleket -lombseprűvel. Talicskával a komposztba szállítják. Télen etetik, itatják a madarakat.</p> <p>Konyhakert, fűszerkert beültetése.</p> <p>Közösen gyomlálunk, locsolunk.</p> <p>Komposztba szerves hulladék gyűjtése.</p> <p>Kerti tó gondozása.</p>		

Játék

A játék a személyiségfejlesztés legfontosabb tere, leghatékonyabb eszköze, módszere és feltétele egyben a kisgyermek számára utánzásra alapuló létforma, örömforrás, szükségletek, vágyak, igények, élmények aktív megélése, feszültségoldás, az egészséges fejlődés alapja. Kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység.

A játék létrehozója a valóság, de a játék nem követi a valóság időbeli folytonosságát. Az események átugorhatók, felcserélhetők, tömöríthetők, és bővíthetők. A gyermek a játéka során kiemelt, felerősít, illetve elhagy vagy jelentéktelenebbé tesz dolgokat – ez saját egyéni élményeitől, a feldolgozás minőségétől, személyiségétől függ – ezért nem irányítható, befolyásolható.

Célja: A játéktevékenység töltse el örömmel a gyermekeket, váljanak nyitottá az őket körülvevő környezet iránt, fejlődjön általa teljes személyiségük. Válgják a játék kiemelt jelentőségű, tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt és tapasztalatot adó tevékenységgé.

Feladata:

Megfelelő csoportlétkör, hely, eszköz adása és élményszerzési lehetőség biztosítása a különböző játékformákhoz.

A gyermek önkifejezésének elősegítése, a környezetben lévő eszközök, terek, tárgyak alkotó felhasználásának segítése, ösztönzése, biztosítása.

Hatása a gyermekre:

A játék által a gyermek tapasztalatokat szerez. Magába fogadja az együttélés szabályait, szokásait, megtapasztalja a kommunikációs helyzeteket, viselkedés-, és magatartásformákat, megismeri a ráirányuló elvárásokat, valamint önérvényesítése lehetőségeit és határait. Ezek a tapasztalatok segítik abban, hogy eligazodjanak a felnőttek és társaik között, és a normák, szabályok és szokások beépüljenek a személyiségükbe.

Új mozgásformákat alakít ki, fejlődik kézügyessége, finommotorikája, kitartása, ügyessége, koncentráció-, és alkalmazkodó képessége, emlékezete, fantáziája, figyelme, kitartása, problémamegoldó képessége. Érzelmi élete kiegyensúlyozottabbá válik, megteremtődik számára a biztonság, az őt ért tapasztalatok, érzések, élmények feldolgozásának és újratemtésének lehetősége.

A játékszervezés elvei, az óvodapedagógus feladata:

- A játék folyamatában a pedagógus tudatosan jelen van.
- Az óvodai élet keretei között megfelelő teret, helyet, időt, eszközt, és érzelmileg meleg, elfogadó, biztonságos légkört biztosítunk, azaz megteremtjük a jó játék feltételeit.
- Biztosítjuk a spontán tapasztalatszerzés lehetőségét. Állandó helyet biztosítunk bizonyos tevékenységekhez (pl.: ábrázolás, kézművesség, szerepjáték, dramatikus játék, bábozás, társas játékok stb.).
- Tiszteletben tarjuk a gyermek játékának **szabadságát**, önkéntességét, valamint azt, hogy a valóságból vett tapasztalatait a gyermek képzelete segítségével átdolgozhatja, kiegészítheti, más tulajdonságokat ruházhat rá, – mintha helyzetekben éli meg a számára fontos mozzanatokat, történéseket, cselekvéseket. A gyermek a játékához átalakíthatja a teret, megváltoztathatja a környezet egyes elemeit, annak érdekében, hogy a „mintha” tudata még átélhetőbb legyen. Tiszteletben tartjuk, hogy a gyermekek játékát **komoly, kettős tudat** jellemzi, mert pontosan tisztában van azzal, hogy játszik és a valóságtól ez különbözik.
- Az óvodai élet során a gyermekek számára számtalan **lehetőséget és megfelelő feltételeket** biztosítunk, hogy szabadon, önként választhasson, hangulatától, élményeitől, vágyaitól indítva többféle tevékenységből. Pl.: óvónő által kezdeményezett dalos körjáték, bábozás, dramatizálás, mozgásos versenyjáték, szabály játékok, stb.

A gyermeki játék típusai:

Gyakorló játék

Jellemzője: újszerű, örömet okozó cselekvés sokszori ismételtetésével, gyakorlásával a többi játékfajtaéhoz szükséges funkciók megtapasztalása. A gyakorlójáték a gyermek első igazi játékélménye, melynek segítségével értelmi képességeik, érzelmeik, beszédük, kommunikatív eszköztáruk bővül.

Tartalma:

- *Hang és beszéd játékos gyakorlása:* hangok, szótagok, rövid ritmikus sorok, mozgással összekötve.
- *Mozgást gyakorló játékok:* önként felállított és vállalt, de meghatározott szabályszerűségeket mutató mozgásformák gyakorlása.
- *Játékszerek, játékeszközök rakosgatása (funkció, technika gyakorlása):* a mozgásos játék sajátos formája, amikor a gyermekek saját maguk által alkotta szabályok szerint rakosgatnak játékeszközöket, egyéb tárgyakat, vagy begyakorolják az eszközök használatának módját.
- *Játék különféle anyagokkal:* mozgással egybekötött játék, amikor a gyermek különféle anyagokkal tevékenykedik, ismerkedik, manipulál (homokszórás, formázás, gyurmával, agyaggal alapechnikák gyakorlása, papírtépés, vágás, vízöntögetés).

A gyakorlójáték nevelőértéke:

- A gyermek ismerkedik az anyagok tulajdonságaival, színekkel, formákkal, mozgathatóságával, formálhatóságával, téri viszonyokkal.
- Fejlődik a gyerekek beszédkészsége, mozgása, szem-kéz koordinációja finommotorikája.
- Szerepet játszik a készségek kialakításában, biztosabbá válásában. Segít a rácsodálkozás, a „heuréka” élmény megélésében.

Szabályjáték

A szabályjátékokban az írott vagy íratlan (megegyezés alapján) született szabályok a játék lényegének hordozói. A szabály határozza meg a játék módját, kezdetét, végét, vagy szakaszainak lezárását. A szabályjáték során a gyermekek eljutnak a magányos játéktól az együtt mozgáson át a legmagasabb kooperációig (szervezett tevékenység vezetőkkel, szerepekkel). Önkéntelenül kialakul a szabályokhoz való alkalmazkodás és annak szükségessége.

A szabályjáték tartalma:

- *Mozgásos:* dalos játékok, népi gyermekjátékok, szabályokhoz kötött verseny-, és egyéb mozgásos játékok.
- *Értelemfejlesztő játékok:* érzékelés, megfigyelés, figyelemfejlesztő, koncentrációt segítő, gondolkodtató, problémamegoldó, ismeretgyarapító, memóriafejlesztő, kreativitást fejlesztő, képzeletet fejlesztő és kommunikációs játékok.

Eleinte a szabályjátékokat gyakran a felnőttek kezdeményezik, de mikor a gyermekeknek megfelelő ismereteik vannak, maguk is megszervezik, vagy igénylik ezeket.

Az óvodapedagógus célja a játékok szervezésénél kettős: a játék repertoár bővítése, örömszerzés.

Az óvodapedagógus tehát ebben az esetben, határozott céllal tervezi, szervezi és kezdeményezi a szabályjátékokat, melyek tudatosan kapcsolódnak a belsővé válási folyamathoz – igaz a gyermekek önként, szabadon választják a benne való részvételt.

A szabályjáték nevelőértéke

- Segít kialakítani a helyes magatartást, elfogadott közösségi viselkedésformákat.
- Segít megtapasztalni azokat az érzelmeket, melyeket csak közösségben való játékban, tevékenységben tapasztalhat: alkalmazkodó készség, együttérzés, segítségnyújtás, egymásrataltság, felelősségérzés, mértéktartás, kommunikációs helyzetek...
- Alakítja a fegyelmet, figyelemkoncentrációt, gondolkodást.
- Segíti a gyermeket az önértékelés folyamatában, igazságérzet kialakulásában.
- Érzelmi, akarati életét befolyásolja, erősíti.
- Erősíti a sikerélményt.

Szerepjáték

Szerepjáték alkalmával az érzelmek szabad közvetítése, átélése, feszültségoldás, élmények újbóli átélése, feszültségmentesítés, szorongásoldás, vágykielégítés történik.

A gyermekek által átélt élmények, valóságos életből származó anyagok, eszközök segítségével jelennek meg.

Társas viszonyok mélyülnek, a gyermekek alapvető viselkedésmódokat sajátítanak el. Érzelmek, a társas elvárásoknak megfelelő szocializált formát nyernek, és általuk képesek ismereteiket, tapasztalataikat alkalmazni, az átélt, vagy új dimenzióba helyezett módokon.

A szerepjáték tartalma:

- A szerepjáték minden élethelyzetet, érzelmet magába foglaló játék, ahol a gyermekek megjelenítik a valóságot, környezetüket, történéseket saját érzelmi szűrőjükön keresztül, saját maguk választotta mélységben. A szerepjáték lényege, hogy mindent lehet és mindenki, minden lehet a játékban.
- Családtagok, állatok, tárgyak, különféle viszonyokban jelennek meg, melyekhez a gyermekek saját maguk választanak eszközöket és partnert, és ők határozzák meg a játék menetét.

A szerepjátékok nevelőértéke:

- Megszilárdítja az ismereteket, élményeket, emlékezetet, fejleszti az alkotókészséget.
- Fejlődik a verbális kifejezőkészség, aktivizálódik kommunikációs passzív nyelv.
- Tanulják a magatartásformákat, rögzülnek a viselkedésminták, fejlődik az alkalmazkodóképességük.
- Szerepválasztásnál fejlődik a gyermekek jelleme, megismerik az egyes tulajdonságokat, azok együtteseit.
- Felfogják és felfedezik a valóság pontosabb, bonyolultabb összefüggéseit.

Építő- és konstruáló játék (barkácsolás)

A játék során a gyermekek átélik a létrehozás, az alkotás örömét, sikerét. A már meglévő ismereteiket, tapasztalásaikat, képesek a gyermekek új kombinációban, kreatívan alkalmazni. Az „én alkottam” érzés, sikerélményt nyújt a számukra, átérzik az alkotás örömét, a társas alkotás segítségével kialakul közösségi érzésük, és a „mi tudat”, „mi alkottuk” élménye hatja át tevékenységüket.

Építő- és konstruáló játék (barkácsolás) tartalma:

- Építő és konstruáló játékok körébe foglaljuk a klasszikus építőeszközökkel, játékokkal történő alkotást, konstruálást: építőkockák, lego, dupló, brió...
- Alkotó építő játéknak tekinthetjük a homokozó játékot, amikor várakat, alagutakat, út és labirintus rendszereket építenek.
- Ide soroljuk a gyermekek környezetében levő eszközök, tárgyak áthelyezését, átrendezését a játék céljának megfelelően: székekből labirintus, úthálózat, járművek alkotását...
- Barkácsolás során a gyermekek saját játékukhoz készítenek eszközöket, kiegészítőket. Ide sorolhatjuk a dekorációra, díszítésre szánt tárgyak eszközök elkészítését, melyeket szívesen önként vállalnak.

Az építő- és konstrukciós játékok nevelőértéke:

- A gyermekekben kialakulnak a bonyolultabb összetettebb készségek. Az ismereteket, készségeket alkotó, kreatív módon használják fel és alkalmazzák.
- Megtapasztalják a relációkat, számfogalmuk fejlődik. A játék során önkéntelenül rendszereznek, osztályoznak, anyag, forma, szín, funkció, célszerűség alapján. Tevékenykedés közben megismerik az anyagok, eszközök tulajdonságait.
- Sikerélményt szereznek, együttműködő képességük fejlődik a társas alkotás öröme által.

A játéktípusok szorosan kapcsolódnak egymáshoz, legtöbbször egy-egy elem át és átszövi a teljes játékot. Ezt figyelembe véve egyik játéktípus sem élvez elsőbbséget, vagy hátrányt a másikhoz képest. A játéktípusok kiegészítik egymást, vagy egymásra épülnek.

Játékszervezés – az óvodapedagógus szerepe a játékban:

- A játékot folyamatosan figyelemmel kísérjük és direkt módon csak balesetveszélyes helyzetekben, feloldhatatlannak látszó konfliktusok és komolyabb egyéni sérelmek esetén lépünk közbe, ha a gyermek igényli biztató, segítő ötletet adunk.
- Az eszközök, játékok megválasztásával is motiváljuk őket. A játékok esztétikusak, inspirálók, fejlesztők, tevékenységre sarkallók, mozgásra, gondolkodásra, együttműködésre készítő legyenek.
- A játékokhoz gondoskodunk elegendő élményháttér nyújtásához (séták, közös kirándulások, madarászás, barlangászás, színházi előadások, vagy segítjük a gyermekek családi élményeik felelevenítését is).
- Hagyjuk, hogy önállóan válasszanak társat a tevékenységhez, mely magába foglalja a „nem választás”, félrehúzóadás, egyedüllét lehetőségét is.
- A játékidő alatt a gyermekekről információkat gyűjtünk, megfigyeléseket, feljegyzéseket készítünk, melyek eredményeit év végén a szülőkkel ismertetjük.
- Az udvaron szabadban játszható változatos mozgásos és dalos játékokat szervezünk.
- Ösztönözzük, hogy a gyermekek saját csoportjuktól függetlenül, érdeklődésüknek megfelelően csatlakozzanak bármelyik óvónő vagy gyermek által kezdeményezett mozgásos vagy énekes játékhoz.
- Kihhasználjuk az évszakok adta lehetőségeket, ötleteket és eszközöket nyújtunk a sokszínű játékhoz (pl. versenyjátékok, labdajátékok, kertészkedés, hó festés, pancsolás, sarazás).
- Megfelelő teret alakítunk ki az egyes tevékenységeknek (pl. futball, kosárlabda, tenisz, mesélés, rajzolás, bábozás, kerékpározás).

Kapcsolata más műveltségi területekkel

Napközben alkalmoszerűen kezdeményezünk énekes, mozgásos, dramatikus, kommunikációs, szituációs, értelmi és nyelvi képességeket fejlesztő játékokat, bábozást, egyéb szabályjátékokat, melyekben a gyermekek szabadon vesznek részt. Ez az irányítási forma a spontán tapasztalási folyamatot is segíti, mivel motivációs bázisa a gyermekek szabálykövető játékvágya. Motiválja ezt a tevékenységet a kíváncsiság, a pedagógus személye. Derűs légkörben, világos, jól körülhatárolt és érthető szabályokat állítva, a gyermekek korának megfelelő nehézségű játékok ugyanúgy óriási élményt jelentenek a kisgyermek számára, mint a szabad, szabály nélküli játékok.

A játék az óvodában minden tevékenységgel kölcsönhatásban van, eközben fejlődik a gyermek szókincse, verbális kifejezése árnyaltabb lesz, egy-egy alkotás közben és után szépérzéke fejlődik.

A játék feltételei és eszközrendszere:

▪ Léggör

A gyermekek felszabadult tevékenységéhez megteremtjük a **nyugodt, derűs, biztonságos, humort sem nélkülöző léggört**. Esetenként halk zeneszóval, egészséges „játékzaj” fenntartásával.

▪ Hely

Színterei: csoportszoba, játszószoza (Vackor Óvodában), udvar. Szivacsokkal, párnákkal, bensőséges terek, kuckók, búvóhelyek, pihenőhelyek kialakításával lehetőséget adunk félrehúzódásra, egyedüllétre és meghitt beszélgetésekre, bábozásra, mesekönyv nézegetésre. A gyermekek játékterét úgy alakítjuk, hogy mozgásvágyukat kielégíthessék, ennek érdekében biztosítjuk a gyerekek mozgáslehetőségét: hely, sportszerek. Lehetőséget adunk arra is, hogy a gyermekek spontán érdeklődésüknek megfelelően, folyamatosan változtathassák környezetük elrendezését (környezetalakítás). Engedjük, hogy szabadon dönthessék el, hogy mit, mivel és hol szeretnének játszani (szabad eszközválasztás, birtoklás, egyezkedés). A szabadban is biztosítjuk számukra a teret, változatos eszközöket, hogy játékuk zavartalan lehessen.

▪ Idő

Biztosítjuk az időt és teret, hogy a megkezdett játékot egész nap, sőt másnap is folytathassák. Napirendünket, az életkort figyelembe véve úgy alakítjuk, hogy minél több idő jusson szabad, kötetlen játékokra – csoportszobában, szabadban, a Vackor Óvodában, a játszószobákban is. A játékeszközök elrakását rugalmasan kezeljük, csak annyira kívánjuk meg, hogy más tervezett, szervezett tevékenységhez megfelelő hely maradjon.

▪ Eszköz

Az eszközök jól látható, gyermekek által könnyen elérhető, állandó helyen vannak: babaszoba, babakonyha, mese-báb sarok, építőszőnyeg – ugyanakkor a játékok elvihető, átcsoportosíthatók, ha a gyerekek játéka úgy kívánja – bizonyos rugalmas keretek között. Lehetőség szerint az eszközök elhelyezése logikusan kapcsolódik a tevékenységi területekhez: pl. matematikai játékokat, logikus gondolkodást segítő, vagy a természettel, annak megismerésével, kísérletezéssel összefüggő szerek.

A fejlődés főbb jellemzői:

3-4 éves korban: a gyakorlójáték keretei között kialakulnak a szerep- és konstruáló játék elemei. A játékos mozgásokat, mozdulatokat hosszan gyakorolják. Szeretik ritmikusan ismételni a hangokat, szavakat, szótagokat. Egymás mellett vagy kisebb csoportokban

rakosgatnak, építgetnek, babáznak. Egyszerű szabályokat tartalmazó mozgásos szabályjátékot játszanak.

4-5 éves korban: tartósan kialakul a kisebb-nagyobb csoportokban való együtt játszás igénye. Az építés, konstruálás gyakran szerepjátékukhoz kapcsolódik. Értelmi képességeket fejlesztő szabályjátékokat játszanak. Képesek egyszerűbb közös játékok megszervezésére, a szükséges játékszerek kiválasztására. Szívesen barkácsolnak, báboznak.

5-6-7 éves korban: megértik és elfogadják játszótársaik elgondolását. Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által közvetített viselkedési szabályok. Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására. Önálló a játék előzetes, közös tervezésében, a szerepek kiválasztásában, a játékszerek és eszközök megválasztásában. Képesek állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni. Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték. Az ismert meséket többször dramatizálják, bábozzák. Konstruáló játékokból bonyolultabb alkotásokat készítenek.

Bábozás, mint játék

A bábozás a gyermek nevelésében rendkívül fontos tevékenység, illetve eszköz, melyet a felnőtt és az óvoda is használhat.

A bábjáték tudatos érvényesítése, fejlesztése a játék formáját, tartalmát gazdagítja.

A mozgás, a bábjáték fő eleme, az óvodáskorú gyermeket is ez érinti meg legjobban. A hanghordozás, a hanglejtés kiegészíti a mozgást, ehhez társulhat hangeffekt, zene és képi illusztráció is. Ezáltal komplex élményt nyújt a gyermekek számára.

Sajátos hatású játék az óvoda mindennapi életében. Közösségfejlesztő hatása kiemelkedő.

A bábozás célja:

Komplex hatásrendszerével a gyermekek harmonikus fejlődésének elősegítése.

Feladata:

- élménynyújtás (dramatizálás);
- a belső szorongások, bizonytalanságok kijátszása más bőrbe bújva;
- a gyermek önbizalmának fejlesztése;
- kreativitás fejlesztése;
- vizuális anyanyelv kialakítása

A tevékenység jellemzői:

- A közönség jelenléte fontos.
- Hagyományokon alapul.
- Komplex esztétikai hatás.
- A holt anyag életre kel (csodálatos).
- A tárgyakat eltérő funkcióban használja.
- Két személy között közvetít (átmeneti tárgy a bábu, segít abban, hogy nem kell megmutatni önmagunkat, álarc, takarás).
- Képszerű- s ez megfelel a gyermek vizuális beállítottságának, kialakítja a formalátást.
- Dramatikus (cselekedtető, fejlődés lélektanilag ősből jelzőrendszerre támaszkodik, a gyermeknél később alakul ki a fogalmi absztrakció).

- Mozgásra épül a cselekménye (a gyermek a saját mozgásával rokon mozgásokra jól reagál a mozgásritmussal és magasabb rendű mozgásformák alakulnak ki (finommotorika), a nézőn pedig a báb mozgása által nyújtott élmény él át.
- Jelképes, fantáziafejlesztő.
- Az érzelmek kivetítését, leereaglását biztosítja (Valóságos következményei nincsenek az indulatoknak.).
- Különösen jól használható az anyanyelvi nevelés terén is.

A tevékenység tartalma:

- mondókák, nyelvtörő versikék, rimes szövegek, dalok, mesék, népmesék, jelenetek;
- kommunikációs, anyanyelvi játékok,
- konfliktusok, élmények.

A szervezés elvei, az óvodapedagógus feladata:

- Megfelelő hely, eszköz biztosítása (sarok, bábfal, színpad) egy zug, ahol egyedül is használhatja a gyermek.
- Legyen kezdeményező szükséges esetekben (a gyermekben lapuló, verbálisan nehezen megfogalmazható problémák, érzések).
- Legyen a gyermek számára élmény (katartikus hatás).
- Az új gyermekek beilleszkedésének segítése a báb használatával.
- Egyes napirendi tevékenységek elindításához, kezdeményezéséhez, megvalósításához eredményesen használhatja a bábót.
- Legyen előadó és közönség.
- Megfelelő méretű bábok színes, vonzó, mozgékony figurák stilizált eszközök, puha, finom tapintású bábok biztosítása a gyermekek számára.

Kapcsolata más tevékenységekkel, műveltségi területekkel:

Irodalom: feldolgozza a népköltéseket, néphagyományokat, népmeséket, műmeséket.

A nyelvi árnyalatosság, a szókapcsolatok, stb., gyarapítják a gyermek szókincsét, segítik spontán, szabatos megnyilvánulásait.

Ének-zene: A hang kíséretekkel segítik a bábozás élményszerűségét. Énekes játékok feldolgozása.

Vizualitás: A bábok kivitelezésével, a díszlet megjelenítésével emeljük a bábozás élményét, a formák, színek, anyagok segítik a látottak (vagy a cselekvés) feldolgozását, megértését. A gyermekeknek lehetőség biztosítása a bábok létrehozásában, szabadidőben szervezett alkalmak során.

A fejlődés általános jellemzői:

3-4 éves korban: A gyermekek szívesen, nyíltan fordulnak a pedagógus felé, érzik nyugtató hatását, segíti a szülőtől való elválását. Szívesen kéri a báb „segítségét”.

Bátorítja őket. Segíti feloldódásukat, beszélteti a kicsiket.

4-5 éves korban: Szívesen nyúlnak a bábokhoz a gyermekek, egyszerűen mozgatják. Kitalálnak egyszerű meséket, a pedagógus segítségével készítenek stilizált eszközöket.

5-6-7 éves korban: A gyermekkéz méretű bábokat biztosan mozgatják, barkácsolnak bábokat, díszleteket felnőtt segítségével eljátszanak ismert, rövidebb meséket, mesés műdalokat.

Dramatizálás, mint játék

Drámajátéknak nevezünk minden olyan játékos emberi megnyilvánulást, melyben a dramatikus folyamat jellegzetes elemei lelhetőek fel.

Az ember szerepjátszó tevékenysége kisgyermekkorban kezdődik, és fejlődésével a társadalmi szerepvállalások során fokozatosan fejlődik. A „mintha” játékok, a papás-mamás, a katonásdi, a királyosdi ugyanazokat a szereptartó tevékenységeket és képességeket igényli, mint később majd az anyaság, a vezetői vagy beosztott poszt által meghatározott szociális szerep.

- **Kifejezési formája:** a megjelenítés, utánczás, szerepbe bújás, átváltozás, képzelet.
- **Megjelenési módja:** a földidézett vagy éppen megnyilvánuló társas kölcsönhatás, az interakció.
- **Eszköze:** az emberi és zenei hang, az adott nyelv, a test, mozgás, mimika, a tér és az idő.
- **Tartószerkezete:** szervezett emberi cselekvés.

A gyermeki dráma nem bemutató, hanem az azt megelőző nevelési folyamat, minden nevelő munkáját gazdagíthatja. Szocializációs tevékenység. A drámapedagógia a gyermeki hajlandóságra épít.

Célja: az egész személyiség – az értelem, a fizikum, a jellem – harmonikus és differenciált fejlesztése.

Feladata: személyiségformálás, kapcsolatfelvétel, a kapcsolattartás, a közlés megkönnyítése.

Hatása a gyermekekre: A gyermekek a drámajáték cselekvése, tapasztalása közben is élményhez jutnak, gazdagodik ismeretük, pszichikus állapotuk változik, a bennük rejlő feszültségek remélhetően enyhülnek, feloldódnak. A világban otthonosan mozgó egyeddé válnak. Épül, fejlődik képzeletük, azonosulási-, beleélési készségük, kettős tudatuk, szerepjátszó képességük, improvizációs hajlandóságuk, kreativitásuk.

A szervezés feltétele, az óvodapedagógus feladata:

- A drámajátékot tudatosan használja a játék, a társas kapcsolatok, a mesélés, az ünnepek alakítása, a nevelés során.
- Segítségével enyhíti a gyermekben lévő feszültségeket, erősíti a pozitív érzelmeket. Lehetőséget ad arra, hogy az óvodások cselekvő élményben vegyenek részt (mese, történetek, szituációk eljátszása).
- Megfelelő élményanyag nyújtása.
- Inspiratív légkör a történetek feldolgozására.
- Kommunikációs játékok és drámajátékok folyamatos alkalmazása.
- Idő, rákészülés, motiváció.
- Eszközök készítése: maszkok, fejdíszek, díszletek.

A játék, mint a tanulás legfontosabb színtere

A játék a gyermek alaptevékenysége, semmi mással nem helyettesíthető funkciót tölt be a gyermek életében.

A játék színtere a tapasztalatszerzésnek, az ismeretfeldolgozásnak, a közösségi kapcsolatok fejlődésének, s ez minden más tevékenységének alapja.

A játék a legfontosabb személyiségfejlesztő eszköz, a gyermek számára legfőbb élményforrás, ugyanakkor a tanulás, a készség- és képességfejlesztés leghatékonyabb módja is egyben. A játékon túl, a nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy spontán utánzásos, vagy irányított módon tanuljon a gyermek.

Az óvoda szellemisége, gyermek és óvodaképe a játékot, mint a tanulás legfontosabb terét értelmezi az óvodáskorban.

Célja: a gyermek élményeire és tapasztalataira alapozott játéktevékenység során, a szabad képzettársítás elősegítése, az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével, a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása.

Célja továbbá az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, attitűdök alakítása úgy, hogy a tanulás, ismeretszerzés, öröm, élmény legyen a gyermek számára.

Feladata: a gyermek tanuláshoz, ismeretek szerzéséhez való pozitív viszonyának, és belső motivációjának alakítása, fenntartása. Az iskolába lépéshez szükséges pszichikus funkciók és képességek megalapozása annak érdekében, hogy az iskolai életmódhoz sikeresen, eredményesen alkalmazkodni tudjon.

Továbbá olyan eredményes fejlesztési feltételek megteremtése, hogy elsajátítsa a szükséges ismereteket, mindenfajta további tanuláshoz, tudáshoz.

Programunkban az óvodai tanulás a játék motivációs bázisára épül. Alapja az óvodapedagógus és a gyermek kölcsönös egymásra ható közös tevékenysége, melyben a pedagógus motiváló ötletei hívják elő a játék és a tanulás integrált megjelenését.

A tanulási- tapasztalatszerzési folyamat jellemzői:

- alapvetően életszerű és érzelmi megközelítésű, ahol az ismeretek megszerzésének folyamatára helyeződik a hangsúly,
- egyrészt spontán, másrészt a nevelési célok érdekében sajátosan szervezett tevékenység
- sokféle tevékenységi körben lehetőséget ad, a változatos cselekvésen alapuló tapasztalatszerzésre, az érdeklődés kielégítésére, alkotásra, a környező világ felfedezésére; fejleszti a teljes személyiséget (pszichikus funkciók: tanulási képességek, szociális érettség).

A játék és a tanulási- tapasztalatszerzési folyamatok kapcsolatának formái:

Spontán tanulás a játékban

- **Jellemzője:** szabad játék, melynek során a gyermekek játék közben, spontán módon szereznek tapasztalatokat, tárgyakról, jelenségekről, kapcsolatokról és általában az őket körülvevő világról.

Játékba ágyazott tevékenykedtetés

- **Jellemzője:** olyan spontán a gyermek által választott tevékenység, melyben esetenként, a pedagógus jelenléte- tudatos- észrevétlen irányítása segíti a tapasztalatszerzést.

Játékba integrált tapasztalatszerzés-tanulás

- **Jellemzője:** olyan spontán választott játék, melyben speciális eszközök, ösztönzések, szervezett játékok (kommunikációs, gondolkodtató, értelemfejlesztő- és szabályjátékok) felkínálásával lehetőséget teremt a pedagógus a választásra, és a játékban való részvételre.

Játékra épülő fejlesztés

- **Jellemzője:** A gyermek önkéntesen választott tevékenysége, számára olyan játék, mely kötetlen, de a pedagógus részéről tudatosan tervezett, szervezett tevékenykedtetés, cselekedtetés. Tapasztalatszerzés, mellyel megalapozzuk a későbbi tudatos tanuláshoz szükséges készségeket, képességeket.

Játék a tanulásban

- **Jellemzője:** Folyamatos, tudatos koncentrációt, odafigyelést igénylő önkéntes tevékenység, mely tervezett, szervezett keretek között történő játékos tanulás- egész csoportot foglalkoztatva, mikro csoportos, illetve egyéni foglalkoztatási formában.

A tanulási-tapasztalatszerzési folyamatokat segítő tevékenységek keretei

1. **A spontán utánzásra épülő tapasztalatszerzés,**
2. **A szervezett, irányított tapasztalatszerzés,**
3. **Az átjárhatóság kereteiben megvalósuló tapasztalatszerzés/JMK program**

A spontán utánzásra épülő tapasztalatszerzés

E tevékenység közben alakul a gyermek helyes szokás-szabályrendszere, a természetes viselkedési, alkalmazkodási, együttműködési képessége. Megismeri és gyakorolja az elvárható szokásokat, szabályokat. Követi a mintákat, utánoz, tapasztal, önfeledten tevékenykedik, megfigyel, kísérletezik, alkot, és rajta keresztül spontán módon, önkéntelenül tanul. Megértése gyarapszik, és folyamatosan egymásra épülő ismeretei, egymással komplex módon kapcsolatba kerülnek, melyek fokozatosan elmélyültté, tudatossá, és további élete során újra alkotóvá válik.

A spontán utánzásra épülő, megismerési helyzetekben végbemenő tapasztalatszerzést segítik:

- a csoportszobákban megtalálható játékok, eszközök segítségével, melyek lehetővé teszik a körülöttük lévő világ felfedezését
- a gyermekek több érzékszervére ható, tapasztalatszerzésére irányuló ösztönzés, az ehhez kapcsolódó tevékenységek biztosítása

- a gyermekek életkorának megfelelő szintű könyvek, ismeretközvetítő folyóiratok, s egyéb tárgyak, képek, melyeket egy-egy aktuális projekt során folyamatosan használhatnak
- séták, kirándulások, jeles napokhoz, és egyéb rendkívüli alkalmakhoz kapcsolódó programok, az élő környezettel való szoros kapcsolat alakítása.

A szervezett, irányított tapasztalatszerzés

Az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzéséhez, az óvodapedagógus által irányított tevékenységekben segítjük hozzá a gyermekeket az 5-7 évesek csoportjába.

Ebben az életkorban az igazi ismeret az, amit a gyermek önmaga szerez meg. A valódi tudás is az, amit a gyermek maga fejt meg, cselekvésen keresztül sajátít el, majd képes alkalmazni képességei, készségei által.

Ennek alapja pedig az, hogy a gyermek egyéni érdeklődésére és kíváncsiságára - mint életkori sajátossága, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítjuk a változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket és tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természet és tágabb környezetről.

A projektrendszerű életmódszervezés mindezzel, s az Óvodai Nevelés Alapprogramjával is tökéletes összhangban van.

A projekt olyan **tanulásszervezési egység**, amiben a gyermek kezdettől fogva aktívan, képességeinek megfelelő szinten vesz részt. A projekt egy élményből kiinduló folyamatterv, amely képességek fejlesztésének, illetve az ismeretek feldolgozásának az eszköze.

Programunkban a projektrendszerű életmódszervezésre épülő, megismerési helyzetekben végbemenő tapasztalatszerzés jellemzői:

- A projekt központjában egy valós, **gyakorlati természetű probléma áll**, amelyet közösen oldunk meg, így biztosítva, hogy az óvoda életszerűvé válhasson.
- A gyakorlati megvalósításban a gyermek, az óvodapedagógus és a szülők is élvezettel tevékenykednek.
- **A projektek komplexek**: sokirányú tevékenységet biztosítanak, s ezáltal több érzékszervet mozgósítanak, tehát kiválóan alkalmasak az egyéni fejlesztésre is.
- A tapasztalatra épülő, felfedezéssel tanulás segítségével rögzülnek az új ismeretek.
- A témák **a gyermekek érdeklődéséhez is alkalmazkodnak**, egy-egy projekt feldolgozása annyi ideig tarthat, ameddig a közös tevékenység újat tud adni, amíg élményt, örömet jelent a gyermekeknek.
- **Olyan társas közeget teremt**, amelyben a gyermek tud beszélgetni, és minden kérdésére választ is kap.
- A projekt közben, igen sok **praktikus gondolkodási műveletre nyílik alkalom**, s ennek **önbizalom-erősítő szerepe**, mert a gyermekeket rengeteg **sikerélményhez juttatjuk**.
- Olyan folyamatos nevelési helyzet, mely elsősorban az **együttműködő tanulási technikákon alapul** (egyéni, páros, mikrocsoporthoz, kereső, kutató, szenzitív...), s az **ismeretek megszerzésének folyamatára helyezi a hangsúlyt**.

Mindezek, megvalósításához olyan tervet, tervezeti formát készítünk:

- amely segít rendszert alkotni, egyszerű és könnyen áttekinthető;
- amely rugalmasan alkalmazható váratlan események során is;
- amely segít bennünket abban, hogy segíthessünk a gyermekeknek a világ felfedezésében;
- amelyben lehetőség van az egyéni különbségek figyelembevételére;
- amely valóban segíti a folyamatszervezést.

A nevelési feladatokhoz és a tanulási folyamathoz kapcsolódó terveinket, a **komplexitást tükröző projekt-tervben** (tevékenység és tapasztalatszerzési-tervben) jelenítjük meg.

Ehhez kapcsolódnak, a nevelési folyamatnak az adott projekthez szorosan kötődő konkrét céljai, feladatai, a gyűjtőmunka eszközei.

A projekt indítása előtt a két óvodapedagógus folyamatosan bővítheti a téma bevezetését segítő ötlettervet. Kiegészül mindez a konkrét időszakokra, általában egy hétre szóló tevékenységtervekkel, melyben a tudatos egyéni fejlesztés és a megvalósítás módja is megjelenik.

A projektek időkerete előre nem meghatározható, hiszen a téma mindaddig körbejárható, amíg az a gyermekeknek érdekes és vonzó.

A tanulási folyamat ebben a szellemben csak akkor sikeres, ha a csoportokra **stabil szokás-szabályrendszer jellemző**, a gyermekek toleránsak, figyelnek egymásra, önérvényesítő törekvéseik egészségesek.

Az átjárhatóság kereteiben megvalósuló tapasztalatszerzés

A **Vackor Óvoda – JMK programjának sajátosságából** adódóan a tanulási-tapasztalatszerzési folyamat kereteiben kiegészül az önként választható **átjárhatóság** lehetőségével az 5-7 éves gyermekek számára.

Az átjárhatóság terei: **Torna – Zene - Kézműves játszószobákban** való játékos, önkéntes tevékenykedés.

Ld.: 7.1. fejezet részletesen, valamint 4. melléklet

Az óvodapedagógus feladatai, a tanulást segítő tevékenységek megszervezése:

- kedvező feltételeket, kereteket teremt elsősorban a játékban, játékhelyzetekben, térben, időben és eszközökben,
- kötetlen, **egyéni fejlődésre, fejlesztésre** koncentrálnó játékot, tevékenységet szervez, egyéni vagy kis csoportos formában,
- lehetőséget ad a **differentiált és sokoldalú megközelítési módokra**, melyet tudatosan alkalmaz pedagógiai gyakorlatában,
- **tevékenykedtetéssel, cselekedtetéssel** és sokféle ismeretszerzési lehetőség nyújtásával, a gyermekek természetes kíváncsiságát, érdeklődését, ösztönös cselekvésvágyukat célozza meg,
- az érdeklődés felkeltésének érdekében olyan eszközöket, lehetőségeket biztosít, melyek fenntartják a figyelmet, erőfeszítésre ösztönzik a gyermeket, aki szükség szerint mindig segítséget kap- meghagyva számára a tévedés, javítás jogát, s ezzel ösztönözzük őt a jó megoldás megtalálására,

- hagyja kibontakozni a gyermekek különleges látásmódját, kíváncsiságát, közben beszélget minden olyan témáról, és megkeres minden cselekvési és megtapasztalási módot, melyek a gyermekeket foglalkoztatják,
- a tanulási folyamatot úgy szervezi, hogy **az a gyermekek számára játék legyen**, ebben az esetben a játékot, mint a tanulás módszerét és eszközét alkalmazza,
- mindig a tartalmi elemekhez kapcsolja logikusan a módszereit, a munkaformákat és választja meg az eszközöket,
- felkészül az egy-egy témakörhöz kapcsolható játékokból, ötleteket gyűjt, **tevékenységi köröket alkot**, melyek igen sokszínűek, inspirálók és a gyerekek érdeklődését, játszani vágyását célozzák meg,
- olyan légkört teremt, úgy irányítja a szervezett tanulási folyamatot, hogy abban a gyermekek örömmel vegyenek részt, és a sikerélmények ösztönözzék őket a további cselekvésre, ismeretek megszerzésére,
- a tanulási – tapasztalatszerzési folyamat anyagát általában **egy hónapra komplexen tervezi**, melyben minden fejlesztési terület szoros kapcsolatban van egymással, egymásra épül; **egy-egy hétre lebontva tervez keretanyagot**, majd a hét napjaira témakörtől, a gyermekek igényeitől, fejlettségétől függően **beosztja napokra a tevékenységeket**,
- **minden nap más tartalom kap nagyobb hangsúlyt** (vizuális nevelés, ének-zene, irodalmi nevelés, külső világ megismerése...) s ebbe, a hozzá leginkább logikusan köthető fejlesztési terület harmonikusan belesimul: pl. kommunikációs-, szabály- és didaktikus játékok, környezetvédelem... stb.,
- a különböző témák feldolgozása során lehetőséget ad a gyermekek számára a gyakorlásra, a sokoldalú megközelítésre, megtapasztalásra, kísérletezésre, megfigyelésre, felfedezésre,
- az 5-7 éves gyerekek számára felkínál „kötelezően választható” tevékenységeket, ahol elsősorban a cselekvés, cselekedtetés, megfigyelés, megtapasztalás, probléma megoldás, verbalitással kiegészülve játssza az elsődleges szerepet.

Átjárhatóság / a játék és tanulás sajátos színtere a Vackor Óvodában

Átjárhatóságnak nevezzük a nap egy bizonyos szakaszában a játszósobákba való átjárás rendszerét. **A játszósobák a JMK program nevelési folyamatának meghatározó színterei.** (Közben a csoportban maradt gyermekekkel az óvodapedagógus alacsonyabb létszámmal egyénileg, differenciáltan foglalkozhat, társasjátékozhat.)

A játszósobák célja a gyermekek sokirányú személyiségfejlesztése speciális színterek teremtésével, tevékenységi körének bővítésével; kreativitásuknak, fantáziájuknak aktivizálása.

- **Tehetséges gyermekekkel** való speciális foglalkozás, a továbblépés lehetőségének megteremtése.
- **Hátrányos helyzetű,** esetleg részképesség zavarokkal küzdő gyermekek felzárkóztatása, segítése.

A játszósobák pedagógiai feladata: a gyermekek egyéni fejlődési üteméhez igazodó gyakorlási, játék lehetőségek teremtése, felkínálása a mozgásos, zenei, kommunikációs, manuális képességek fejlesztése érdekében.

A játszósobák sajátos feltételrendszerükkel, különféle (speciális) tevékenységekhez nyújtanak teret, lehetőségeket, eszközöket a gyermekek számára.

Színterei: a torna-, zene-, kézműves szoba, ahol a gyermekeknek lehetőségük van a csoportsobában megismert eszközök, ismeretek, képességek újabb, eredeti ötlettől indított használatára, és kibontakoztatására. A csoportban megismert dalok, mondókák, mesék, versek újra eljátszására, olykor saját fantáziájuk szerinti szabályok érvényesítésére, táncos mozgásokra; a már ismert, vagy új ábrázolási eszközök, technikák kreatív, összetett alkalmazására, azok spontán gyakorlására.

Speciális játszósobai szervezés pedagógiai előnyei:

- A játszósobában a gyermekek közeli kapcsolatba kerülnek a más csoportokba járókkal.
- Kibővül **szocializációjuk** színtere: a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás, az alkalmazkodás, együttműködés újszerű lehetősége, mind a társakat, mind a felnőtteket tekintve, mivel minden alkalommal változik a gyermekek összetétele. Eltérőek a csoporthatások, mások az „én-érvényesítés” körülményei, melyek sajátos módon segítik a gyermekek **szociális érését**, és az **érzelmi intelligenciájuk** egyik megalapozója lehet.
- Alkalmanként változik az óvodapedagógus személye – ezáltal a felnőttekkel való kapcsolatrendszer, ismeret bővül. A gyermek biztonságosabban mozog, tevékenykedik számára kevésbé ismert felnőttek társaságában.
- A játszósobákban lehetőség nyílik a **tehetséggondozásra**, és a **lassabban fejlődők** segítésére, hiszen alacsonyabb létszámmal működik.

A játszósobai játék szervezési elvei:

- A gyermek **szabadon választja** meg, egyrészt, hogy menjen-e játszósobába, vagy a csoportba maradjon, másrészt, hogy mit szeretne alkotni, vagy játszani. Ha a játszósobai játékot, lehetőséget választja, az jelzi érdeklődésének irányultságát, ezáltal a játszósobákban való tevékenykedése segíti hajlamainak kiteljesedését, mely a későbbiekben a csoportbéli tevékenységre épülve segíti a jelzett képességek intenzív fejlődését.
- A gyermek számára megkönnyíti az „átjárhatóságot” a játszósobákba való közlekedést, a szobák ajtaja mellé **függesztett cégér-szerű tábla**, mely megegyezik a csoportsobákban elhelyezett „itt vagyok” tábláéval: tornaszobánál- maci labdával, zenesobánál- maci gitárral, kézműves szobánál- maci palettával, ecsettel.
- Az **„itt vagyok” tábla**, - mely minden csoportban egységes jelrendszerrel működik - célja: hogy a gyermekek saját jelükkel jelezzék, ki, melyik játszósobában tartózkodik. Fontos jelzés ez a felnőttek (dadus néni, délutános óvodapedagógus) számára is, hiszen a szobából visszaérkező gyermekeket ők fogadják, ha a délelőtti óvodapedagógus már az udvaron tartózkodik a többi gyermekkel.
- Rendkívül fontos a **játszósobák szokás-szabályrendszerének** összeállítása. A testület minden tagja által **elfogadott**, és minden tagjára nézve **kötelező érvényű** szokásrendszer biztonságot ad az óvodapedagógusoknak és a gyermekeknek egyaránt. Határozott keretet, igazodási pontot jelent:
 - az egyébként teljesen kötetlen, nyugalmas, spontán pedagógiai helyzetekben;
 - a gyermek számára biztonságos eligazodást nyújt az újszerű környezetben;
 - segíti a kapcsolatfelvételben, viselkedés kultúrában, stb.

Az átjárhatóság lehetőségét elsősorban az 5. életévüket betöltött gyermekek számára kínáljuk fel. Közülük is előnyt élveznek a tárgy évben az iskolát megkezdők. Amennyiben marad hely, úgy a még óvodában maradók is választhatják a játszósobai tevékenységet.

Óvodapedagógus feladata:

- Felméri, csoportjából hány gyermek használhatja a tárgyévben a játszósobákat. Kezeli, az esetleges - elsősorban szülői- konfliktusokat, ki miért mikor vehet részt ebben a tevékenységformában.
- Az év kezdetekor megállapodik a többi pedagógussal az éves beosztásban.
- Pontos tájékoztatást nyújt e témáról a szülői értekezleten.
- A játszósobákkal való „ismerkedést” szeptemberben szervezi. Ezt a hónapot használják arra, hogy kisebb csoportokban felfedezzék a zene-, és kézműves szobában folyó lehetőségeket, tevékenységeket, megismertessék szokásokat.
- Elkészíti az „**Itt vagyok**” táblát, rögzíti a gyermekek szokás-szabályrendszerében a használatát.

Az óvodapedagógusok beosztása:

- A játszósobák tevékenységeinek szervezésében az év kezdeti megegyezés szerinti délutános műszakban dolgozó óvodapedagógusok vesznek részt elsősorban.
- Csoportonként havi váltásban, egyénileg heti váltásban, mindhárom szobában végzik a pedagógiai munkát.
- A felnőtt öltözőben erre kijelölt táblán jelölik, hogy ki, melyik szobában várja a gyerekeket. (Ez az óvónők tájékoztatására szolgál.) Hiányzás esetén a nem beosztott kollégáktól kér segítséget a helyettesítésre.
- Előre ismert hiányzás esetén mindenki maga gondoskodik helyettesről.

A játszósobák működési rendszere:

- A szobákat heti három alkalommal működtetjük 10,20 – 11,00 óráig.
- Csoportonként 4, illetve 3, vagy 2 gyermek (összesen 12 fő) vehet részt a játszósobai tevékenységekben.
- A gyermekek irányultságát, a csoportból a játszósobákba lépés gyakoriságát a saját óvodapedagógus írásban dokumentálja. A feljegyzés informatív jellegű, abban segít, hogy az óvónő átlátja: a gyermek melyik szobai tevékenységet kedveli, illetve részesíti előnyben. Ez a feljegyzés nemcsak érdeklődéséről, hanem képességéről is információt adhat.
- A szobákat lehetőség szerint speciális és egyedi eszközökkel szereljük fel.
- melléklet: Az átjárhatóság színterei: zene-, torna-, kézműves szoba.

Mozgás

A mozgás a gyermek számára a legtermészetesebb tevékenységforma, s jelentős szerepet tölt be a 3-7 éves korú gyermekek fejlődésében. Ebben az életkorban a kisgyermekek leginkább a komplex testmozgás, a mozgásos tapasztalások és tevékenységek által szereznek információt környezetükről, mely számukra a legkönnyebben érthető és feldolgozható.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszicho-motoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni, melyek hozzájárulnak a tanulási képességek, kompetenciák kialakulásához, fejlődéséhez

Mozgásprogramunk az aktív nagymozgásoktól a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, az egész személyiségfejlesztésre irányul és szervesen illeszkedik az egész napi gyermeki tevékenységbe, biztosítja a sporttevékenységekhez szoktatást.

A mozgásfejlesztés célja:

- a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgásigény kielégítése, a mozgás megszerettetése,
- a mozgáskészségek fejlesztése, a mozgástapasztalatok bővítése bőséges gyakorlati lehetőségek biztosításával,
- az óvodás korú gyermek szervezetének, testi képességeinek sokoldalú, arányos fejlesztése,
- a rendszeres mozgás segítségével az egészséges életvitel megalapozása.

A mozgásfejlesztés feladata:

- a természetes mozgás (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás) fejlesztése,
- a testi képességek fejlesztése:
 - kondicionális képességek (erő, gyorsaság, állóképesség);
 - koordinációs képességek (egyensúlyozás képessége, téri tájékozódó képesség,
 - mozgásérzékelés, reakcióképesség, ritmusképesség, gyorskoordináció);
 - gyermeki teherbíró képesség és az egyes szervek teljesítőképességének kedvező befolyásolása,
- a nagy-, és finom-, és grafo-mozgások fejlesztése, testséma fejlesztése,
- mozgáskoordinációs képességek intenzív fejlesztése,
- a helyes testtartás, és az ahhoz szükséges izomegyensúly kialakulása,
- társra figyelés képessége, alkalmazkodóképesség, helyzetfelismerés,
- a személyiség akarati tényezőinek alakítása,
- az önértékelés és önbizalom növelése a feladatmegoldások eredményeként,
- a mozgással kapcsolatos szókinccs bővítése, verbális fejlesztés,
- az egészséges életmódra való nevelés, az egészség megőrzése, megóvása az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára.

A mozgásfejlesztés komplex hatása

Értelmi képességekre

- A különböző mozgások felidézésével fejlődik a gyerekek vizuális memóriája (játékok, gyakorlatok, vagy téri szituációk).
- Gyarapodnak ismereteik (testrészek, téri irányok, formák).
- Fejlődik észlelésük a téri irányok és a különböző formák bemozgásával.
- Lehetőség nyílik mennyiségi, formai, vizuális és környezetismereti tapasztalatok szerzésére.
- A fogalomalkotás kialakulását és a keresztcsatornák fejlődését segítik elő az elvégzett cselekvések.

Szociális képességfejlődésre

- Saját testük mozgásos képességeinek megismerésével fejlődik „Én tudatuk” „szociális énjük”.
- A közös élményű, közösen végzett játékos mozgás közben társas kapcsolataik szélesednek. Elősegíti a társakhoz való alkalmazkodást, az önbemérés képességét, fejlődik önuralmuk, együttműködő képességük és toleranciájuk.
- A mozgásos versengések során átélnek a sikert, a kudarcot, a közösség nyújtotta örömet, ezeket megtanulják kezelni és elviselni.

Egészséges életmód kialakulására

- A rendszeres mozgás során fejlődnek a pszichikai, testi, értelmi és szociális képességek, ezek eredményeként egészségesebbek lesznek.
- A szabadban végzett mozgások fokozzák az edzettséget, teherbíró képességük segíti a fizikai fejlődést.
- Természetes igénnyé válik a mozgás, beépül a gyerekek szokásrendszerébe.

A mozgásfejlesztés tartalma:

- Spontán a szabad játékban megjelenő mozgás.
- Mindennapos mozgás és testnevelés foglalkozás.

A spontán játékban, azon belül a szabad játékban megjelenő mozgás:

A spontán, motivált, szabadon választható mozgástevékenységek során biztosított a természetes mozgáskedv és mozgásigény kielégítése, a nevelés minden napján. A gyermekek egyéni szükségleteik alapján eldönthetik, hogy a csoportszobában, az udvaron, a szabadban, az átjárhatóság ideje alatt, a tornaszobában a tudatosan szervezett, mozgásra inspiráló környezetben mozgásos tevékenységet választhassanak.

Célja: lehetőség adása minden gyermek számára, hogy szívesen, spontán, szabadon, bátran, örömmel mozogjanak, érezzék meg saját lehetőségeiket és mérjék fel korlátaikat.

Feladata: lehetőség adása, a szükséges és elégséges szabályok kialakítása, a tudatos, biztonságos környezet alakítás, a gyerekek mozgásos tevékenységének pozitív megerősítése, és motiválása.

A szervezés elvei:

- Minden gyereknek biztosítjuk azt a mozgáslehetőséget, amit szervezete és idegrendszere igényel.
- Elégséges helyet és lehetőséget, időt és eszközt biztosítunk a gyerekek változatos és sokoldalú mozgásához.
- Megtanítjuk a gyerekeket a sport és manipulációs eszközök használatára.
- Sokféle mozgásos játékot tanítunk, bekapcsolódunk a szabályjátékokba és ötletekkel tovább fejlesztjük azokat.

A tornaszoba jól felszerelt, illetve a felszerelése folyamatban van. Rengeteg eszköz áll rendelkezésünkre, melyek motiválják, inspirálják a gyermekeket a változatos sokszínű mozgásformák kipróbálására. Az eszközök bevihetők, illetve esetenként hosszabb-rövidebb időre bent tarthatók a csoportokban is.

A gyerekek érdeklődésének megfelelően az **udvaron és szabad levegőn** változatos sport- (labdák különböző méretben, kerékpárok, rollerek) és játékeszközök (mászókák, mászóvárak, hinták, farönkök, egyensúlyozók (láncos, lépegető...), kugli, ugrókötelek, karikák, kosárlabda, focikapu, tollasháló és felszerelés, WESCO készlet, télen szánkók, csúszka... biztosítják a gyerekek számára a sokoldalú mozgást és fejlődést. Az udvaron egységes szokás-szabályrendszert alakítunk ki lehetőséget adva ezzel a gyerekeknek és a felnőtteknek arra, hogy más csoport tagjai is bekapcsolódhassanak a szervezett mozgásos játékokba.

A Vackor Óvodában az **átjárhatóság** keretében, a Mókus Tagóvodában az 5-7 éveseknek a tornateremben is biztosítjuk a szabadon választható, még bőségebb mozgáslehetőségeket, melyek kiszélesítik a szociális kapcsolatokat, segítik az egyéni képességfejlesztést (tehetséggondozás, prevenció, korrekció). Az előkészített szereken, mint egy „játszóteren” szabadon mozoghatnak, kipróbálhatják megfélemlési kényszer nélkül az eszközöket, szereket, és gyakorolhatják az általuk választott mozgást.

Mindennapos mozgás

A mindennapi rendszeres testmozgás fontos élettani hatása miatt jelentős szerepet tölt be a gyerekek életében.

Célja: hogy az egészségfejlesztő mozgás által, az óvodai nevelés minden napján testmozgásra szoktassuk a gyerekeket, és a közös játék, együtt mozgás örömét éljék át. A rendszeres mozgás a gyerekek kedvelt tevékenységévé váljon.

Feladata: hogy ezzel a szervezett, játékos mozgásformával minden nap rendszeresen, azonos időben felfrissítsük, edzük a gyerekeket, és biztosítsuk számukra az aktív pihenést és a rendszeres, szervezett, játékos testmozgást.

A mindennapos testnevelés jellemzője:

A tervezett, szervezett mozgás, amelyben minden gyermek részt vesz, felfrissíti, edzi őket, elősegíti mozgásszintjük és testi képességeik fejlődését. Középpontjában a gimnasztika és a mozgásos játékok állnak, melyek tudatosan a foglalkozások anyagához igazodnak. A mindennapos testnevelés időtartama 15 perc.

- **A szervezés elvei:**
- Minden csoport napi egyszer, az év elején közös megegyezéssel összeállított tornatermi rend, időbeosztás szerint, meghatározott időben használja a tornatermet mindennapos testnevelésre.
- Ha az idő lehetővé teszi, a szabadban tartjuk a frissítő mozgást.
- Sokféle játékrepertoárral rendelkezünk, melyeket a mindennapos testnevelésen rendszeresen alkalmazunk.
- Gyakran használunk kézi szert: labda, babzsák, bot, karika, maroklabda, kendő, szalag.
- Lehetőséget biztosítunk a helyes testtartás javítására, mezítlábas-, és gerinc tornára.

Kötelező mozgás foglalkozás

A mozgás foglalkozások az óvodapedagógus által tervezett, szervezett kötelező tevékenységek, melyet a gyerekek életkorához, pszichikai fejlettségéhez igazodva konkrétan kidolgozott éves terv alapján végzünk. A mozgásfejlesztő program és a testséma fejlesztés valamennyi feladata beépíthető a testnevelés foglalkozásokba. Fejlesztési célkitűzéseink igazodnak a gyerekek korához, pszichikus és fizikai fejlettségéhez.

Célja: olyan készségek és képességek tudatosan felépített rendszer szerinti kialakítása, melyek elősegítik a mozgások pontosabb végrehajtását, és az egyre bonyolultabb mozgások elvégzését.

Feladata: hogy a gyermekek kötött, szervezett keretek között végezzenek mozgásfeladatokat, oldjanak meg mozgással kapcsolatos problémahelyzeteket, tudatosodjanak bennük a téri irányok, legyenek képesek szemléletváltásra, szabályok betartására.

3-4 éves korban: nagymozgás és az egyensúlyérzék fejlesztése.

4-5 éves korban: testséma fejlesztés, a test részeinek megismerése, térbeli tájékozódás fejlesztése, oldaliság erősítése, szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése.

5-6-7 éves korban: Finommotorika fejlesztése, szem-kéz koordinációt igénylő feladatok egyre nagyobb hangsúlyt kapnak.

A mozgás foglalkozások tartalma:

3-4 éves korban:

- a nagymozgások fejlesztése a különböző járásokkal, futásokkal, mászásokkal talajon, szőnyegen, tárgy alatt vagy felett, szer megkerülésével, stb.
- testsémafejlesztés
 - testrészek ismeretét célzó gyakorlatokkal,
 - tárgyhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlásával,
- a test személyi zónájának alakításával.
- Futó-, fogójátékok, egyéni versengések.

4-5 éves korban:

- a testséma fejlesztésből az oldaliság tanítása kap kiemelt szerepet („csuklógumihoz” kötött jobb-bal kifejezések használata)
- egyensúlygyakorlatok
- szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok (labdajátékok, járások, futások, vonalak, tornaszerek között...)
- Futó-, fogójátékok, egyéni, csoport és sorversenyek.

5-6-7 éves korban:

- a finommozgás fejlesztése, mely a szerek különböző fogásmódjaival és a kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal fejleszthető
- kiemelt feladat az észlelés, alaklátás és formaállandóság fejlesztése (a különböző alakban történő járás- és futásgyakorlatok...)
- futó-, fogójátékok, váltóversenyek, melyek fejlesztik a közösségi érzést, segítik az egészséges versenyszellem, önfegyelem és figyelem megerősödését.

A verbális, anyanyelvi, és kommunikációs fejlesztésre minden korcsoportban és minden mozgásos foglalkozáson lehetőség van.

A szervezés elvei/ az óvodapedagógus feladata:

- A mozgás foglalkozások előtt berendezni a tornatermet változatos mozgásra inspiráló eszközökkel, melyek hatására olyan mozgásingerek érik a gyermekeket, amelyek az optimális fejlődésüket eredményezik.
- A tervezett fő anyag tartalmát behelyezi a lehetőségek sokaságába.
- Középső csoporttól kizárólag tornafelszerelésben mozoghatnak a gyermekek a tornaszobában, és mindenki a jobb csuklóján csuklógumit visel.
- A foglalkozás teljes ideje alatt biztosítja a gyermekek folyamatos, állandó mozgáslehetőségét.
- Rövid (2-5 perc) gimnasztikai gyakorlatot alkalmaz, azt is a szerek között, mellett.
- Lehetőséget ad a sok gyakorlásra, a hamarabb fáradó gyermekeknek a pihenésre.
- A testnevelés foglalkozásokon ügyel arra, hogy a mozgásokat irányváltással is elvégezzék a gyermekek.
- Az aktivitási szintek változtatásával biztosítja a gyermekek optimális terhelését.
- Differenciált feladatadással lehetővé teszi, hogy mindenki sikerélményhez jusson és egyéni tempójában fejlődhessen.
- Példaértékű mozgásmintát ad azzal, hogy együtt tornázik a gyerekekkel, úgy, hogy a mozgása minden gyermek számára jól látható legyen.
- Megszervezi a folyamatos és együttes gyakorlatvégzést.
- Gyakran használ kéziszereket, hogy fokozza mozgáskedvüket, fejlessze kézügyességüket, finommozgásukat, és elősegítse a téri irányok konkrétabb megismerését.
- Optimális gyakorlási időt, megfelelő számú eszközt és helyet biztosít. Ügyel arra, hogy a teljes teret kihasználja a mozgásokban.
- Értékelés és ellenőrzés megadott szempontok szerint történik, elsősorban pozitív megerősítést, segítségnyújtást alkalmaz.
- A tanulás folyamán a látás, a hallás, tevékenykedés együttes jelenlétét hangsúlyozza.
- A foglalkozás végén biztosítja a gyermekek számára a megfelelő nyugalmi állapotot relaxációt elősegítő izomfeszítő és lazító gyakorlatokkal.

A mozgásfejlesztés feltételei, és az ebből adódó általános feladataink, módszereink:

- A gyermekek mozgásának megismerése, nyomon követése.
- Folyamatos konzultáció a kollégáinkkal, a szülőkkel, az edzőkkel, a pszichológussal.
- Idő: egész nap lehetőséget biztosítunk a mozgás számára. A tevékenységek szervezése néhány kötött mozzanattól eltekintve rugalmas keretek között zajlik, így a gyermekek játékidőben bármikor választhatnak mozgásos játékokat.
- Hely: csoportszoba, tornaszoba, udvar.

- Eszköz: az eszközök kiválasztásánál a gyerekek életkorához, fejlettségi szintjéhez, és a csoport összetételéhez igazodunk. A játékot, a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk.
- A mozgást, mint életkori sajátosságot a nap folyamán bármikor és bárhol kihasználjuk.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

A mozgás sokoldalú tevékenység, jelen van a szervezett foglalkozásokon, a mindennapos mozgáson túl a játékokban, a különböző nevelési területeken (énekes játék, rajzolás, mintázás, külső világ tevékeny megismerése, kommunikáció...) valamint a gondozási, önkiszolgáló és munka tevékenységben.

A mozgásfejlődés általános jellemzői:

3-4 éves korban: örömet jelent számukra a mozgás. Szeretik a futó- és fogójátékokat. Néhány másodpercig nyugodtan állnak alapállásban. Ismerik a járás és a futás közötti különbséget. Tudnak irányt váltani, kikerülni, megkerülni, valamint sávon átlépni (térpercepció). Szívesen csúsznak, másznak, bújnak (nagymozgások) egyensúlyoznak. Labdát gurítanak egy kézzel helyben, és járás közben vezetnek maguk mellett (szem-kéz, szem-láb koordináció).

4-5 éves korban: ismerik főbb testrészeiket. Képesek testrészeket csukott szemmel azonosítani. Eljátszanak futójátékokat a szabályok magyarázata nélkül. Önállóan kört alakítanak. Összehangolt kar- és lábmunkával egyenesen és körben futnak (szem- kéz, szem-láb koordináció). Összetett támaszgyakorlatokat irányváltoztatással végeznek (térpercepció). Leugranak 30-40 cm-ről, és biztosan haladnak vízszintes padon (egyensúlyérzék). Szeretnek célba dobni, vízszintes, függőleges célpontra, egykezes felsődobással. A labdát különféle testhelyzetekben, más-más feladattal tudják elkapni, továbbítani. Biztosan mozognak a vízben, és eszköz nélkül lebegnek, siklanak az úszni járók. Képesek rövidebb kirándulásokra.

5-6-7 éves korban: a testrészeken megtanult irányokat le tudják vetíteni a tér tárgyaira, és irányaira (térpercepció). Mozgásuk összerendezett, megfelelő ritmusú. Gyorsak, kitartók. Képesek az akadályokat feladat szerint jobb, illetve baloldalon kerülni (térpercepció). Tudnak akadályokat átugrani, elrugaszkodni, guruló átfordulást végezni akadály fölött is. Szívesen játszanak sor- és váltóversenyeket, csapatversenyt. Jól egyensúlyoznak gerendán, már tudnak kerékpározni. Labdát pattogtatnak helyben, kislabdát dobnak távoli célba. Értik a vezényszavakat. Képesek ütemtartásra, ütemváltoztatásra, mozgásuk fékezésére. Mély vízben úsznak az úszásoktatásban részt vevők. Sikeresen tesznek rövidebb túrát.

A kommunikációs nevelés

A szocializáció folyamatában a beszéd, a kommunikáció a gyermek környezetével való érintkezésének, önkifejezésének, gondolkodásának legfőbb eszköze. A beszéd, mint kommunikáció a társas érintkezés bölcsője. A nyelvet a gyermek- a kommunikációs igény kielégítése mellett arra használja, hogy segítségével megismerje társadalmi és természeti környezetét, alakítsa szociális kapcsolatait.

Általa erősödik a gyermek biztonságérzete, gazdagodnak ismeretei, kapcsolatai, fejlődik beszédképessége, anyanyelvi- és viselkedéskultúrája.

Programunk fontos eleme a gyermeket körülvevő **beszélő, kommunikáló környezet**. Az érzelmi biztonság megteremtése, a modellértékű beszéd, a hiteles kommunikáció, az értő figyelem és a beszédre inspiráló környezet alapfeltétele kommunikációs nevelésünknek.

Bázisa az érzelmekkel meghatározott óvodapedagógus - gyermek kapcsolat, mely fogékonyá, nyitottá, elfogadóvá teszi őket, s csak ezután kezdhetjük el az eredményes nevelés folyamatát.

A gyermekek életében a kommunikáció elemei egész nap jelen vannak, tudatosan beépülnek az óvodai nevelés teljes folyamatába verbális és nonverbális síkon, melyek kiegészítik, megerősítik és helyettesítik is egymást.

A Vackor Óvoda nevelési gyakorlatában a kommunikáció alappillére az egész pedagógiai rendszernek, melynek tág értelmezésén belül jelenik meg a tudatos anyanyelvi nevelés, fejlesztés.

A Mókus Tagóvoda nevelési gyakorlatában - a két helyi nevelési program egységes szerkezetbe foglalása alapján - módszertani többletként jelennek meg a kommunikáció egyes elemei, s az anyanyelvi nevelés, fejlesztés folyamatában eszközként alkalmazza.

A kommunikációs nevelés célja:

- hogy a gyermekekben kialakuljanak a kreatív interakciós képességek,
- legyenek képesek a gyermeket a feljük áramló verbális és metakommunikatív információk befogadására és megértésére,
- saját érzelmeiket, gondolataikat szóban pontosan és hatásosan tudják kifejezni és közben a beszédhelyzethez és a kommunikációs partnerhez is igazodni tudjanak.

A kommunikációs nevelés feladata:

- A szocializáció elősegítése és a családi nevelés kiegészítése.
- Differenciált fejlesztés és egyéni bánásmód biztosítása.
- A pszichés beállítódás megalapozása: tolerancia, kooperativitás, önállóság, kapcsolatteremtés kialakítása.
- Az iskolai alkalmassághoz szükséges képességek fejlesztése: beszédértés, beszédkézség, viselkedés.
- A kommunikációs elvre épülő anyanyelvi nevelés érvényesítése a nevelés egész folyamatában.
- Különböző beszédhelyzetekben kialakuló nyelvi-kommunikációs formák gyakorlása.
- A gyermekek kommunikációs tapasztalati körének bővítése: a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek, felnőtt-felnőtt közötti folyamatos kommunikáció biztosításával.

A kommunikációs nevelés legfőbb jellemzői:

- A nevelés egész folyamatában a kommunikációs elvre épülő anyanyelvi nevelés érvényesül.
- Az óvoda sokszínű tevékenységrendszerében, a kommunikációs képességfejlesztés részben közvetítő, részben céltevékenység.
- Az óvodapedagógusi kommunikációval közvetített elemek beépülnek a gyermek normarendszerébe.
- A JMK-program speciális lehetőséget biztosít a gyermek kommunikációs képességeinek fejlesztésére a mese-zene játszósobában: a személyre szabott kommunikációs-és anyanyelvi játékokkal, a drámapedagógia elemeinek felhasználásával, valamint mesével, bábbal, zenével, tánccal, pantomim elemekkel fejlesztjük a gyermek önkifejezését, kreativitását.

A kommunikációs nevelésünk formája és tartalma:

- Spontán, a gyermekek mindennapi tevékenységeihez, életéhez kapcsolódó helyzetek.
- Tervezett, de nem kommunikációs célú tevékenységhez kapcsolódó szituációk.
- Óvodapedagógus által irányított és kifejezetten kommunikációs képességek fejlesztését célzó tevékenységek, játékok.

Spontán, a gyermekek mindennapi tevékenységeihez, életéhez kapcsolódó helyzetek:

Az óvodai életben egész nap a legtermészetesebb módon alakulnak ki a beszédhelyzetek, játékidőben, étkezés folyamán, mikrocsoportos és egyéni beszélgetések közben, spontán problémamegoldások alkalmával, köszönés, megszólítás, bemutatkozás, véleménynyilvánítás során.

A nyelvi kommunikációs helyzetek kialakulásának alapvető feltételei: az egymást meghallgató és az egymáshoz beszélő társak (felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek) beszédkedve, beszédképesége, az anyanyelv szókincsének, hangzásbeli és szövegszerkesztési sajátosságainak tapasztalati ismerete, használata.

Tervezett, de nem kommunikációs célú tevékenységhez kapcsolódó szituációk:

Ilyenek azok a helyzetek, amikor az óvodapedagógus konkrétan megtervezi, szervezi a gyermekek tevékenységét, melynek célja, feladata, eszköze van (környezet megismerése, a környezet mennyiségi és formai viszonyai, esztétikai nevelés, testnevelés stb.). Inspiráljuk, hogy az óvodai élet minden percében legyen jelen a beszélgetés, mely megköveteli a beszélgetőpartnerek közötti empátiát, a hiteles kommunikációt, az őszinteséget és a feltétel nélküli elfogadást. Kiemeljük a négy szemközti beszélgetés fontosságát, ahol beszélünk a gyermekhez válaszreakció kikényszerítése nélkül. A szemtől szembe beszélgetés során a gyermeknek módja van a helyes kiejtés, az artikuláció megfigyelésére, a beszédpartnerrel történő tekintetváltásra, a mimika, a kézmozdulatok, stb. érzékelésére.

Az óvónő által irányított és kifejezetten kommunikációs képességek fejlesztését célzó tevékenységek:

- 1. Kommunikációs fejlesztő játékok.**
- 2. Anyanyelvünk fejlesztését szolgáló játékok.**
- 3. Összetett kommunikációs játékok.**

Ezekben a tevékenységekben az óvodapedagógus konkrét dologra irányuló kommunikációs helyzeteket hoz létre: kérdésfeltevés, válasz, feladatadás, játékos szituációk teremtése, anyanyelvi játékok, dramatikus játékok, kreatív mozgás, mozgással, mozdulatokkal kifejezhető érzelmek, közölni való, nonverbális kifejező eszközök alkalmazása.

A kommunikáció és az anyanyelvi játékok kifejezetten a 3-7 éves gyermek életkorához alkalmazkodnak. Olyan teret sugalmaznak, amelyben folyamatosan és sokféle területen kínálják a siker mindennél fontosabb élményét. Ezáltal a szorongás és kiszolgáltatottság érzését felváltja a védettség tudata.

Kommunikációs fejlesztő játékok:

- Metakommunikációs játékok, (arcjáték, gesztusok, tekintet, pantomim)
- Nem verbális kommunikációs játékok, légző gyakorlatok, kapcsolatteremtő játékok, lazító-, feszültségoldó-, koncentrációs-, mimes-improvizatív gyakorlatok.

Anyanyelvünk fejlesztését szolgáló játékok:

Hallásfejlesztő, légző gyakorlatok, hangadással összekötött gyakorlatok, fúvó-szívó gyakorlatok, beszédszervek ügyesítésére szolgáló játékok, fonémahallást fejlesztők, hangok felismerését, megnevezését, ejtését segítő gyakorlatok, mondat és szövegalkotást segítő játékok, **melyek segítik:**

- a **beszédpercepció** fejlődését, a beszédszervek helyes működését, a magyar nyelv beszédhangjainak megfelelő képzését, helyes alkalmazását a beszéd folyamatban (pl. légzés, hallás, hangutánzási gyakorlatokkal stb.);
- az **auditív ritmus** fejlesztését (a mozgást, a zenét, az irodalmat összekapcsoló tevékenységekkel, anyanyelvi játékokkal stb.);
- az **auditív emlékezetet és zártságot**, mint a hangok egybeolvasztásának, összekötésének, készségét, és annak fejlesztését;
- **szavak helyes hangoztatását;**
- a szókincs bővülését;
- a **magyar nyelvnek megfelelő mondatalkotást, a nyelvtani struktúra** alkalmazását;
- a **nem verbális és a metakommunikációs** jelzések, interakciók változatos megjelenését a gyermeki beszédfejlődési folyamatban.

Összetett kommunikációs játékok:

Kapcsolatteremtés, ismerkedés, párbeszéd kezdeményezés, érzékszervi működések összekapcsolása, testkultúra és mozgás koordinációt segítő játékok, gyakorlatok.

A kommunikációs képességek fejlesztésében a nevelésünk során kiemelten kezeljük: szituációs és dramatikus játékokat, bábozást, a különlegesen sokoldalú fejlesztés, és összetettségük szempontjából.

Szituációs játékok:

Melyek szoros kapcsolatban állnak a kulturált viselkedés szokásaival (köszönés, bemutatkozás, megszólítás, véleménynyilvánítás, segítségkérés).

Konkrét szituációk eljátszása (orvos, vásárlás, utazás, vendéglátás, színházlátogatás, kirándulás, úszás stb.).

Dramatikus játékok:

Nevelő munkánk szerves részét képezi a dramatikus játék, a dramatizálás, mely a nevelést szolgáló hatékony pedagógiai módszerként működik, az óvodapedagógus által kezdeményezett vagy spontán szituációkhoz kapcsolódva.

Pedagógiai értelemben „a dráma, olyan játék, amely felépít egy képzeletbeli világot, szereplőit ebbe bevonja, valós problémákkal ütközteti őket, ezáltal valós tudásra és tapasztalatokra tesznek szert...”

Fontosnak tartjuk a drámapedagógia elemeit, a tapasztalatokra épülő, felfedezéssel tanulás szolgálatába állítani. Tudatosan építünk, a dramatikus játékok, gyakorlatok, szituációs játékok,

közösségépítő, beszédkésztséget, kifejezőkészséget fejlesztő játékok személyiségfejlesztő hatására.

A mozgás, a beszéd, a mimetizálás fejleszti képességeiket, a kapcsolatteremtés készségét, nyitottá teszi a gyermekek személyiségét, feloldja a gátlásokat, a feszültségeket és felkelti a játékbátorságot.

Hozzásegíti a gyermekeket ahhoz, hogy egy-egy téma valódi élménnyé váljon számukra, valamint saját gondolataik, ötleteik kifejezéséhez, és azok gyakorlati megvalósításához.

Mindennapi munkánkban a különböző játékok, gyakorlatok sorát alakítjuk ki, előre megtervezve, teret adva az egyéni megoldásoknak.

Egyéni, kiscsoportos és egész csoportos játékok, gyakorlatok:

- Dramatikus fejlesztő játékok
- Bemelegítő, kapcsolatteremtő játékok; koncentrációs gyakorlatok; bizalomjátékok, beszéd-és légző, térközszabályozást segítő gyakorlatok; térhasználatot- térérzékelést segítő gyakorlatok; ritmusérzéklet, mozgáskoordinációt; kreativitást, figyelmet, memóriát fejlesztő gyakorlatok; kommunikációs játékok (verbális és nem verbális); énkép kialakulását; önismereti, csoport és közösségformáló játékok, együttműködést segítő gyakorlatok, játékok
- A szerepjátékot segítő játékok/ tevékenységek.
- Utánzó játékok; mimetikus játékok, gyakorlatok eszközzel és eszköz nélkül; dramatikus tevékenységek adott témában; adott helyzetben és adott helyszínen; szituációs játékok adott és/vagy a szereplők által választott történet alapján; a közös élmények feldolgozását segítő gyakorlatok, beszélgetések.

Bábozás (kitalált és kötött történetek):

A bábjáték jelentős gyermekeink erkölcsi, intellektuális, esztétikai érzelmeinek nevelése szempontjából. A felnőtt bábjátékának igényes beszédbeli megfogalmazásából a vizuális és akusztikai ingerek segítségével a gyerekek megtanulnak: új szavakat, új fogalmakat, a helyes artikulációt, a beszéd zeneiségét és dallamát kifejező mondatprozódiai elemeket, kommunikációs helyzeteket, interperszonális kapcsolatokat.

A gyerekek eredményes nevelése esetén a sok kellemes érzelmeket kiváltó bábos élmény hatására kedvet kapnak arra, hogy saját maguk készítsék el azokat a bábfigurákat, díszleteket, amelyekkel valamilyen eseményt, irodalmi alkotást, hétköznapi történetet, kommunikációs szituációt kívánnak megjeleníteni.

A bábok (és a dramatikus játékok szerepei) segítenek abban, hogy e tevékenységek szinte észrevétlenül összefogják az illem szabályait, a viselkedés normáit, értékrendet közvetítenek, valamint segítenek a beilleszkedésben is.

A kommunikációs és anyanyelvi játékok kifejezetten a 3-7 éves gyermek életkorához alkalmazkodnak.

Olyan teret sugalmaznak, amelyben folyamatosan és sokféle területen kínálják a siker mindennél fontosabb élményét. Ezáltal a szorongás, a kiszolgáltatottság érzését felváltja a védettség tudata.

Az óvodapedagógus feladatai a kommunikáció fejlesztésében:

(A JMK-programhoz szorosan, minden elemében, a Külső világ tevékeny megismerése programhoz kiegészítő elemként kapcsolódó pedagógusi feladatok).

A kommunikációs nevelés tartalmának ismeretében- a kommunikációs helyzetekben biztosítja, segíti a gyakorlás lehetőségeit:

- Spontán kommunikációs helyzetekben,
- az óvodapedagógus által irányított kommunikációs helyzetekben: tervezett, de nem kommunikációs célú tevékenységekhez kapcsolódó szituációkban, kifejezetten kommunikációs képességek fejlesztését célzó tevékenységek, játékok során.

A kommunikációs eszközrendszer tudatos és hiteles használatával:

- Segíti a gyermek biztonságérzetének kialakulását verbális és a nonverbális kommunikációs szinteken.
- A helyes az, ha ezek beszédében kiegészítik, erősítik egymást, netán a nonverbális jelzések egyértelműen helyettesítik a nyelvi formát.

A kommunikációs stratégia alkalmazásakor:

- Modellálja a gyermek számára a kommunikációs helyzetmegoldásokat, érintkezési normákat: a pozitív érzelmi viszony kifejezésével, a tényeken alapuló közléseivel, beszédének stílusával, szó és mondatrendjével, a nyelvi formák alkalmazásával.

A kommunikációs képességfejlesztés során:

- A játékok szervezése: a beszédtechnikára, anyanyelvi fejlesztésre, a verbális és nonverbális kommunikációs szintek összhangjára irányul.
- Megismerteti és segíti a gyermekekkel az érintkezés szabályainak gyakorlását: köszönés, bemutatkozás, megszólítás módjait, a csendes beszédet, véleménynyilvánítást.
- Lehetőséget biztosít a testbeszéd, tércsozabályozás, szemkontaktus, mimika, a metakommunikatív eszközrendszer alkalmazására.
- Alkalmat teremt a különböző helyzetgyakorlatok, élmények, konfliktusok eljátszására.
- Megismerteti a gyermekeket a drámapedagógia alapelemeivel.
- A mozgás, a tánc, a pantomim elemeinek felhasználásával segíti a gyermeket gátlásainak és feszültségeinek oldásában.
- A mesélés, mesehallgatás, versmondás kommunikációs szempontjainak szervezésével fejleszti az önálló mese- versmondás, az elemi dramatizálás képességét.

Általános óvodapedagógusi feladatok mindkét óvoda nevelési gyakorlatára vonatkozóan:

- Megteremti valamennyi gyermek számára a „spontán” meghitt beszélgetés lehetőségét.
- A gyakorlati munka során megismeri a gyermekek eltérő fejlődési folyamatának jellemzőit, a szociális feltételeket, mint a beszédfejlődés meghatározóit.
- A beszéd szint mérések (Porkoláb Katalin – mérő lapok alapján) adataiból kiindulva megválasztja a nyelvi- kommunikációs nevelés beszédre készítető, közösségre és egyénre szabott módszereit, az esetleges hibák javítását speciális szakemberre bízva.

- Megtervezi a különböző óvodai tevékenységekhez kapcsolva, a gyakorlandó nyelvi-kommunikációs tartalmakat, a gyakorláshoz alkalmazandó módszertani elképzeléseket, és a megvalósításhoz szükséges eszközöket.
- Az anyanyelvi játékok felhasználásával, élmények biztosításával fejleszti a gyermekek beszédészlelését, beszédértését és beszédprodukciónját. A fejlesztés folyamatában biztosítja: a játékosság, a kötetlenség, a motiváció, a külső és belső aktivitás fokozásának elvét (egyéni fejlettségi szinthez való igazodás).
- A felnőttekkel való kommunikációjában is érvényesíti a gyermekektől elvárt kommunikációs normákat minél több példát mutat gyermeknek és szülőnek egyaránt az élőbeszéd jelentőségére, információhordozó szerepére.

A fejlődés főbb jellemzői:

3-4 éves korban: szívesen beszélnek a saját cselekvésükkel, a velük megtörtént eseményekkel kapcsolatos dolgokról. Ismerik a környezetükhöz tartozó tárgyak és megszokott jelenségek nevét. Ismerik a számukra fontos tárgyak, cselekvések, tulajdonságok, mozgások megnevezéseit. Képről felsorolnak. Képesek az új szavakat, szófordulatokat más beszédhelyzetben is alkalmazni. Kérés, kérdés, felkiáltás formában fogalmazzák. Mondataik, mondatszakaszuk hangszínezése esetleges. A beszédhangokat egymástól megkülönböztetve, pontosan hallják. A magán- és mássalhangzók többségét tisztán ejtik.

4-5 éves korban: bátran és szívesen beszélnek élményeikről, cselekedeteikről. Megfelelően értik és használják a szavakat. Gondolataikat összefüggően kifejezik: közölnek, leírják, mesélnek. Szövegszerkesztésük gyakran összefolyó, sok ismétléssel, felesleges kötőszóval. Képről egyszerű cselekvést elmondanak. Alkalmazzák az udvariassági formákat beszédükben. Előfordulhat néhány helytelenül képzett vagy helyettesített hang.

5-6-7 éves korban: aktívan használják kibővült szókincsüket. Összefüggően mesélnek, beszélnek, sok kötőszóval, néha időrendiség-tévesztéssel. Páros és csoportos beszédhelyzetekben megfelelő beszédfordulatokkal és viselkedési formákkal teremtik meg és tartják fenn a kapcsolatot. Képről cselekvéseket, történéseket leolvasnak. Észrevesznek, felfedeznek ok-okozati cselekvéseket. Kialakul a helyzethez illő hangsúlyozású, hanglejtésű és sebességű tiszta beszéd. A kommunikációs játékok alkalmával fejlődik érzelmi kifejezőképességük, beszédmódjuk, szerep szerinti viselkedésük. Képesek a közléseket, jeleket felfogni és arra megfelelő módon reagálni. Önálló mese-, versmondás-, dramatizáló képességük fejlődik a mesehallgatás, dramatizálás, kommunikáció elemeinek kiemelésével, a szereplők közötti kapcsolat megfigyelésével. Bátran használják a mozgásos pantomim elemeket.

Anyanyelvi nevelés

Anyanyelvünk sokrétű, árnyalt jelrendszer, melyet a gyermek sokféle tevékenység közben a felnőttekhez és társaihoz való viszonyának fejlődése során sajátít el.

A nyelv a beszéd eszköze, a beszéd pedig a működésben lévő nyelv.

A beszéd által erősödik a gyermekek biztonságérzete, növekszik tájékozottságuk, gazdagodnak ismereteik. A helyes és szép beszéd mélyíti érzelmeiket, fejleszti esztétikai érzéküket és előkészíti őket az irodalmi élmények befogadására. Az anyanyelv csiszolása, újítása, tiszta megszólaltatása mindannyiunk ügye. Az anyanyelvi nevelés feladatának az óvodai élet minden pillanatában érvényesülnie kell, hiszen kiemelt helye, szerepe van ebben az életkorban.

E képesség fejlesztése az óvodai nevelés egész folyamatának szerves része, közvetítő elemként van jelen a nevelőmunka minden mozzanatában; tehát a gyermekek **valamennyi tevékenységi formájának keretéhez kapcsolódó és megvalósítandó óvodapedagógusi feladat.**

Óvodáskorban a gondolkodás és a beszéd szoros egységet képez: a gondolkodás fejlődési szakaszait tükrözi a gyermekek szókincse, mondatszerkesztése, szituatív és kontextusos beszédének együttes fejlődése. Ebben nagy szerepe van a játéknak, és a különböző tevékenységeknek: anyanyelvi játékoknak, a mese – és vershallgatásnak, dramatizálásnak, bábozásnak, beszélgetéseknek stb.

Az anyanyelvi nevelés célja:

A nyelvi kultúra megőrzése, átadása, gazdagítása; az anyanyelvi nevelés és a kommunikációs készségek és **képességek** kiteljesítése.

Az anyanyelvi nevelés feladatai:

- A nyelv szépségének, kifejező erejének megismertetésével az anyanyelv megbecsülésére és szeretetére nevelés.
- A 3 – 7 éves korú gyermekek beszédfejlesztése, beszélő magatartásának kibontakoztatása, kommunikatív képességeinek megszilárdítása, metakommunikatív eszköztárának bővítése.
- A gyermeki kreativitás, önkifejezés elősegítése, támogatása.

A tevékenység jellemzői:

- Óvodapedagógus által szervezett és irányított, játékba épített, anyanyelvünk fejlesztését szolgáló játékok.
- Gyermeki tevékenységek, (önálló mesemondás, mondókázás, verselés, improvizálás, dramatizálás, bábozás) melyekben az óvodapedagógus figyelembe veszi az egyéni ötletet, elképzelést, gondolatmenetet.

A tevékenység tartalma, eszközei:

Irodalmi alkotások:

Népi -mondókák, rigmusok
Népmesék, népi mondavilág elemei
Gyermekversek, magyar gyermekköltészet
Műmesék, reális történetek, elbeszélések
Klasszikus és a kortárs irodalmi művek

Anyanyelvünk fejlesztését szolgáló játékok

Anyanyelvünk fejlesztését szolgáló játékok, melyek segítik:

- a beszédszervek ügyesedését,
- a hallás, beszédhallás fejlődését,
- a hangok felismerését, raktározását, felidézését,
- tiszta artikuláció gyakorlását,
- sajátos anyanyelvi formák felismerését, elsajátítását,
- szavak értését, rögzítését, felidézését.

Irodalmi alkotások, melyek hatásos eszközei az anyanyelvi nevelésnek:

A népi mondóka, népi rigmusok, a gyermekvers mondogatása, ismételtetése alkalmat teremt a helyes légzés, a helyes artikuláció, a tempó, a ritmus, az időtartam, a hangsúly, a hanglejtés,

a hangkapcsolatok kiejtésének gyakorlására; rögzül a magyar beszéd hangsúlya is.

Jó alapja a beszédkedv, beszédindítás és beszédfantázia segítségével; komplexen, intenzíven szolgálja az anyanyelvi nevelést, és kínálja a beszédfejlesztés eszközeit: a mozgást, a zenei hatásokat, a ritmus élményét. Bővíti az aktív és passzív szókincset.

A szövegből megismerhetik:

- a fonetikailag változatos felépítésű muzikális szavakat,
- a szófajok változatait, s azok mondatbeli szerepét,
- a hangok érzelemkeltő hatását,
- szín effektusokat közvetítő szavakat, szókapcsolatokat,
- hangulatfestő, hangutánzó szavakat, rokon értelmű igéket, ikerszavakat,
- érzékszervi képzeteket felidéző kifejezéseket,
- a nyelvi komikum, humor verbális példáit,
- új, ismeretlen szavakat, régies – népies tárgyak nevét,
- költői kifejező eszközöket.

A népmese és mondavilág „a szépséges magyar nyelv kincseskamrája, amiből a gyermek nemcsak a magyar nyelvet, hanem a magyar ember észjárását is megtanulja.” (Zilahi Józsefné)

A legalkalmasabb kifejező eszköz az összefüggő, folyamatos beszéd segítségével, valamint az idő – és térszinyok érzékeltetésére, idő – és térszemlélet kialakulásának fejlődésére.

Az empatisus képességek, a szárnyaló fantázia, a mesetudat segítségével a beleélés folyamatában a gyermekek emlékezetükbe vésik a mese jellegzetes nyelvi fordulatait, szövegrészleteit. Utánzókéességük révén ezek a későbbiekben megjelennek beszédükben, különféle kommunikációs helyzetekben és egyéb tevékenységekben.

A mesékből megismerhetik:

- az erkölcsi fogalmak szóbeli kifejezéseit,
- a mozgásképzeteket keltő igéket,
- régies – népies kifejezéseket,
- néprajzi kifejezéseket,
- kifejező jelzőket, jelzős szerkezeteket,
- a legkülönbélebb ragozott szóalakokat,
- népi szólásokat, közmondásokat,
- népmesei sztereotip mondatokat, népmesei hasonlatokat.

Műmesék: reális történetek, elbeszélések, melyek szintén maradandó hatásúak a szókincs gyarapításában és a kifejezőkészség fejlődésében.

A műmesékből választékos, művészin megformált mondatokat, képszerű kifejezéseket, új fogalmakat ismerhetnek meg a gyermekek, melyeket megjegyezhetnek és spontán beszédükben, játékaikban feleleveníthetnek.

A reális történetek, elbeszélések a gyermekek környezetéből, mindennapi életéből merítik témájukat; nyelvi, stilisztikai eszközeik is ehhez igazodnak. A cselekmény a mindennapi élet egyszerű nyelvi kifejező eszköztárával elevenedik meg; a monológok, a dialógusok is a gyermeki beszéd egyszerű szó – és mondatfűzéséhez, közlésmódjához alkalmazkodnak.

E műfajokból megismerhetik:

- a konkrétan meghatározott fogalmakat, a környezet élő és élettelen világának verbális kifejezőeszközeit;
- a különböző formákat, arányokat, a dolgok jellegzetes tulajdonságait meghatározó jelzőket;
- utánzási mintákat (párbeszédre, tömör mondatalkotásra, hétköznapi beszéd változatos megoldásaira).

A szervezés elvei:

Az anyanyelvi nevelés az egész óvodai életet áthatja, ezért tudatosan építjük be csoportjaink életébe; jelen van a napi tevékenységekben közvetett vagy közvetlen úton, tervezett vagy spontán módon.

Fontosnak tartjuk olyan beszédszituációk megteremtését, ahol a gyermekek kötetlenül beszélgethetnek egymással és az óvodapedagógussal egyaránt, mert ezek a helyzetek lehetőséget adnak az aktivizálásra, meglévő ismeretek felelevenítésére, gondolatok kifejezésére, élmények, tapasztalatok megfogalmazására.

A természetesen adódó beszélgetések is átszövik az óvoda életét; számtalan tevékenységi forma és játékos cselekvés ad alkalmat arra, hogy beszélgetést, társalgást kezdeményezzünk a gyermekekkel.

A tudatosan tervezett, anyanyelvünk fejlesztését szolgáló játékokat, gyakorlatokat tudatosan a gyermekek játéktevékenységébe építjük be. Ezekben a helyzetekben is megragadjuk azokat a lehetőségeket, melyekben több érzékszervi úton jutnak el a gyermekek a tapasztaltszerzéshez.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Ismerje, szeresse anyanyelvét, nyelvhasználata legyen kifogástalan.
- Irodalmi művek tolmácsolásakor éreztesse meg a nyelv kifejező erejét és szépségét.
- Előadásmódjában törekedjék a szemléletességre, a képszerű kifejezések alkalmazására.
- Használja a nonverbális és metakommunikációs eszközöket.
- **A természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartására való ösztönzéssel** teremtsen olyan lehetőségeket, játék – és beszédhelyzeteket, amelyekben a gyermekek bátran, gátlások nélkül beszélhetnek érzéseikről, az őket foglalkoztató dolgokról.
- A gyermekek mindenekfelett álló érdekeit figyelembe véve - **beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel** - biztosítson elegendő időt meghallgatásukra, kérdéseikre világos, érthető válaszokat adjon.
- Anyanyelvünk fejlesztését szolgáló játékokból, gyakorlatokból bőséges repertoárral rendelkezzen, és tudatosan építse be azt a mindennapokba.
- Értékelje és támogassa a gyermeki önkifejezést, kreativitást; megfelelő eszközökkel **ösztönözzé és** segítse annak kibontakozását.

Kapcsolata más tevékenységekkel, műveltségi területekkel

Az anyanyelvi nevelés az egész nap folyamán érvényesül, elválaszthatatlan a mindennapi tevékenységektől és műveltségi területektől.

A gyermek megfigyeli, érzékeli környezetét, látható, hallható, tapintható cselekvésekből meríti tapasztalatait, tevékenykedik, gondolkodik, és szavakba önti gondolatait.

A **játékon** keresztül kapcsolatba kerül a **mozgással**, a **vizualitással**, a **zenével – verssel** - mesével, a **szűkebb és tágabb környezettel**, és ezeken belül különböző **matematikai** tevékenységekkel, tapasztalatokkal.

A fejlődés főbb jellemzői:

3 – 4 éves korban már van bizonyos szókinccsük, kifejezik, megértetik magukat. Többnyire jól használják a ragokat. Természetes jelenség a környezeti nyelvtől eltérő szóhasználat, egy-egy többjelentésű, sajátosan alkotott szó alkalmazása. A fogalmak jelentéstartalma még összefügg a konkrét tárgyakkal, cselekvésekkel.

4 – 5 éves korban már megfelelő szókinccsel rendelkeznek ahhoz, hogy gondolataikat megfogalmazzák, néha elvont kifejezéseket is használnak. A szavak jelentéstartalma lassan függetlenedik a konkrét cselekvésektől. Felgyorsul az általánosítás folyamata, a fogalomképződés. Összefüggő beszédükben gyakoribbá válnak a kijelentő, közlő mondatok.

5 – 6 – 7 éves korban gondolataikat összefüggően el tudják mondani, gyakran használnak elvont kifejezéseket, melyek tartalmát, jelentését is ismerik. A szó jelentése függetlenedik a konkrét cselekvési helyzetektől, képesek a megismert szavakat, kifejezéseket új beszédhelyzetekben is alkalmazni. Játék és egyéb tevékenységek közben képesek a csoportos beszélgetésre, konstruktív együttműködésre. Gyakorolják a beszédfigyelmet, a társra figyelést, a társához való alkalmazkodást.

A gyermek és környezete

A külső világ tevékeny megismerésére nevelés (Mókus tagóvoda pedagógiai program címe - ezáltal kiemelt eleme)

A külső világ tevékeny megismerésére való nevelés elősegíti, hogy a gyermekek az őket szűkebb és a tágabb természeti-társadalmi környezetről olyan tapasztalatokat szerezzenek, amelyek az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz, a környezettel való aktív kapcsolat tevékeny kialakításához szükségesek. Nagy szerepe van a természet szépségeinek felfedeztetésében, esztétikai élményszerzésben. Környezetünk óvása, védelme és alakítása szempontjából, a tevékenységünk, tetteink, gondolkodásunk és a környezethez való viszonyunkban, a szemlélet és tudatformálásban.

Mind a társadalmi, mind a természeti környezet ismereteinek tartalma akkor megalapozott, ha az a kisgyermek környezetének, érzelmileg telített, élményhatású, az egyes gyermek számára konkrét tapasztalatokon alapul.

A külső világ tevékeny megismerésére nevelés segíti a gyermek spontán és irányítottan szervezett tapasztalatainak feldolgozását, fejleszti értelmi képességeit. A gyermeki megismerést az észleléses, és motoros megtapasztaláshoz társított szóbeli értelmezés, a szimbolikus, fogalmi gondolkodás elemi szintjéhez közelíti. A gyermek környezetéből szerzett ismereteit a játékban felhasználja, átéli, folyamatosan gyakorolja és alkalmazza. E nevelési terület tartalma minden, a gyermek környezetéből származó élményre, ismeretre kiterjed.

Elősegíti a gyermek önálló vélemény alkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

Tudatosan tervezzük a környezeti nevelés folyamatát, melyhez mindig tevékenység, közvetlen megtapasztalás lehetősége társul.

Óvodánk valamennyi dolgozója modell a gyermekek számára, saját cselekedeteivel, viselkedésével és a környezethez való viszonyával.

A komplexitás, komplex gondolkodás és szemlélet természetes velejárója környezeti nevelésünknek.

A tevékenység célja: A szűkebb és tágabb környezet megtapasztalása élményszerű felfedezése során, a gyermekek pozitív érzelmeinek alakítása a természeti-emberi- tárgyi környezet formai-, mennyiségi-, téri viszonyairól.

Vackor Óvoda cél: A gyermekekben olyan környezettudatos, környezetre figyelő magatartásformák megalapozása, melyek a környezettel való harmonikus együttélést biztosítják későbbi életvitelükben.

Mókus Tagóvoda cél: A gyermekek komplex, folyamatos cselekedtetésen, tevékenységeken keresztül, élményszerű, felfedező jellegű, játékos programokon találkoznak a természettel, a természetvédelem fontosságával, melyben a legfontosabb elv az élet, a környezet védelme és tisztelete.

A nevelési cél elérésének feltételei:

Programunk kitűzött nevelési célját a gyermekek szükségleteinek, tevékenységeinek és képességeinek figyelembevételével, a gyermek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

Miközben az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A tevékenység feladata: A környezettel való „együttélésre” nevelés, mely magába foglalja a környezeti kultúra közvetítését és átadását, ezen keresztül a teljes személyiség fejlesztését. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

Vackor Óvoda feladata: a gyermekek élethelyzeteiből adódó tervszerű, gazdag tevékenységrendszerbe ágyazott élmény-és tapasztalatszerzés biztosítása, ezáltal a környezet értékeinek megláttatása, felfedeztetése.

Mókus Tagóvoda feladata: a környezettel való aktív kapcsolat kialakítása: a környezeti problémák iránti érzékenység, a helyes értékrendszer, a természet- és környezetbarát magatartás alapjainak megteremtése.

Környezeti nevelésünk elvei:

- a környezeti nevelésben az óvodának rendkívül jelentős, **alapozó szerepe van,**
- a társadalmi beilleszkedés bizonyos alapvető szokásai, szokásrendszerei, viselkedési formái **életre szólóan** alapozhatók meg óvodáskorban,
- mind ezek szerves része a **környezeti kultúra:** az élet iránti tisztelet, az ember által létrehozott értékek megbecsülése, a környezettel való konstruktív viszonyt meghatározó attitűd és magatartásmód.

A külső világ tevékeny megismerésére nevelés tartalma:

A környezet megismerésének tartalmát négy, egymástól elkülöníthető, de a gyermekek tapasztalatszerzésének irányításában elválaszthatatlan terület biztosítja, mely a hagyományos és a helyi sajátosságokra épül.

- A természeti és társadalmi környezet.
- A környezet mennyiségi és formai viszonyainak feltárása.
- Környezetvédelem
 - Madárbarát Óvoda - Mókus Tagóvodai program
 - Erdei Óvoda - Mókus Tagóvodai program.
- Környezetalakítás (egyben munka jellegű feladatokként tervezendő).

A természeti és a társadalmi környezet megismerése

A tevékenység jellemzői:

- elsődleges az egyéni élményszerzés, cselekvés és tapasztalatszerzés;
- a gyermek tapasztalati anyagából kiindulva keressük a kapcsolódási lehetőségeket;
- a téma érzelmi élménnyel párosul;
- a tevékenységeket mindig a gyermek életkorának megfelelően, fejlettségi szintjének pillanatnyi állapotához igazítjuk.

A tevékenységek tartalma:

Hagyományos tartalmak – melyeket projekt rendszerben újszerű szemlélettel és tevékenység lehetőségekkel közelítünk meg:

- A gyermek és környezete.
- Szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj megismerése, szeretete és védelme.
- Család- óvoda-lakóhely.
- Családi kultúra értékei.
- Testrészek, egészségvédelem.
- Emberek munkája, foglalkozása (az óvoda környékén megfigyelhető felnőtt foglalkozásokról tapasztalatszerzés: orvos, védőnő, betegellátás feladatai, kereskedelem, építkezés...).
- Növény és állatvilág.
- Időjárás, természeti változások, jellemzők az évszakok megfigyelése által, összefüggések megláttatása, feltárása.
- Napszakok, napok (az év, évforduló, az idő múlása...).
- Környezetünk mennyiségi, tér-, szín-, formai viszonyai.
- Közlekedés (a gyalogos közlekedés alapvető szabályai, közlekedési eszközök...).
- A projekt jellegű szemlélet kialakulásával a hagyományos elemek új színezetet, címet és tartalmat kaphatnak: tűz, fény, kincskereső, Budapest, Duna, kirándulás, vendéglátás, indián, papír, óra, csokoládé, saláta, stb.

A helyi sajátosságokra épülő tartalmak:

- A környezeti elemek védelme, alakítása: Föld, víz, levegő, élővilág.
- Jeles napok, hagyományok:
- **Hagyományos ünnepek: néphagyományok, szokások:** születésnapok, Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét; Anyák napja, Évzáró, Gyermeknap - Vackor-nap, iskolába menők búcsúztatása.
- **Környezeti nevelés kiemelt napjai:** Takarítási világnap; Állatok világnapja;
- Víz világnapja, Föld napja, Madarak fák napja; Környezetvédelmi világnap.
- Gyermekek az emberbarát környezetért: a „Zöld szabályok” ismerete és betartása.

Az óvodapedagógus kiemelt feladata:

Úgy szervezze a gyermekek mindennapi életét, hogy a gyermekeket komplexen vegye körül az a szellemi és tárgyi világ, és folyamatos tevékenykedésre inspiráló légkör, mely segíti az ismeretek beépülését, összefüggések felismerését, tovább gondolását. Többletélmény kialakulásához vezet a gyermek és szülei által közösen gyűjtött, felfedezett világ. Alakítja a gyermekek önképét, sikerélményhez juttatja, és segíti spontán módon az önértékelését azáltal, hogy megoszthatja másokkal az ismereteit, tárgyait. Mindez érzelmileg is motiválttá teszi az együttműködésre, az önkifejezésre, büszkeséget ébreszt, és általuk öntudatlanul tesz szert jártasságokra, készségekre és képességekre.

A tevékenységek megszervezése, az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermeki kíváncsiság kielégítése, ébrentartása, megfelelő irányokba terelése.
- Reális, élményszerű tapasztaltatás biztosítása.
- A tartalmak tervezésénél kiemelten figyelembe veszi a gyermekek élményvilágát, ötleteit, kéréseit (lehet a tervezet mese, kirándulás élmény, egy-egy eseményhez kapcsolódó élmény).
- A tartalmakat kreatívan, egyedi ötletekkel valósítja meg, melynek legyen közös előkészülete, gyűjtőmunka, kiállítás, kísérletezés, közvetlen tapasztalatszerzés, és tevékenység, az eredmények élményszerű dokumentálása: fényképek, egyéni és közös alkotások.
- A 3-7 éves korban tervezhető hagyományos (óvodai ismeretanyag) és a helyi tartalmakat összeállítja, illetve újabbakat keres.
- A hozzá kapcsolódó tevékenységeket tudatosan, tervszerűen megszervezi: projektrendszerű életmódszervezéssel, a módszertani kultúra folyamatos bővítésével.
- A projektek megvalósítását elősegíti: források feltárásával, előkészítő és szervező munkával az óvodán belül és kívül.
- Eseménytervet készít, mely a mindennapok realitására, az aktuális eseményekre, ünnepekre és az évszakok változásaira épül.
- Alkalmazza a tevékenységek differenciált szervezeti formáit: a kiscsoportos tapasztalatszerzés, az egyéni fejlesztés lehetőségeit.
- Szorgalmazza, hogy a megvalósulásban lehetőség szerint a szülők is vegyenek részt, segítsenek (a terv kifüggesztése, a kérések megfogalmazása, a szülők szóbeli bevonása, az élmények dokumentálása-alkotásokkal, képekkel, gyűjteményekkel, kiállításokkal).

A környezet mennyiségi és formai viszonyainak feltárása

Az óvodai **matematikai tapasztalatszerzés** a külső környezetünk élő és élettelen részeinek szín-, alak- és mennyiségtulajdonságait, valamint a kiterjedés, elhelyezkedés és rendezés viszonyait feltáró tevékenység.

A matematikai nevelés célja: a külső környezet tulajdonságainak és viszonyainak alkotó, konstruktív módon történő megtapasztalása, megismerése, a gyermekek meglévő ismereteinek mozgósítása, melyek segítségével képesek a külső világot értelmezni, megismerni, logikailag tovább fejleszteni, problémákat megoldani.

A matematikai nevelés feladata: elsősorban képességfejlesztés.

A képességfejlesztés: a tapasztalásra, az emlékezetre, a megértésre, konstruálásra és az ítélőképességre irányul.

- **Tapasztalás** (spontán és tervezetten szerzett): érzékelés, észlelés, megfigyelés vonatkozásában a reális képzettársításban.
- **Emlékezés:** az élményekre alapozottan mozgásos, képi és szóhasználati tapasztalatokat idéztetünk fel, használtatunk. Így válik ismeretté, tudássá.
- **Megértés:** az összefüggések felismerése, a kérdések, feladatok megértése, azaz a tevékenységek végrehajtásának feltételei valósulnak meg.
- **Konstruálás:** amelyet általánosan értelmezünk, az alkotó tevékenységet középpontba helyezve nemcsak építéseket és kirakásokat, hanem intellektuálisan történeteket, meséket is alkotnak egy-egy szituációban.
- **Ítélnőképesség:** mivel az ítélet gondolkodásunk elemi egysége és a gyermeki gondolkodásban a realiztikus megítélést, a döntést fejlettségi állapotuk, érzelmeik erőteljesen befolyásolják, igaz és hamis állításokkal, keresésekkel fokozatosan alakíthatjuk ki a reális döntésképeséget.

A tevékenység jellemzői:

- a személyes tapasztalás, vizsgálódás,
- a kötetlen szemlélődés és a kötött szempontok alapján történő megfigyelés.

A tevékenységek tartalma:

- különbségekre, hasonlóságokra (összehasonlításokra), csoportosításokra irányuló keresések;
- ítéletalkotások, relációk feltárása;
- konkrét és fél absztrakt fogalmak megalkotása;
- oksági kapcsolatok keresése.

A környezet mennyiségi és formai viszonyainak megismerésével, a dolgok egyszerű memorizálásán és begyakorlásán túl, azok sokszínű értelmezése, alkalmazása, hasonlóságok felfedezése, és átrendezése, problémákra megoldáskeresés a feladatunk.

A mindennapi tevékenységek alkalmával rengeteg lehetőséget biztosítunk az önálló cselekvésre, manipulálásra. Olyan helyzeteket teremtünk, hogy a gyermekekben kialakuljon a cselekvések és a gondolkodás iránti belső motiváció, ösztönös kíváncsiság, és a készség arra, hogy a kérdésekre, problémákra megoldást és választ kapjanak, valamint matematikai tartalmú tapasztalataikat tevékenységekben alkalmazni tudják.

Azokat a tevékenységeket tekintjük jó eljárásnak, melyek természetes, a mindennapi tapasztalatokat, megfigyeléseket, jelenségeket használja fel matematikai gondolkodásuk fejlesztésére. Ennek az ismeretszerzésnek, tapasztalásnak a legeredményesebb kerete a játék, amely alkalmas tapasztalatok szerzésére, egy adott probléma megértésére és megoldására.

A játék minden területén találkozunk spontán módon matematikai ismeretekkel, fogalmakkal: öltöztetőbaba, társasjáték, építkezés, terítés, körjátékok, mozgás, stb.

E tapasztalatok során, valamint irányítottan, de szervesen beépülve a mindennapi természetes élethelyzetekbe, tudatosan tervezett módon is: a mennyiségi és relációk felismerésére vonatkozó kérdésekkel, megfigyelésekkel, figyelemrűirányítással, tevékenykedtetéssel, melyet a környezet megismerése folyamatában, de a matematikai, logikus, ok-okozati, mennyiségre vonatkozó helyzetek kihasználásával, tevékenységekkel megtapasztalhatnak, gyakorolhatnak.

Az óvodapedagógus feladatai, a tevékenységek megszervezése:

- Biztosítja az élményeket, fejleszti a gyermekek, problémamegoldó képességét probléma érzékenységét.
- Kezdeményez a gyerekek számára könnyed, vidám, játékos tevékenységeket.
- Törekszik a manipulációs tevékenységek mellett a verbális kifejezések alkalmazására.
- A gyerekek gondolatainak beszédben történő megfogalmaztatására.
- Alkalmazza a tevékenység során az elemi tudományos megismerési módszereket:
 - megfigyelést, vizsgálatokat, összehasonlítást, méréseket, kísérletezést és modellezést végez.

Környezetvédelem

A környezetvédelem fontos területe a környezet megismerésének és a környezetalakítással, a munkatevékenységekkel szorosan összefüggő feladatokat tartalmaz.

Lényegében a környezet ismeretén, megbecsülésén, rendben tartásán alapul, **elsősorban tevékenység és problémaközpontú.**

A megfelelő érzelmi viszonyulás kialakításának eredményeként a legnagyobb fokú tiszteletre nevel mind a társadalmi, mind a természeti környezettel szemben.

A környezet védelmére nevelés célja:

- Olyan környezettudatos magatartás megalapozása, melynek során a gyermekek aktív, cselekvő módon képessé válnak, környezetük védelmére, óvására.
- A környezetével, saját magával szemben igényes, pozitív „ÉN- képű” gyermeki személyiség alapozása.

Feladata:

- A gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos környezettudatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő környezet védelméről és megóvásáról.
- A szűkebb környezetünkben lévő világ értékeinek megismertetése, megszerettetése, az élő és élettelen környezeti tényezők leglényegesebb összefüggéseinek megláttatása, a helyi sajátosságok bemutatásával.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, érzelmi, és cselekvési a környezettudatos magatartás megalapozása;– megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve.
- Olyan szokások megalapozása, melyek biztosítják a környezettel való harmonikus együttélést, a gyermek későbbi életvitelében is.

A tevékenység jellemzője:

- A személyiség kibontakozásában, fontos szerepet játszik: a természet közelség, az élet közelség, az életszerűség.
- Az aktív cselekvés, a munkálkodás, az alkotás és a szabad önkifejezés folyamatos, mely jövő és problémaközpontú.

A tevékenységek tartalma:

Környezetünk rendjének, tisztaságának fenntartása, megőrzése, a természet tisztelete, védelme.

- **Egészségvédelem**, az egészség megőrzése: egészséges táplálkozás, az egészséges életmód kialakítása-testi, fizikai, szociális és mentális értelemben (részletes kidolgozása, a Nevelés keretei című fejezetben).
- **Növényvédelem:** a különböző zöld növények, valamint a természetsarokban nevelt „időszakos” növények életfeltételeinek biztosítása, folyamatos megfigyelése; növénynevelés floráriumban, a kerti és udvari növények (virágos kert: egynyári növények, fűszernövények, zöldségek, fák, bokrok, cserjék) gondozása, ápolása, a kerti- és a sziklakert növényzetének ápolása, védelme.
- **Állatvédelem:** az állatok fejlődésével, gondozásával, védelmével való ismerkedés, a csoportokban fellelhető akváriumban és terráriumban lévő állatok nevelése során. Külső szakemberek által szervezett és vezetett tevékenységekben való részvétel: „Zoo program”, Madarász ovi, valamint az Elveszett állatok alapítvány programjaiban való tevékeny közreműködés.

A környezet védelemmel kapcsolatos egyéb, a helyi sajátosságokra épülő tevékenységek:

- „Zöld jeles napok megünneplése.
- „Zöld óvoda” programjának megvalósítása, a Mókus Tagóvoda nevelési gyakorlatában (részletes kidolgozását lásd 5. mellékletben a Zöld óvoda kritérium rendszerének megfelelően).
- Az erdei óvoda programjának megvalósítása, a Mókus Tagóvoda nevelési gyakorlatának részeként (a program részletes kidolgozása a 6. mellékletben).
- Séta, kirándulás, olyan helyszínekre, ahol gyermekeink jól megfigyelhetik a természet változásait, az élő- és élettelen környezeti tényezők közötti kölcsönhatásokat.
- Múzeumlátogatás, mint a gyermekek ökológiai szemlélet alakításának helyszínei.

A tevékenység megszervezése, az óvodapedagógus feladata:

- Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy e nevelési terület bármilyen kérdéséről van is szó, az ismeretsajátítás folyamatában mindvégig kiemelkedő szempont marad a környezethez való alkalmazkodás, a helyes viselkedés, melyet a pozitív minta megerősítésével, a jó kiemelésével, sok-sok dicsérettel, buzdítással alakít.
- A környezet és természetvédelemmel kapcsolatos ismeretek átadása, szokások kialakítása úgy, hogy a megszerzett ismereteket a gyermekek a lehető legtermészetesebb módon alkalmazzák a mindennapokban.
- A célok elérése érdekében felhasználja a játékot, a kommunikációt, az anyanyelvet, a testnevelést, egészségnevelést, a művészeteket, az attitűdök formálását és a kiszélesített értelemben vett tanulást is.

- Kialakítja a környezettudatos magatartáshoz szükséges elemi szokások, szabályok alapjait.
- Példaértékű viselkedésével segíti a gyermek és a szülők környezetbarát szemléletét.
- A nevelőmunka hatékonyságának érdekében az óvodapedagógus: a mit, mivel, mikor, hogyan és kivel kérdésekre épített tevékenységek megvalósítására törekszik.
- Tudatosítja a gyermekekben, hogy a természet és környezetvédelem közös gondolkodás, közös tett eredménye.
- A tevékenységek megszervezése során, széleskörű együttműködést alakít ki a szülőkkel, és megfelelő szakemberek bevonásával, akik szakmai tudásukkal, ismereteikkel hozzájárulnak a nevelési feladatok megvalósításához (ornitológus, Zoo pedagógus, természetvédők, alapítványok, egyesületek).
- Tevékenységekkel inspirálja, eszközökkel biztosítja az érzékszervekkel való megtapasztalást, gyűjtőmunkát, az élmények felidézését, vizsgálódásokat, egyszerű kísérletek elvégzését.
- Környezetvédelemmel kapcsolatos játékokat szervez, melyeknek tartalma:
 - természeti és felfedező játékok;
 - szituációs és szimulációs játékok;
 - érzékelő játékok;
 - énképfejlesztő játékok;
 - csoportalakító játékok;
 - együttműködést fejlesztő - bizalomépítő játékok;
 - társasjátékok,
 - csapatversenyek;
 - a természet sokszínűségét, állapotát vizsgáló játékokat, lehetőleg természetes környezetben pl. víz - homok - agyag - kavics – talaj, ahol tevékenyen gyűjthet, tapinthat, rakosgathat, megfigyelhet stb.;
 - hagyományos játéklehetőségek - fejlesztések, melyeknek eszközeit nagyrészt az összegyűjtött „kincsek” nyújtják.

Mókus Tagóvoda tevékenységeihez kapcsolódó óvodapedagógusi többletfeladatok – a pedagógiai program kiemelt eleme:

- Megismerteti a gyermekeket és szüleiket az óvoda természetvédő programjával, a környezettudatos magatartás alapelveivel.
- A „Zöld jeles napok” alkalmával, kirándulást, közös játszódélutánt szervez a szülőkkel.
- A hulladék szelektálás feltételeit megteremti, és a gyakorlatban alkalmazza a mindennapokban.
- Törekszik arra, hogy az óvoda közösségi szellemisége minden tekintetben a rendet, a környezet védelmét, megóvását, tiszteletét sugározza - dekorációban, hirdetményekben, tájékoztatókban, kiállításokon, a gyermeki alkotásokban. „Így óvjuk mi a környezetünket”- elnevezésű táblán, a szülőket folyamatosan tájékoztatja.
- A projekt témákban tudatosan megjeleníti a környezetvédelemmel kapcsolatos témákat.
- A pedagógiai folyamat során megismerteti a gyermekeket olyan alapfogalmakkal, mint: hulladék, szemét, szelektálás, gyűjtőedény, gyűjtősziget, hulladékudvar, konténer, komposzt.
- A gyermekek és szüleik számára tevékenysége modell értékű, hiteles és követendő példa.
- Az erdei tábort megszervezheti (megfelelő helyszín és programok kiválasztásával).

- 6. melléklet Erdei óvodai kiegészítő program –Mókus Tagóvoda.

Madárbarát óvodai program / Kiemelten: Mókus Tagóvoda

A madárbarát (Madárovi) óvodai program keretein belül a gyermekek természeti élményeket, tapasztalatokat szereznek, s ezek az élmények összekötik őket a valósággal. A gyermekek aktívan részt vesznek elemi környezetvédelmi tevékenységekben, megismerik a környezetükben élő növényeket és állatokat.

A madárbarát kert szemléletű óvodaudvar a változatos növényzetnek köszönhetően a madarak mellett mindenféle egyéb állattal: katicabogárral, csigákkal, békákkal, sünökkel, gyíkokkal is benépesül. A gyermekek egész évben végeznek állat- és növénygondozási feladatokat, ezáltal alkalmazás közben sajátítják el a „mi kertünk”, „mi fánk”, „mi madarunk” és a természet óvásához, védelméhez kapcsolódó kifejezéseket és fogalmakat. A zöld jeles napok megünneplése mellett lehetőség nyílik saját, óvodai- és csoportszintű „védjük a madarakat” hagyományok kialakítására.

Célunk: Olyan pedagógiai folyamat kialakítása, amelyen keresztül a gyermekek tapasztalás útján ismerkedhetnek az őket körülvevő élő és élettelen környezettel, s általuk elsajátítják a környezetvédelem és ezen belül a madárvédelem alapjait.

Feladatunk: A természeti környezet fontosságának felismertetése, megszerettetése, megóvása, védelme.

A tevékenység jellemzői: Életkori sajátosságoknak megfelelő, változatos tevékenységek biztosítása, melyeken keresztül a gyermekek tapasztalatokat és élményeket szerezhetnek a természeti környezetből, fogalmat alkotnak az állatvédelemről, a természet megóvásáról.

A tevékenység tartalma:

A gyermekek szűkebb környezetében lévő világ megismertetése, megszerettetése.

Olyan, az életkoruknak megfelelő szokásrendszerek, viselkedésformák alakítása, olyan képességek tudatos fejlesztése, melyek szükségesek a természeti és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat, a környezeti problémák iránti érzékenység, a helyes értékrendszer, a környezettudatos életvitel megalapozásához.

Megismertetjük őket a szabadban élő állatokkal, növényekkel, hogy általuk megtanulják tisztelni és védeni élőhelyüket, környezetüket.

**” Nem felemellek, hogy a vendégem legyél,
hanem lehajlok hozzád,
hogy vendéged lehessenek!”
elvet követjük.**

Az óvodapedagógus feladatai:

- Oduk, itatók, etetők közös kihelyezése, ellenőrzése, feltöltése, az ide érkező madárvilág megfigyelése.
- A megfigyelések alapján játékokat, kézműves foglalkozásokat, beszélgetéseket kezdeményez.
- Eszközökkel, tevékenységsszervezéssel, beszélgetésekkel, konkrét tapasztalatszerzéssel Inspirálja a gyermekeket, hogy alkotásaikban, játékaikban megjelenjenek a madarakkal (és a hozzájuk bármilyen módon kapcsolható egyéb növényekkel, állatokkal) kapcsolatos élmények, ismeretek.

- Ismertetőket, képeket gyűjt a gyermekekkel, és albumot készít belőlük, amit a gyermekek állandóan nézegethetnek.
- A projektek idején kiállításokat szervez a csoportban és az óvodában.
- Minden korcsoportban szervez madarakkal kapcsolatos, vagy kapcsolatba hozható projektet, ami lehet természet alapú, de mesés alapú is. Dekorációkban is megjeleníteti a projektet.
- Lehetőséget teremt az óvodaudvarban élő, vagy ide látogató állatoknak a táplálkozó-, búvó- és szaporodó helyet biztosító fák, bokrok és virágok gondozásával. A konkrét nevelési feladat mellett komplex szocializációs nevelési folyamatot is megvalósít.
- Inspirálja a gyermekeket, és általuk a szülőket a változatos állatvilág megismerésére, felfedezésére, képek gyűjtésére és kirándulások megtételére.
- Állatkerti séta alkalmával megismerteti a gyerekeket olyan állatokkal, melyek a szűkebb környezetükben nem találhatók.
- Tegye ünneppé a Zöld jeles napokat méltó, és igényes tevékenységközpontú, játékokkal, kreatív ötletekkel.
- Lehetőség szerint szervezzen a gyerekeknek, ornitológus szakember bevonásával vezetett madarász ovi programot, és ezen belül bemutatót madárgyűrzésen, illetve madármegfigyelő kirándulásokat.

Az óvodapedagógusok feladata kifejezetten az egyes évszakokhoz kötődve:

Ősz és tél

- A madarak számára az ősz és a tél a költést követő nyugalmi időszak. Számos madarunk elvonul, más fajok viszont itthon maradnak, vagy hozzánk érkeznek telelni.
- A hó és tartós hideg megérkezésével az etetés megkezdése, és az egész éves itatás folytatása.
- A madárodúk kitakarítása és felújítása, illetve az új kihelyezése. (A természetes és mesterséges odúk nem csak a költési időszakban fontosak a madarak életében, ősszel és télen sok faj éjszakázásra használja ezeket.)

Tavaszi és nyári

- A hóolvadást követően abba kell hagyni a madáretetést, és az etetőket ki kell üríteni.
- A költési időszakban ne etessünk, mert ez a cinkékre nézve kockázatos lehet.
- Az itatás egész évben, de különösen a nyári kánikulában fontos. Mindig friss vízzel kell gondoskodni. Ilyenkor a madarak fürdésre is használják az itató tálakat.

Szükséges madárvédelmi eszközök és módszerek:

- Olyan odúk kihelyezése fákra, melyekre a csoportszobák ablakaiból is rá lehet látni. Megtelepülő fajok: széncinege, kék cinege, barátcinege, mezei veréb, házi veréb.
- Madáritató; elkerített részen, a talajon kialakított kerti itató, 1-1,5 m magasra biztonságosan rögzíthető itatótálca. Az itatóban mindig legyen friss víz, télen naponta egyszer a jég eltávolítása után hideg csapvízzel töltsük fel az itatót.
- Téli madáretetéshez elsősorban az ablakból is megfigyelhető, az ablak elé lógatható cinkegolyó, ablaketető, dúcetető, 1-1,5 m magasra biztonságosan rögzíthető itatótálca elhelyezése.
- Madármegfigyelő állomás telepítése óvoda udvaron.
- „Rovar hotel” felállítása a domboldalon.
- Orgona, nyári orgonabokrok, sövény, és egynyári virágok ültetésével az óvodaudvar lepke- és rovarbaráttá is válik.

Zöld óvoda és Madár óvoda program keretében – Kiemelten: Mókus Tagóvoda

A helyi nevelési program a külső világ tevékeny megismerését kiemelt feladatának tekinti, erre építi a gyermekek fejlődését elősegítő tevékenységeket, mely tartalmazza a fenntarthatóság iránti elkötelezettséget.

- A természet- és emberi környezetben, a környezetvédelmi feladatok kiemelten szerepelnek a helyi adottságok alapján (pl. fák védelme, faápolás, faültetés, állat- és madárvédelem, lakóhely-megismerési tevékenységek, stb.).
- A nevelőmunka tervezésében, a megvalósítás gyakorlatában megtalálhatók a környezeti nevelés elvei, tartalmi jellemzői. A nevelési terv minden csoportban tartalmazza a társadalmi és természeti környezethez kapcsolódó szokások és magatartás kialakítását.
- A gyerekek nevelése tevékenységközpontú módszerekkel, és közvetlen tapasztalatszerzéssel zajlik.
- Az óvodapedagógus alkalmazott módszerei és kérdésfeltevése, segítik a tapasztalási környezet felfedezését és kötődését (játék, szenzitív módszerek, életközösségek terepi tapasztaltatása, felfedezés, élménypedagógia, projekt módszer alkalmazása, kooperatív tanulás, stb.).
- Az óvoda minden dolgozója tisztában van a fenntarthatóság tartalmi jellemzőivel és ez minden tevékenységben megnyilvánul. Ezáltal az óvoda felnőtt közössége munkahelyi életmódjával és munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, a közösségi egészséges életvitelre és mindazok megbecsülésére.
- Az óvoda működtetése során az óvoda vezetősége a külső kapcsolatok széles és többirányú kiépítésére kiemelten törekszik.
- Az óvodapedagógusok folyamatosan gyarapítják a környezeti neveléshez kapcsolódó ismereteiket.

Környezetalkotás

(A nevelési tervekben tervezendő folyamatok-szoros kapcsolatban a munka jellegű feladatokkal - kiemelten Mókus Tagóvoda.)

A külső világ tevékeny megismerése egyik tartalmi eleme a környezet alakítása.

A környezetalkotás nem más, mint a gyermekek közvetlen környezetében **a természetes élethelyzetek folyamatos gyakorlása**. Az óvodai élet folyamán számos alkalom nyílik arra, hogy tárgyi környezetünket átalakítsuk. **Komplex folyamat**, mely megjelenik a környezet esztétikája, a nevelés keretei, a környezetvédelem és megóvása területén is.

A környezetalkotás közben is több lehetőség van a tapasztalatok, az ismeretek gyakorlására, alkalmazására.

A nevelés kereteinek fontos részeként magába foglalja: a felnőttek, a gyermekek egyénileg, vagy közösen végzett környezetalkotó tevékenységét.

Minden **munka jellegű tevékenység** egyben környezetalkotás is, amely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat (önkiszolgálás, naposi tevékenység, megbízások teljesítése, csoportszoba átrendezése, játékok, használati tárgyak, eszközök rendberakása, szemétyűjtés, rendteremtés, ültetés, akváriumtisztítás, gyümölcsstál készítése, gyermeki alkotások esztétikus elhelyezése, környezetünk díszítése, dekorálása, stb.).

A gyermekek munka jellegű tevékenységek során **tapasztalják**, hogy az ember folyamatosan **alakíthatja, változtathatja, kellemesebbé, célszerűbbé teheti környezetét**.

A környezetalakítás célja: A gyermeki munka megszerettetésén, és a felnőtt környezetet alakító, rendező tevékenységén keresztül olyan készségek, tulajdonságok alakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek aktív cselekvésigényét, közösségi kapcsolataik alakulását.

A környezetalakítás feladata: Példamutatással annak segítése, hogy a gyermek önmaga és környezete számára kellemes, esztétikus és funkcionálisan hasznos környezetet hozzon létre, azt aktívan alakítsa, megbecsülje, óvja, védje, szeresse.

A tevékenység jellemzője:

- Az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat.
- Természetes élethelyzetek gyakorlása közben valósul meg.
- Tapasztalatokra épülő ismeretek alkalmazása a gyakorlás során, amelyben minden gyermek egyéni képességeinek megfelelően vehet részt.

A tevékenység tartalma:

A felnőttek környezetszépítő munkája:

- Díszítések, dekoráció készítése és elhelyezése az intézmény területén.
- Különböző alkalmak (ünnepek, egyéb rendezvények: játszódélután, szülői értekezlet, színház) során átalakítások, rendrakás, terem- és udvarrendezés.
- Kuckók kialakítása a csoport és életkori sajátosságainak, igényeinek megfelelően.
- A „projekt sarok” illetve „projekt fal”, és az ehhez kapcsolódó kiállítás helyének kialakítása: tárgyak esztétikus elhelyezése.
- A természetsarok változtatása az évszakoknak, aktualitásoknak megfelelően.
- Hirdetmények, kiírások esztétikus elhelyezése parafatáblákon.

A gyermekek környezetalakító tevékenységei:

- **Díszítések:** ünnepi alkalmakhoz, egy-egy témához kapcsolódóan.
- **Környezet rendjének megőrzése:** a csoportszoba tisztaságával, rendjével kapcsolatos tevékenységek, eszközök helyretétele. Fontos, hogy tudják ezek helyét, vigyázzanak a játék eszközök és a berendezési tárgyak épségére.
- **Alakítások, teremrendezés:** A terem átrendezése az ünnepi hangulathoz, ünnepi asztalok, ünnepi terítő, dekor-szalvéta, gyertya, ültető kártya és batyu....
- Nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy az ünnep hangulata áthassa az óvoda egész légkörét. Hozzájárul ehhez a gyermekek és a felnőttek ünnepi öltözete is, mellyel megtiszteljük egymást, s magát az ünnepi alkalmakat.
- Hétköznapijainkon a felnőttek munkaruhája „Vackor/Mókus pólója” egységet sugároz a gyermekek, és szüleik felé.

Közösségért végzett munkák:

A csoportért végzett munka minden gyermekre kiterjedő alakító tevékenység, mely a hasznosságon túl **esztétikai értékeket is képvisel.**

Naposi munka – ld.: Nevelés keretei fejezet

Alkalomszerű munka és megbízatások:

- Az alkalmi megbízások a nap folyamán gyakori elemei a gyermekek tevékenységeinek, segítik a gyermeki önállóság kialakulását.
 - Ezeknek körét, terjedelmét mindig meghatározza a gyermekek fejlettsége, személyisége, a környezeti adottságok. Ilyenek lehetnek: a kisebbek segítése öltözésnél, udvarról való bekísérésnél.
 - Ajándékkészítés egymásnak születésnapra, betegség esetén, készülődés a jeles napokra, üzenetek átadása stb.
 - Óvodai életünknek egyik szerves része a sütés-főzés, vitamintálak, zöldség - és gyümölcssaláták készítése. A projektek témáihoz kapcsolódva: régi népi ételek elkészítése, ünnepi ételekkel való ismerkedés, bizonyos tájegységek ételeinek megkóstolása, kenyér sütés, stb. Ezen tevékenységek által az egészséges táplálkozás szokásaival való ismerkedés, s az ezzel kapcsolatos munkaeszközök helyes használatának gyakorlása.
-
- **Növény - és állatgondozás:**
 - A környező világ megismerésének egyik fontos része a növények és az állatok fejlődésével, gondozásával, védelmével való ismerkedés.
 - Sok lehetőség adódik ezeknek a tevékenységeknek az elvégzésére óvodán kívül és belül is: az élősarok gondozásában, veteményes - és virágoskert, az udvar egyéb növényeinek ápolásában (balkon ládák, magaságyás, pergolák,...), az akvárium, florárium, terrárium élőlényeinek gondozásában, valamint a madáretetők és itatók folyamatos figyelemmel kísérése.

A Mókus Tagóvoda nevelési gyakorlatában kiemelt szerepet tölt be a környezet tevékeny megismerése.

Ennek megfelelően az évszakokhoz szorosan kapcsolódó munkajellegű tevékenységeket részletesebben is kifejtjük ebben a fejezetben.

- Az óvoda közösségi helységei és udvara minden tekintetben jelzi az óvoda arculatához tartozó tevékenységeket, tudnivalókat.
- Az óvodai dekoráció szoros kapcsolatban van a természettel, a természet tiszteletével, a természeti kincsek óvásával.
- Ismertető és interaktív kiállítás folyamatos karbantartása, frissítése.
- Az óvoda környékének folyamatos rendezése, növények gondozása a gyermekekkel és szülőkkel közösen.
- Csoportszoba-folyosó dekorálása az aktualitásoknak megfelelően.

Egész évben folyamatosan végzett tevékenységek:

- Akvárium, terrárium lakóinak, és a florárium gondozása. Az udvar folyamatos takarítása, tisztántartása.
- Cserepes virágok gondozása.
- Természetsarok gondozása. Természethez kapcsolódó gyűjtemények létrehozása, gondozása, frissítése.
- A kiállítótér látogatása, szabályok betartása.
- Az udvari élet egészséges, esztétikus, kellemes körülményeinek biztosításában való részvétel (berendezés, szemétyűjtés, egységes, esztétikus környezet kialakítása stb.).
- A növényzet védelme, gondozása (fák, bokrok, fű).
- Természetsarok készítése - polc, állvány, ablakpárkány felhasználásával (ide gyűjtjük folyamatosan a „kincseket”), időjárásnaptár, évszaknaptár születésnapokkal, óra, homokóra, térképek, földgömb...
- Évszak naptár készítése, aktualizálása
- Időjárás naptár kihelyezése mindennapos aktualizálása

Őszi munkatevékenységek:

- Termések, falevelek összegyűjtése, szállítása (kosár, vödör, gereblye, lombseprű).
- Zöldségfélék, virágok, gyümölcsök magjainak gyűjtése.
- Zöldségfélék betakarítása.
- Gyümölcsök, zöldségfélék feldolgozása (préselés, aszalás, főzés, sütés,...).
- Téli kert előkészítése, növények cserépbe, ládába ültetése, a kint maradók betakarása. Faültetés - növényvédelem.
- Vitaminsaláták, gyümölcssaláták, gyümölcscitók készítése.
- Komposztálás.

Téli munkatevékenységek:

- Madáretetők elhelyezése, madáreleség készítése, a madarak folyamatos etetése. Ajándékkészítés a szülőknek és kisebbeknek természetes anyagokból. Megfigyeljük az utak tisztítását (az óvoda környékén, udvarán), annak balesetmentesítését.
- Népi kismesterségekkel való ismerkedés a néphagyományok őrzése és továbbadása.

Tavaszi munkatevékenységek:

- A kert takarítása, őszi hulladékok felszedése, talaj előkészítés: ágyások kialakítása, évelő virágok kitakarása.
- Veteményezés.
- Fűszernövények hajtatása-fogyasztása.
- A természetsarokban nevelt palánták kiültetése.
- A madárodúba befészkelő madarak, madáritatók további ellátása.
- A kerti szerszámok előkészítése, munka utáni helyes elrakása.
- Cserepes virágok átültetése.
- A „Mi fánk” – tavasszal – közös fotókészítés a csoporttal.

Nyári munkatevékenységek:

- Locsolás, gyomlálás, a gaz elszállítása.
- Érett termések leszedése - fogyasztása.
- Zöldségek, virágok folyamatos ápolása, felhasználása.

A tevékenység megszervezése, az óvodapedagógus feladatai:

- A környezetért felelős életvitel elősegítése (az értékrend, az attitűd és az érzelmi viszonyok formálásával), a környezet összetevőinek értékékként való bemutatása.
- Esztétikai ízlésformálás: tevőleges részvétel a környezet szépítésében, rendezésében.
- Hagyományok beépítése az óvodai életbe, amelyek gazdagítják a gyermekek életét, (ünnepek, Zöld Jeles napok).
- Szorgalmazza, hogy ezen tevékenységekben lehetőség szerint a szülők is vegyenek részt.
- Munkajellegű tevékenységek szervezése során olyan készségek, szokások, tulajdonságok alakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek környezetükhöz való viszonyát, közösségi kapcsolatát.
- Tegye lehetővé a különböző munkaeszközök megismerését, alakítsa ezen eszközök helyes használatának szokásait.
- Törekedjen arra, hogy a gyermekek képességeiknek megfelelő munkafeladatokat kapjanak, azokat begyakorolhassák.
- Az egyéni és a közös munkavégzés tevékenységeit megszervezi, értékeli.
- Az évszakokhoz szorosan kapcsolódó munkatevékenységeket előkészíti, a gyerekekkel közösen megvalósítja.

A környezeti nevelés szinterei:

Az óvoda belső tere:

- A csoportszoba és az óvoda egyéb helyiségei (folyosó, játszó szobák, lépcsőház, öltöző, mosdó stb.)
- A csoportokban található projekt polcok a természeti és társadalmi környezet eszközeivel.
- A csoportokban található **természetsarkok**: az élő és élettelen kincsek helye, növények, különböző dísznövények, állatok: halak, teknősök.
- A közös, és egyéni kirándulásokon gyűjtött "kincsek": termések, levelek, magok, kéreg, elhagyott fészkek, kagylók, csigaházak, kőzetdarabok, kavicsok... stb.

Az óvoda kertje:

- több funkciós: pihenő és játszó hely, testedzésre is szolgál: rengeteg mozgással egészséges életmódra nevelés;
- pihenés (aktív, passzív);
- szocializáció (bújó helyek);
- kerti munka, munkajellegű tevékenységek, ültetés, gondozás: a növények életének megfigyelése - magtól a magig;
- komposztálás;
- életközösségek megfigyelése, védelme a kertben, madárvédelem.

Az épített környezet:

- A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.
- Az ember által alkotott világ, a közvetlen környék "bejárásával", kerületünk (épületei, útjai) múltjával, jelenével való ismerkedés.
- A műemlékek védelme, tisztelete, óvása a kulturált viselkedés szokásainak betartásával, gyakorlásával (a közvetlen élményeken alapuló tevékenységek hatására fejlődik a gyermekek érzékenysége, a múltat és a jelent egyaránt tisztelő ember szokásai).
- Lakóterületünk és környéke. a régi Óbuda: Promenádnál, Krúdy-negyed, Főtér; Zichy-kastély, Óbuda Múzeum, Kiscelli Múzeum, helytörténeti kiállítások...

Az óvoda környékére tervezett séták, ismerjék meg a helyet, ahol az óvoda található, a helyet, ahol élnek:

- Duna-part, mint vizes élőhely, évszakonkénti megfigyelése.
- Hajógyári-sziget- élővilága minden évszakban remek helyszín a megfigyelések, tapasztalatok gyűjtésére, természetes ökológiai környezet, játéklehetőség a szabadban.
- Margitsziget: a mesterséges tó élővilága, a parkok ősi fái, kis állatkert lakói.
- Aranyhegyi patak- folyóvíz, egyben vizes élőhely, környezetvédelem szerepe.
- Góttás tó élővilága.
- Aquincum- a polgárvárosi Amfiteátrum.
- Harangjáték

Kirándulások:

Budakeszi Vadaspark, Szentendrei Skanzen, Visegrád, Mogyoróhegy: Környezetvédelmi Oktatóközpont, Erdei Művelődés Háza, Királyrét Duna Múzeum. A Fővárosi Növény- és Állatkert, Vajdahunyad vár és környéke, Természettudományi Múzeum; Budai vár: Hadtörténeti Múzeum, Várlabirintus. Petőfi Irodalmi Múzeum, Parlament.

Az Erdei óvoda, mint a környezeti nevelés egyik fontos színtere a Mókus Tagóvoda nevelési gyakorlatában:

Az Erdei óvoda ideális lehetőség a környezeti nevelés szempontjából, a példa erejével hat. Természetbarát gyermek, csak természetbarát környezetben, természetbarát életmóddal nevelhető. Erdei óvoda program 6. melléklet.

Környezeti nevelés kapcsolata más nevelési területekkel:

Az óvodai nevelési programunkban megfogalmazottak szerint, az óvodai nevelés célja a 3-7 éves gyermek sokoldalú fejlesztése, harmonikus fejlődésének elősegítése.

A fejlesztést csak **a nevelési területek egymásra épülésével**, a közöttük lévő kapcsolódási lehetőségek felismerésével, tudatos alkalmazásával lehet elérni. A környezeti nevelés áthatja az óvodai élet egészét.

A környezet megismerésének jellege alapvetően meghatározza a más nevelési területekkel való viszonyt. Szoros és fontos kapcsolatban van nevelési rendszerünk valamennyi területével:

A **játékkal** való kapcsolatra a megismerés, tapasztalás játékos, illetve játék szituációba, szimulációs játékba ágyazott jellege utal.

A **mozgással** való kapcsolat említését a gyakran emlegetett mozgásos tapasztalás ténye indokolja.

A **kommunikációval** való kapcsolat önmagáért beszél, hiszen minden megismerést, tapasztalást nyelvi forma kísér valamilyen kommunikációs szinten.

Az **esztétikai neveléssel** való kapcsolat a természet szeretetére nevelésben jelenik meg.

Ezt a folyamatot az óvodapedagógusok körültekintően tervezik meg, így a gyermekek sokféle újabb felfedezésre ösztönző tapasztalatszerzése közben fejlődik megfigyelő- gondolkodási, a beszédmegtartó- és nyelvi kifejezőképességük, formálódik társas kapcsolatuk.

Az óvodai környezeti nevelésben a tanulás, tapasztalatszerzés megszervezése változott a legtöbbet előnyére. Az élménypedagógia módszereit alkalmazzuk a tevékenységek tervezésénél. A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik a gyerekek érzékenysége, és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó ember szokásai.

A fejlődés főbb jellemzői:

3-4 éves korban: felismerik és megnevezik főbb testrészeit, ismerik a közlekedés elemi szabályait, megismernek néhány virágot, zöldségféléket, gyümölcsöt, színek szerint csoportosítanak. Játék során a közvetlen környezetükben felismernek és megneveznek egyszerűbb formákat, számlálnak, válogatnak, felfedezik a formai és mennyiségi viszonyokat, ismerkednek a matematikai gondolkodás alapelemeivel. Erejükhöz mérten részt vesznek a csoportszoba átrendezésében, figyelemmel kísérik az élősarok növényeinek, állatainak gondozását.

4-5 éves korban: ismerik a teljes nevüket, ismerik az orvos gyógyító szerepét, észreveszik a növények, állatok életében bekövetkező változásokat. Képesek különböző szempontok szerint tárgyakat, élőlényeket elemi szinten összehasonlítani. Megnevezett tulajdonság alapján tárgyakat, személyeket, képeket szétválogatnak, sorba rendeznek. Hosszúságokat, halmazokat összemérnek. Hatig, tízig ismerik a számok nevét, sorrendjét. Adott irányt mozgással tudnak követni és értik térbeli mozgásukra, az irányok jelzésére használt fontosabb szavakat. Irányítással elvégzik a napos feladatokat, a természet segítségével szükség szerint átrendezik, folyamatosan közreműködnek az élősarokban lévő növények, állatok gondozásában.

5-6-7 éves korban: ismerik lakásuk címét, szülei nevét, foglalkozását. Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket. Felismerik a napszakokat, különbséget tesznek az évszakok között, gyönyörködni tudnak azok szépségében. Megfigyelik az évszakok és élőlények egymásra gyakorolt hatását, az általuk ismert állatokat különböző szempontok szerint csoportosítják, ismereteik kibővülnek az ember munkájáról.

Ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató üzemeket, esztétikai alkotásokat. Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat. Ismerik környezetük növényeit, azok gondozását.

Kialakult a beszédhelyzethez, és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszédük. Ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

Esztétikai és művészeti nevelés

Az esztétikai nevelést komplexen értelmezzük, mert általánosságban semmitől el nem választható, minden tevékenységünkkel összefüggő, az élet minden területén jelenlevő folyamat.

A szépre, harmóniára való törekvés áthatja egész életünket és a nevelés folyamatát. Az óvodáskorú gyermek esztétikai gondolkodását, ítéleteit érzelmei irányítják, az ezzel összefüggő tevékenységét a spontán érzelmek vezérelte vonzódás motiválja. A gyermekeket meg kell tanítanunk látni, hallani és cselekedni az esztétikus környezet megteremtéséért, és a művészeti ágak aktív befogadására, a szépség meglátására. A nevelésünkön múlik, hogy a gyermekek hogyan viszonyulnak a valósághoz, a világhoz, és hogyan válnak környezetüket aktívan alakító, alkotó, és az esztétikumot befogadni tudó emberré.

Az esztétikai nevelés célja: tapasztalatszerzés és élménynyújtás, melynek segítségével a környező világ a kisgyermek számára érzéki síkon megfoghatóvá válik, és képessé teszi, a gyermekeket az esztétikai értékek észrevételére, felismerésére, befogadására, megvalósítására és létrehozására.

Az esztétikai nevelés feladata: a gyermekek esztétikai érzékelés, észlelés fejlesztése, esztétikai élmények biztosítása, az értékek befogadásához szükséges készségek kialakítása, pozitív érzelmek felkeltése, helyes esztétikai értékekre vonatkozó ítéletalkotás, ízléskultúra kialakítása, alkotói készségek megalapozása.

Az esztétikai nevelésünk a környezet alkotó, alakító változtatása, az esztétikus környezet kialakítása mellett **az irodalom, az ének, zene, énekes játék, tánc és a vizuális nevelés** folyamán valósul meg.

Vizuális nevelés

kézműves tevékenységek, a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái

A vizuális nevelés az **óvodai élet egészében érvényesülő folyamat**, összetett és sokszínű nevelési terület. A vizuális nevelés által a gyermekeket egyéni képességeinek, és fejlettségi szintjüknek megfelelően képi-plasztikai kifejezőképesség birtokába juttatja, kialakítja bennük az elemi képolvasási, komponálási, térbeli tájékozódó, és rendező, modellező képességet.

A nevelés során jártasságot szereznek a vizuális alkotásokhoz és ezen belül is a mindennapi élethez szükséges mozgásokról, finommotoros képességeik fejlődnek, valamint tapasztalatokat szereznek a technikák, lehetőségek sokaságáról. Fokozottan fejlődik megfigyelő, intellektuális, emocionális és motoros képességük. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újra alkotását teszi lehetővé a

gyermek számára. Ez magában foglalja a rajzolást, festést, mintázást, építést, képalakítást, konstruálást, kézimunkát, modellezést, műalkotásokkal és természeti jelenségekkel való ismerkedést. A kisgyermek megismeri környezetét, ezt újra alkotja, megjeleníti képi, plasztikai úton. Műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

A vizuális nevelés célja:

A vizuális észlelés, emlékezés, képzelet, a vizuális gondolkodás pontosabbá, könnyedebbé tétele az intellektuális látás kialakítása. A gyermek tér –forma- szín képzetének gazdagítása, a szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

A vizuális nevelés feladata:

1. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására

A gyermekeket egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelően vizuális ingerek ériék, ezáltal vizuális, alkotó, technikai tapasztalatokat szerezzenek. A gyermek ízlésének, befogadó, alkotó képességének, fantáziájának, kreatív gondolkodásmódjának kibontakoztatása, az esztétikumra való érzékenység kifejllesztése. A gyermekek szerezzenek vizuális tapasztalatokat műalkotásokról, ismerjenek meg népművészeti alkotásokat, művészet iránti fogékonyságuk fejlődjön.

A tevékenység jellemzői:

- **Szabad alkotás**
- **Örömteli tevékenykedés**
- **Esztétikai élmények, esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés**

Már az óvodába lépéstől folyamatos és rendszeres a vizuális tevékenység, ahol kezdetben elsősorban az eszközfogásokat, nagymozgásokat gyakorolják, és megszeretik ezt a tevékenységformát. Ábrázolhatnak, nyomokat hagyhatnak változatos eszközökkel, melyek színeiben, formájában inspirálják őket ennek a tevékenységnek kipróbálására, és gyakorlására. Később a vizuális nyitottság, az élményviláguk ábrázolása, az alkotás válik a gyermekek örömforrásává. Rajzolnak, festenek, építenek, próbálkoznak új technikákkal. Minden eszközt, lehetőséget szinte korlátozás nélkül biztosítunk a gyerekek számára szinte korlátozás nélkül, hogy minél több tapasztalatot szerezzenek. Az ábrázolás, mintázás számukra játék, örömforrás.

5-6-7 éves gyermekek már fantáziájukat kibontva, kreatívan használják fel a tapasztalataikat, lehetőségekkel élnek, és minden tekintetben nyitottak, kíváncsiak. A kötetlen örömteli alkotás mellett már szívesen oldanak meg feladatokat is: sorminta, formák feladatszerű megrajzolása stb. Fokozatosan motiváljuk a gyermekeket lehetőségek, bőséges eszköztár nyújtásával, türelemmel, ötletekkel. Mint minden területen itt is érvényes, hogy nincs rossz alkotás, a gyermekeket biztatjuk, hagyjuk saját ütemükben kibontakozni és alkotni. Igyekszünk többféle témát, lehetőséget ajánlani, vagy azonos témákat más-más technikákkal feldolgozni.

A tevékenység tartalma:

- A közvetlen környezet jelenségeinek megláttatása, felfedeztetése, érzelmi, hangulati, légköri elemeinek átvétele.
- A látott vizuális élmény feldolgozása a különböző ábrázolási technikák segítségével.
- Változatos kézműves technikák alkalmazása (ujjfestés, textílfestés, üvegfestés, matricafestés, kontúrozás, deqpage stb.) változatos anyagokkal és eszközökkel.
- Népi kismesterségekkel, népi motívumokkal való ismerkedés (szövés, fonás, gyertyakészítés, agyagozás, bábkészítés, stb.).
- Barkácsolás, eszközkészítés (jelmez, díszlet, bábszínház, használati eszközök, akvárium...).
- Térbeli alkotások létrehozása változatos anyagokból (kocka, homok, hó, építőjátékok, termések, természet kincsei, stb.).
- Ismerkedés a külső környezet esztétikájával, műalkotásokkal, népművészeti tárgyakkal.

A tevékenységek megszervezése, az óvodapedagógus feladata:

- A vizuális tevékenységeket az óvodai élet egész napjában folyamatosan szervez a csoportszobában, a kézműves szobában (Vackor Óvoda), és az udvaron.
- A nap egészében módot ad a gyermekeknek alkotótevékenységet végezni: építeni, rendezgetni, ábrázolni, szerepjátékukhoz eszközöket, jelmezeket készíteni, homokozni (kézműves szoba), kavicsokkal, termésekkel díszíteni.
- A gyerekeket élményadással, ötletekkel, vagy új technikák bemutatásával, igazán az egész személyiségével, magatartásával és hozzáállásával inspirálja az alkotómunkára. A kész munkákat, alkotásokat a gyermekek hazavihetik (év végén) vagy felhasználjuk dekorációra, vagy egyéb játékhöz, tevékenységhez.
- Minden gyermeknek saját jellel ellátott tartója van, melybe elhelyezheti a nap során készült rajzait. A tartók rendje a csoportszobák rendjéhez tartozik, melyek rendben tartása környezetalkotásunk, és ezen belül is, a környezetesztétika része.
- Példamutatással, példaadással juttatja el a gyermekeket az igényesség, a szép, és esztétikus környezet iránti fogékonyság kialakulásához. Figyel arra, hogy a gyermekeket szép tárgyi környezet, a színek harmóniája vegye körül. A csoportszobák jól áttekinthetők, zsúfoltságmentesek. A dekorációnál elsősorban gyermekmunkákat alkalmaz, és kiegészíti az évszakokhoz, vagy egyéb eseményhez kötődő látványos elemekkel: függő mobilokkal, térelválasztó textíliákkal, szép természetből hozott ágakkal.
- A pedagógusok által készített táblák színeiben, anyagukban harmonizálnak: napos tábla, "hol vagyok" tábla (Vackor Óvoda), évszaknaptár, a hét napjai és programja, "itt vagyok" tábla, gyümölcsnapos tábla.
- A csoportszobában biztosítja azt a helyet, ahol a gyermekek nyugodtan, kreatívan tevékenykedhetnek a nap bármely szakában.
- Esztétikusan, átgondoltan, tervszerűen berendezzi a gyermekek tárgyi környezetét.
- Bevonja a gyermekeket közvetlen környezetüknek szebbé tételébe.
- Lehetőséget ad, hogy segítsenek a dadus néninek az esztétikus gyümölcstál elkészítésében.
- Biztosítja a különböző eszközöket az ábrázolásokhoz, melyek a nap folyamán rendelkezésre állnak és a gyermekek számára elérhető, elővehető. Az eszközök mérete, állapota megfelel a gyermekek igényeinek, és az esztétikai követelményeknek.

- Nyugodt légkört és élményhátteret teremt, hogy elmélyítse az alkotás örömét (halk beszéd, konfliktusmentes légkör, harmónia, megfelelő szokás szabályrendszer).
- Differenciált szervezeti formákat biztosít a gyermekek számára: azonos témajavaslat többféle technikával, mikro-csoportos munka, választási lehetőségek témában, színekben, technikában.
- Megismerteti és segíti elsajátítani a különböző munkafogásokat, eszközök kezelését (festés: ujjal, vékony, vastag ecsettel, tenyérrel, nyomhagyásra alkalmas eszközökkel: textil, termés, szivacs, különböző minőségű papírra, üvegre, textilre, falra).
- Lehetőséget ad a népi kismesterségek alapfogásainak elsajátítására: fonás, fazekasság, gyertyaöntés, szövés, tojásírás, szalmadíszek készítése, nemezelés, mézeskalács díszítés. Népművészeti elemeket használva, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal ismerteti meg a gyermekeket.
- Segíti a gyerekek rálátását az óvoda külső környezetének esztétikai értékeire: házak, szobrok, természeti szépségek, műalkotások.
- Udvaron is szervez ábrázoló tevékenységeket: homokkal, kavicssal, levelekkel, jéggel, hóval. Díszítés, festés, alkotás, építés, környezetalakítás.
- Differenciált bánásmóddal segíti az egyéni vizuális fejlődés alakulását.
- Lehetőséget nyújt a kreatívabb gyerekek fejlődésére, törekszik a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására. – átjárhatóság: (Vackor Óvoda.)

A vizuális nevelés kapcsolata más nevelési területekkel:

Az óvodai nevelési programunkban megfogalmazottak szerint, az óvodai nevelés célja a 3-7 éves gyermek sokoldalú fejlesztése, a harmonikus fejlődésének elősegítése. A fejlesztést csak a **nevelési területek egymásra épülésével**, a közöttük lévő kapcsolódási lehetőségek felismerésével, tudatos alkalmazásával lehet elérni.

Zenei nevelés a vizuális nevelés tartalmában: az ábrázolás során, intuitív módon felmerülő ismert dalok, mondókák belső hangzásának ismétlésével újabb inspirációra nyílik lehetőség a gazdagabb, színesebb fejlettebb kifejezőmódra. Az élményt nyújtó vizuális tevékenység során a gyermekek felfedezik a dalokhoz köthető ritmus, mozgás szépségét.

Irodalmi nevelés a vizuális nevelés tartalmában: a nagyrészt mozgásokkal kapcsolt mesék, mondókák, versek fontos eszközei a környezet jelenségeinek és az érzelmi élmények megláttatása. Az átélt helyzetek kreatívan hatnak a szélesebb skálán mozgó vizuális technikák gyakorlásához, kellékek készítéséhez.

A **mozgással** való kapcsolata: a szervezett mozgás az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve minden gyermek számára lehetőséget ad a térben való tájékozódás, helyzetfelismerés, a személyiség akarati tényezőinek alakulására.

Vizuális nevelésünk teljes folyamata szorosan kapcsolódik a **külső világ tevékeny megismerésére** nevelésén belül a környezetalakításhoz. A gyermekek tapasztalatokat szereznek arról, hogy átrendezéssel, a szép és esztétikus környezetkialakításával, a funkcionalitás és az alkotás összekapcsolásával is valami újat, szépet, esetenként hasznosíthatót lehet létrehozni. Ez fontos tapasztalat a gyermek számára, hiszen megtapasztalja, hogy az ő tevékenysége, személyes hozzájárulása is segít megváltoztatni a környezetét, ahogy a szemettel elcsúfíthatja, szép alkotásokkal, illetve rendrakással, szép tárgyak elhelyezésével, dekorációkkal, vagyis a környezete alakításával széppé, vonzóvá teheti azt. Az alkotás által

felismerhetővé válnak matematikai tartalmú tapasztalataik, ismereteik, melyek visszahatnak saját környezetük alakítására.

A fejlődés főbb jellemzői:

3-4 éves korban már tapasztalatai vannak a tárgyakról, térbeli elhelyezkedéséről. Ismerik, és szívesen használják az alapvető technikákat, eszközöket. Alapszínek használatában bátrak. Tudnak alakzatokat és térbeli formákat létrehozni. Emberábrázolásnál megjelenik a fej, kéz, láb formája.

4-5 éves korban testükhöz viszonyítják a tárgyak térbeli helyét. Képesek egyszerű tárgyakat, eseményeket ábrázolni. Emberábrázolásnál már testformát is rajzolnak. Szívesen vesznek részt az ábrázolás sokféle formájában, (átjárhatóság Vackor óvoda) technikájában. Használják az alap és kevert színeket. Igénylik a díszítést, készítenek a szerepjátékokhoz eszközöket, bábokat.

5-6-7 éves korban kreatívak és önállók építkezésben, téralakításban. Emberábrázolásban megjelennek a részformák, kéz, láb, arc részletei, valamint a ruházat elemei. Próbálkoznak az egyszerű mozgások megjelenítésével (mozdulat, mozgás, oldalábrázolás, térlátás). Önálló és közös munkákat is készítenek (játék, kellék, modell, makett). Alkalmazzák a megismert technikákat, és nyitottak az újak elsajátítására. Formaábrázolásuk változatos, jellemző jegyek hangsúlyosak, jól érzékelhetőek. Felfedezik a közvetlen külső környezet szépségeit. Értéktételeiket megfogalmazzák, alkotásokról beszélni tudnak. Kialakult a jellemző színhasználatuk.

Zenei nevelés

A gyermek élete első hét évében a **legfogékonyabb** a zenére. A zenei nevelésnél az ismeretszerzés az **éneklés** és a **mozgás (gyermektánc)** által történik. Az óvodai zenei nevelés a gyermekeket élményhez juttatja, felkelti zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás, szépségét, a közös éneklés örömét. Fejleszti a gyermekek hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, zenei alkotókedvét, fejleszti mozgáskoordinációját, és mozgáskultúráját. Ezzel együtt a zenei élmények serkentik az irodalmi, és vizuális alkotások iránti esztétikai kíváncsiságot, erősíti hatásukat, fokozza az alkotókedvet, megalapozza a zenei anyanyelv kialakulását.

A közösen játszható játékok nagy hatással vannak az alakuló személyiség fejlődésére - csoportos részvétel - az összetartozás érzésének erősítője. A játék adta öröm által gazdagabbak lesznek, érzelmi karakterjegyeik is fejlődnek. Figyelemkoncentrációs képességük is fejlődik, hiszen egy időben kell figyelniük a tiszta éneklésre, a játék folyamatára, az esztétikus mozgásra. A zene mozgásra serkenti a kisgyermeket, javítja mozgáskoordinációját és a zenei készségeken túl a teljes személyisége fejlődik.

A zenei nevelés célja: a zene megszerettetése, a közös éneklés, az énekes játék örömeinek megéreztetése iránti igény felkeltése. Tapasztalat- és élménynyújtás a befogadáson, a mozgáson át az újra alkotásig (improvizáció, kreativitás). A zenei nevelésünk keltse fel a gyermekek érdeklődését, formálja a zenei ízlését, tegyen fogékonyá a zene iránt. A gyerekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, amely megalapozhatja a zenei anyanyelvüket.

A zenei nevelés feladata: Felkelteni a gyerekek zenei érdeklődését, formálni zenei ízlésüket és esztétikai fogékonyságukat, mozgáskultúrájukat.

A gyermekek zenei hallásának finomítása, zenei alkotókedv, mozgáskultúra, egyenletes lüktetés, ritmusérzék (egyenletes lüktetés), zenei emlékezet fejlesztése, és ezen keresztül a zenei anyanyelvünk iránti fogékonyság kialakítása. Népdalok éneklésével, hallgatásával, a gyermeknéptáncokkal, és népi játékokkal a hagyományok megismerése, tovább élésének segítése.

A zenei nevelés tartalma a zenei anyag kiválasztásának szempontjai:

Az óvodai zenei nevelésünk tartalmát, a néphagyományunkon alapuló zenei anyag alkotja, melyben a nyelv, a dallam és a ritmus tökéletes egységet alkotnak. A fejlődés során a néphagyományokon alapuló zenei anyag megismerése, érzékeltetése és átélése után jutnak el a gyermekek a zenei világirodalom remekeihez.

Mondóka: a legegyszerűbb, legközérthetőbb költői műfaj mellyel a gyermek találkozik. Megalapozza az **anyanyelvi kultúrát, kötődik a népi hagyományokhoz, és játékokhoz.** Lüktetése, ritmikája, motívumai fejlesztik a beszédértés, beszédhallás, beszédprodukciónak képességét. Az ismételtetések, játékos szavak, a lüktetés, az érintés, a páros játékok, az együtt mozgás öröme érzelmi biztonságot teremt, és sikerélményhez juttatja a gyermekeket.

Fontos szerepe van a mozgásra serkentésben, mert a gyermeket a mondókák lüktetése, ritmikája, és a szövegek egyszerűsége is mozgásra serkentik: táncoltatók, bújók, hintáztatók, lovagoltatók, lépegetők, mutogató-utánzó.

Nagyobbaknál a mondókák sokszor a csoportos játékok, és a játékokat megelőző szerepkiválasztás részei: kiszámoló, tréfás csúfoló, természethez, társadalomhoz, játékokhoz kötődő ritmikus mondókák és párbeszédű népi játékok.

Énekes játékok: elsősorban népi gyermekdalok és játékok, melyek észrevétlenül hatnak a gyermek egész személyiségére, és közben fejlődik a zenei készségük. A néphagyományokra épülő gyermekjátékok szabályokhoz kötöttek, mégis a gyermekek ezeket a szabályokat önként és örömmel vállalják a jó játék és az esztétikai élmények kedvéért. Fejlődik a zenei hatásokon túl mozgáskultúrájuk, térlátásuk, irányérzékük, mozgáskoordinációjuk.

Személyes sikerélményeiken keresztül közösségi élményeket szereznek, viselkedésük alkalmazkodik a játék céljaihoz, a vállalt szerepekhez. Fejleszti kommunikációs készségüket, viselkedés kultúrájukat azáltal is, hogy szimbolikus szerepeket vállalnak, mégis a valós világot jelentik meg. Szerepükkel kiemelik a szimbólum legjellemzőbb, legfontosabb tulajdonságát, mely segíti a világ megismerését, ösztönöz a megfigyelésre, tapasztalatszerzésre – pl.: kérő, gazdasszony, kisegér, kecske, gazda, diófa, kígyó,.... A gyermekek ugyanúgy, mint az ismert meséknél, feszültséggel várják a megoldást, a végét, az ismert és várt befejezés pedig oldja szorongást. Az igényes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközként szolgálnak a gyermek zenei képességeinek és zenei kreativitásának alakításában.

Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

A zenehallgatás anyaga: A nemzeti népdalkincshez kapcsolódnak, melyek közel állnak a gyermeki érzékeléshez, egyszerűségében és érthetőségében, zeneileg és tartalmilag egyaránt. A népdalok tartalma a mindennapokhoz szorosan kötődik, természetéről, ünnepekről, jeles napokról, örömről és bánatról, szerelemről, hűségről szólnak. A gyermek nem mindig érti pontosan a dalok tartalmát, de a tempójuk, hangulatuk, dallamviláguk segítségével pontosan érzékelik, érzik, és ez hatással van érzékelésükre.

A zenehallgatás anyagának kiválasztásánál a másik szempont, hogy a szeretett óvodapedagógus produkciója, a közelsége, a személyesség varázsa mindig nagyobb hatással van a gyermekekre, mint bármilyen gépi zene.

A zenehallgatás anyagában az óvodapedagógus énekét kiegészíti a hangszeres játéka is. Bevonjuk a hangszeren játszó szülőket is a zenei nevelésbe. Az óvodába járó más anyanyelvű családok zenei hagyományait, dalait is megismertetjük. Kipróbálhatják a hangszereket, rengeteg hangot elő lehet csalogatni, és így közvetlen élményhez jutnak. Felfedezik a hangszerek által nyújtható zenei élményeket.

Az alkalmankénti gépi zene hallgatását mindenképpen - személyhez köthető - hosszú folyamatnak kell megelőznie.

A zenehallgatás anyagát is, mint minden zenei anyagot nagy körültekintéssel, az életkort, csoportot és hangulatot, vagy a célját figyelembe véve kell kiválogatni.

A 6-7 éves gyermekek, ha jól szoktattuk őket és megszerették a zenét, szívesen és figyelmesen hallgatnak könnyű, dallamos zeneműveket: Vivaldi, Schubert, Mozart, Purcell, műveit, magyar verbunkost, Erkel és Liszt Ferenc egyes darabjait, és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotásokat.

Zenei alkotókészség

Az **alkotóképesség** az emberi személyiség általános jellemzője.

A **zenei alkotókészség** kezdetben spontán formában, szabálytalanul jelenik meg, ami valamilyen gondolat vagy érzelm közvetítője. Az intellektuális aktivitás az alkotás (kreativitás) alapja.

Az improvizációk zenei elemekből, emlékképekből (dallam, ritmus, szöveg) állnak, amiből a gyerekek az újjá alkotáshoz érzelmeiktől indítva merítenek.

Az óvodában először spontán halandzsázással, dúdolgatás közbeni test, vagy testrészt hintáztatásával, lábdobolással nyilvánul meg az improvizáció. Később irányított is lehet, az óvodapedagógus által kezdeményezett játékhelyzetekben a gyermek, játékos, zenei alkotókedvét inspiráló feladatot kap (pl. kérdés-felelet, szövegre dallam, dallamra szöveg, ritmusra szöveg, zene-mozgás).

Szervezés elvei – az óvodapedagógus feladatai, módszerei:

- A zenei nevelés lehetőségeit az **esztétikai neveléssel együttesen** az egész nap folyamán kihasználja, az óvodába lépés pillanatától a gyerekek távozásáig. A zenei nevelés, valamint a zenével való kapcsolat a gyermekek **egész napi játékában** is érvényesül, attól el nem választható. Amennyiben kis koruktól a gyermekek ilyen közeghez szoknak, később nagy korukban is igényükké válik ez a megnyugtató légkör, a zene iránti szeretet, figyelem.
- A kisgyermekek az **óvodába lépéskor** igénylik a felnőttek közelségét, ölelést, ölelést, a szeretet és bizalom megnyilvánulásait, személyesebb testközelséget. Igyekszik az óvodai befogadás, illetve a 3-4 éves korúaknál hintáztató, lovagoltató, simogató ölbéli játékokkal megnyugtani a gyermekeket, ezzel is segítve a kellemes, nyugalmas légkör kialakítását és a gyermekek számára a biztonság megteremtését.
- **Pihenés előtt** halk altatódallal, simogatással segíti, megnyugtató a gyermekeket. A későbbi óvodai élet során is minden lehetőséget megragad, hogy dalokkal, dúdolással tegye hangulatosabbá a tevékenységeket, az óvodai életet. Amennyiben kiskoruktól a gyermekek ilyen közeghez szoknak, később nagyobb korukban is igényükké válik ez a megnyugtató légkör, a zene iránti szeretet, figyelem.
- A gyermekek által önként kezdeményezett játékokba **bekapcsolódik**, és erősíti, segíti a zenei hangulat kialakulását. Felhasználja ezeket az alkalmakat új dal, játék, érdekes mozdulat tanítására, vagy finomítására is, de egyszerűen közös élményt is jelenthet.

- A **hatékonyabb zenei képességek fejlesztése érdekében** a szabad játékidőben is zajlik a zenei képességek fejlesztése **mikro csoportos** formában. Az óvónő keresve a megfelelő alkalmakat bekapcsolódik a gyerekek játékába, felhasználva sokoldalú eszköztárát, a gyermekek egyéni fejlettségének megfelelően.
- A mondókák és dalos játékok mellett **egyéb hangokra** is felhívja a gyerekek figyelmét, és ezzel is segíti a játékhangulat erősítését. Ezzel tapasztalatokat szereznek saját hangjukról és a külvilág zörejeiről, azok tulajdonságairól.
- Ezeket a hangokat később játékban, játékos helyzetekben felismerteti, ezzel figyelmüket, koncentráló képességüket is fejleszti.
- Vannak játékok, melyeket elsősorban a **szabadban** jó játszani. Ezek nagyobb hangerőt, vagy nagyobb teret igénylő mozgásos népi játékok. Az udvaron is szervez játékokat, melyekbe más csoportok tagjai is részt vehetnek. (A Mókus Tagóvodában alkalmanként a nagyobb helyigényű játékokat a tornaterembe szervezzük.)
- Gazdag repertoárral rendelkeznek, hogy a nap bármely szakában és szituációban a tevékenységek tartalmához, hangulatához kapcsolódva énekelhessünk, mondókázzunk, vagy játékot kezdeményezzünk.
- Ösztönzi a gyermekeket zenei alkotókedvük kibontakoztatására, és zenével kapcsolatos bármilyen játékra.
- A csoportszobákban dalos játékok játszására alkalmas helyet biztosít, és a környezetalakítás lehetőségeit kihasználja a szoba átrendezésével, alakításával, hogy teret nyerjenek a játékokhoz. Megfelelő légkört teremt a zenei játékokhoz, zenehallgatáshoz.
- A Vackor Óvodában az átjárhatóság idején, a zeneszobában is lehetőséget teremt a zenei készségek fejlesztésére.
- A hangszerek, melyek kiegészítői a zenei nevelésünknek, mindig elérhető közelségben vannak, hogy kedvükre kísérletezhessenek velük játékukban is (xilofon, triangulum, ritmusbot, hangsorok, csengők, dob, stb.).
- **Gondot fordít** arra, hogy a játékokhoz kapcsolódó mozgásformák, testtartás, térformák, alkalmazása változatos és adekvát legyen. A gyermekek használják az ismert és játékokkal sokat gyakorolt kommunikációs elemeket: testtartást, szemkontaktust, helyes tartást, kézfogást, bemutatkozást.
- **Példamutatással**, szép hangon, megfelelő hangmagassággal és tempóval teszi élménnyé a zenehallgatást, vagy a dalok bemutatását a gyermekek számára.
- **Ünnepeinken** a nevelőtestület zenés, mesés műsort állít össze, melyben hangsúlyos szerepet kapnak zenei elemek, hanghatások, hangszerek, valamint egyéni mozgásos, és téri elemek. Esetenként kórust alakítunk, kánont, egy-, és kétszólamú dalokat éneklünk. Ünnepeinken alkalmanként kihasználjuk a zenélni tudó szülők kamarazenekarát.

A zenei nevelés kapcsolata más művészeti tevékenységekkel:

- **Segítjük, inspiráljuk** a gyermekeket egy - egy irodalmi mű feldolgozásánál, dramatizálásánál, hogy énekeljenek, használjanak hangszereket, a hangulat fokozására.
- A gyermekek könnyebben tanulnak énekelt szöveget, a ritmus, a dallam a fülükbe kúszik és az ismétlésekkel nyelvünk jellegzetességeit is begyakorolják.
- Fejleszti szókincsüket, ha olyan kifejezésekkel is találkoznak, melyeket a hétköznapi nyelvben már nem használunk.
- A sokat éneklő, később hangszeren tanuló, zene tagozatos gyerekek között minimális a diszlexiás, helyesírásuk jó, a nyelvtani szabályokat könnyen megértik.
- A zenei nevelés fejleszti a gyermekek kreativitását, találékonyságát, (improvizáció) melynek a vizuális nevelésben is nagy hasznát vehetik.

A fejlődés főbb jellemzői:

3-4 éves korban: az óvodapedagógus segítségével csoportosan énekelnek, átveszik a kezdőhangot. Ismernek legalább 8-10 kvint hang terjedelmű 5-7 motívumból álló dalt, és néhány „ölbeli játékot” (kéz, ujj, lovagoltató, táncoltató), mondókát, melyek 2/4-es üteműek, és negyed, páros nyolcas ritmusok szerepelnek. Megkülönböztetik a magas-mély, hangos, halk beszédet, éneket, zörejt. Érzékelik, és játékos mozdulatokkal kísérik az egyenletes lüktetést. Felismerik az egymástól eltérő zörejeket, zajokat, és az emberi hangot. Egyszerű ritmushangszereket használnak: ritmusbot, dob...

4-5 éves korban: biztosan elénekelnek 4-8 motívumból álló 10-12 dalt, énekesjátékokat, és 3-5 műdalt, európai gyermekdalt, valamint ismernek 4-6 új mondókát. A mondókák egyszerű ritmusát eltapsolják. A negyed és nyolcad ritmusképen túl megjelenik a szinkópa, szünet, melyet érzékeltetnek. Egyöntetűen, biztonságosan mozognak a térben, segítséggel végzik a téri mozgásformákat: csigavonalak, irányváltások, hullámvonalak, bújások, szerepcserére, fogyógyarapodó játékok. Megfigyelik a természet és a környezetük hangjait, meg tudják különböztetni azokat: zörejeket, hangszereket és egymás hangját, a beszédet és az énekhangot. Értik a halk-hangos fogalompár viszonyát és alkalmazzák. Visszaénekelnek szöveges dallammotívumokat. Felismerik oktávnál kisebb távolságban a magas-mély hangokat, térben mutatják a dallamívet. Mondókák és dalok ritmusát eltapsolják.

Felismernek ismert dalokat dúdolásról, hangszerjátékról. Egyöntetűen mozognak, segítséggel a térben biztonságosan mozognak, szívesen vállalnak szerepet és annak megfelelően tudnak játszani.

5-6-7 éves korban: Tisztán énekelnek 12-15 dalt, 5-7 alkalmi dalt, és a korábban tanultak mellett 4-7 új mondókát, 12-15 énekes játékot, és 4-5 alkalmi műdalt ismernek. Két csoportban felelgetős játékot játszanak. Halkan, hangosan énekelnek, tapsolnak, beszélnek. A gyors és lassú ritmust felismerik és alkalmazzák. Egyszerű játékos, táncos mozgásokat végeznek, térformákat alakítanak. Szabálytartó képességük alapján, és a térlátás fejlődésével bonyolultabb téri mozgásformákat sajátítanak el: párcserés, sorgyarapodó-fogyó, kapus, hidas játékok, melyeket e korosztályban gyermektáncként alkalmazunk. Az ütőhangszereket biztosan használják. Az árnyalt hangszíneket megkülönböztetik egymástól. Dalokat, mondókákat dúdolásról, tapsról felismernek, ha a kezdő belső, vagy a záró motívumokat hallják. Érzékenyek a természet és a környezet hangjaira. Térben mutatják kvint távolságon belül a magasabb-mélyebb motívumokat, hangokat. Kitalálnak a dalokhoz, vagy a negyed szünet érzékeltetésére játékos mozdulatokat, valamint jól érzékelik a szinkópát, szüneteket, és a tizenhatod ritmust.

Irodalmi nevelés

Mese, vers:

Az óvodás gyermek harmonikus személyiségfejlődésének, valamint nevelésének szempontjából a mese, a vers fontos eszköz, hiszen ebben az életkorban az irodalmi élmények biztosítása ugyanolyan nélkülözhetetlen, mint a játék.

A gyermek számára az irodalmi művek hallgatása örömforrás és társas élmény egyszerre, mert a játékhoz hasonlóan belső energiákat mozgósít; érzelmeket közvetít, megnyugtat, szorongást, feszültséget old, s ez elmaradhatatlan eleme a kisgyermek mentális higiéniájának.

A művészi értékű alkotások nagy hatást gyakorolnak a gyerekekre, mert az esztétikum koncentráltan jut bennük kifejezésre.

Gyakori hallgatásuk élénk érdeklődést kelt, és belső kép alakítására ösztönöz: művészi, tartalmi és formai elemei pedig fejlesztik a reprodukzív és produktív képzeletet.

Az irodalom beépül mindennapjainkba, szükségletként jelenik meg, kiemelt helyet kap az érzelmi, erkölcsi és szociális fejlődés folyamatában.

Helye és ideje van mindig, ahányszor a nap folyamán lehetőség és igény van rá.

Alapvető, hogy irodalmi nevelésünkben érvényesüljön az érzelmi, értelmi, anyanyelvi – és kommunikációs nevelési feladatok sora, melyeket az intellektuális, erkölcsi és esztétikai hatások rendszerében valósítunk meg.

Az irodalmi nevelés célja: a 3 – 7 éves gyermek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása; érzelmi-, erkölcsi- és értelmi fejlődésének elősegítése.

A gyermekirodalmi művek esztétikai – művészi hatásaival az irodalom iránti fogékonyság, érdeklődés felkeltése.

Az irodalmi nevelés feladata: olyan irodalmi alkotások közvetítése, feldolgozása, átélésének biztosítása, melyek segítik a fejlődő személyiség alakulását, valamint a valóság esztétikai értékeit befogadóvá, olvasóvá, színház – és múzeumlátogatóvá nevel.

Anyanyelvi nevelés, beszéd – és kommunikációs képességek fejlesztése.

A tevékenység jellemzői:

- Az irodalmi művek hallgatása, élvezete.
- A hallott irodalmi alkotások játékosan történő megjelenítése, mondogatása saját vagy a társak szórakoztatására.
- Improvizáció; a gyermeki önkifejezés, saját vers – és mesealkotás, folytatás, befejezés és ezek összekapcsolása zenével, mozgással, vizuális tevékenységgel.

Ezek esztétikai jellegű tevékenységek, a fejlődésben több funkciót töltenek be, s a következő élményeket nyújtják:

- a mesehallgatás intimitását;
- a belső képalkotás feszültségkeltő és feszültségoldó hatását;
- a mesealkotás és mesemondás örömszerző élményét;
- a nyelv játékából, sokszínűségéből fakadó ritmus – és hangzásélményt.

A tevékenység tartalma:

Irodalmi anyagunkban helyet kapnak a mindennapi élet hagyományaihoz, szokásaihoz, jeles napokhoz, a természet jelenségeihez kapcsolódó mondókák, találós kérdések, szólások, közmondások, dramatikus népszokások, névcsőfolók, időjósító mondások.

Első rendű a szóbeliség stílusfordulatait őrző, szövegváltozásokat is megengedő anyanyelven teremtett **népmese**, **népi gyermekvers**, **mondóka**, valamint neves költőink, íróink és más népek szerzőinek értékes alkotásai: vagyis az általunk átadott műveltségi tartalom nemzeti és nemzetközi, humanista értékeken alapuló, az európai kultúrkörhöz kapcsolódó etikai felfogást tükrözi.

Mese: elrepíti a gyerekeket egy misztikus világba, ahonnan még erőt is meríthetnek az őket foglalkoztató problémák, konfliktusok megoldására. **Gyógyító**, mert mindig a gyerek valóságos lelki és érzelmi színvonalán fejti ki hatását. Úgy tud „beszélni” a súlyos belső feszültségekről, hogy a gyerek öntudatlanul is megérti, és gondjaira megtalálja saját megoldását. A mesék azt közvetítik, hogy az életben nem lehet a nehézségeket elkerülni, hanem küzdeni kell ellenük, és ez a harc elválaszthatatlanul hozzátartozik az emberi léthez. Nem szabad meghátrálni, kitartónak kell lenni, a tettekért vállalni kell a felelősséget, becsületos úton kell küzdeni, mert győzni csak úgy lehet. **Szimbolikus** úton mutatja meg, hogy a jó

győzedelmeskedik a rossz felett, az ész, a gondolkodás, a butaság felett, a jó elnyeri jutalmát, a rossz a büntetését.

A mesék válogatásánál mindezeket figyelembe véve segítjük a gyerekek személyiségfejlődését, hatást gyakorlunk a szocializációs folyamatokra és önismeretük fejlődésére.

A vers, a mondóka játék a nyelvvel, az érdekes, szépen hangzó szavakkal.

A gyerekek versszeretetének egyik fejlődépszichológiai alapja is a ritmus, a rím-, és szókedvelés, valamint a szavakkal való játék. Először a ritmus, a zeneiség ragadja meg őket, mert ugyanahhoz az érzelmekkel átszőtt sémákhoz tartoznak, mint a mozgás, melyet helyettesítenek, és a hangulat, amit kifejeznek. A ritmus, a zeneiség, a versek játékossága mellett egyre inkább ráéreznek a versekből sugárzó gondolatokra, hangulatokra is. A költői képek szépsége, ereje is mély esztétikai élményt nyújthat számukra. Az átélésben nagy szerepet játszik az erre a korosztályra szintén jellemző mozgásvágy, melynek fontos tényezője a ritmus.

Az anyagválasztás szempontjai:

- Művészi igényes alkotás;
- a gyerekek életkori sajátossága, érdeklődése;
- a csoport és egyének fejlettségi szintje;
- a csoport / gyermek kedvencei;
- aktualitás.

A szervezés elvei, az óvodapedagógus feladatai:

- Az irodalmi tevékenységet tudatosan építi be a csoportok életébe. Ehhez meghitt mesesarkot alakít ki.
- A gyerekek minden nap hallgatnak mesét: reggeli érkezéskor, délelőtti játék közben, elalvás előtt; a Vackor Óvodában a speciális program miatt a zene szobában is.
- Naponta spontán és tervezett módon mondókázik, verset mond, bábozik.
- Az irodalmi nevelés elsődleges eszköze az anyanyelv, a pedagógus hangja, kifejezőkészsége, gesztusai, érzelmei, mimikája, melyek a gyerekek számára belső átéléssel nyújtanak élményt.
- A meséket, verseket, egyéb irodalmi alkotásokat az óvodapedagógus adja elő, mutatja be. Szem előtt tartjuk azt a fejlődés-lélektani törvényszerűséget, hogy a kisgyerek több érzékszervi tapasztalatot igényel a megismeréshez, valamint azt, hogy gondolkodására a szemléletes, képszerű fejlődési szakasz a jellemző.
- Megfelelő helyet biztosít, elegendő időt, és nyugodt légkört a gyerekek számára az egyedül-létre, vagy közös tevékenységekre.
- Értékes irodalmi anyagot gyűjt, szem előtt tartva az esetleges migráns gyermekek kultúráját is.
- Esztétikus eszközöket biztosít (könyv, báb, fejdísz...).
- Ezek segítségével egyenlő hozzáférési lehetőség nyújt – játék közben is - a gyermekek személyiségének kibontakoztatására, önmegvalósítására.
- Rendelkezzen olyan irodalmi repertoárral, melyet spontán helyzetekben bármikor átadhat a gyermekeknek.

Kapcsolata más tevékenységekkel, műveltségi területekkel:

Az anyanyelvi nevelés alappillére a nap folyamán közvetve, és közvetlenül is megjelenik más esztétikai tevékenységekbe ágyazva, illetve azokkal szoros kölcsönhatásban (ének-zene, vizuális), de jelen van a játék, a mozgás és a környezet tevékeny megismerése során is.

A fejlődés főbb jellemzői:

3-4 éves korban: kedvvel nézegetik a mesekönyveket. Szívesen hallgatják a láncmeséket, rövid állatmeséket, verseket, népi mondókákat. Halandzsáznak kedvük szerint, beszédjátékokat alkotnak, bekapcsolódnak mondókák, versek mondogatásába, és ritmikus mozgással kísérik azokat. Képről felismerik a meseszereplőket, felidéznek egy-egy cselekményt a mesékből.

4-5 éves korban: alkalomszerűen felidéznek 5-6 mondókát. Óvodapedagógus által elkezdett, érdekes hangzású 8-10 soros versek ismételtetésébe önként is bekapcsolódnak.

Van kedvenc meséjük, mesehősük, játékokban utánozzák viselkedését.

Mesekönyvek nézegetésénél beszélgetést kezdeményeznek az ismert képekről.

5-6-7 éves korban: Játék közben odaillő szövegeket, rigmusokat mondogatnak. Tudnak 8-10-12 mondókát, 6-8 verset. Szeretik a tréfás és tündérmeséket. Pihenés előtt szívesen hallgatnak folytatásos mesét. A kedvelt mesehőseikkel megtörtént dolgokat beleviszik játékokba.

Meséket dramatizálnak, báboznak, lerajzolnak egy-egy meserészletet.

Ünnepek, hagyományok, események

Az **ünnepek, a hagyományok, az események** a tartalmas közösségi élet részei, kiemelt elemei óvodai nevelésünk folyamatának. A haza megszerettetése, a hazaszeretet megalapozása, tiszteletbresztés a hagyományok iránt, az együttes élmény, a jelesség, újdonság és izgalom, a várákozás majd beteljesülés élményét hordozza. Olyan napok ezek, melyek eltérnek a többitől, szebbé teszik életünket, a felkészülés és várákozás örömeivel változatosabbá a mindennapjainkat. Varázsát a hétköznaptól eltérő különlegesség és másság teremti meg. Közös és egyéni élményt nyújtanak mindannyiunk számára, és mintát adnak a családoknak is. Az ünnepre való készülődés közben, az ünneplés alatt, az érzelmi kötődés kialakulásán, a közös élmény átélésén túl, a közös tevékenységek során sok tapasztalathoz és ismerethez is jutnak a gyerekek. Az ünnep számunkra a hagyomány és kultúra átadása, értékmentés, mely szerves része nevelésünknek.

A nemzeti-, és néphagyományaink ápolása, felidézése kiemelt feladatunk, hiszen általuk gazdagítjuk a gyerekek érzélemlát és ezzel is megalapozzuk a később kialakuló nemzetünk iránti tiszteletet, szeretetet, viszonyulást.

Külön figyelemmel a migráns gyerekek önazonosságának megőrzésére, ápolására.

Célunk, hogy a gyerekek érezzék át ezeknek a különleges napoknak a szépségét, rendkívüliségét, a közös élmény örömet, hogy a készülődés örömteli és vidám legyen.

Az óvodapedagógus feladata, szervezési elvek:

- Szervezésnél az adott ünnep tartalmát és hagyományait tartja szem előtt, melyet külsőségekben, és környezetalakítással is megjelenít (pl.: ünnepi asztal: terítő, szalvéta, asztaldísz, ünnepi zene, terem díszítése stb.).
- A családot bevonja a szervezésbe, és az ünneplésbe.
- A gyerekek által készített eszközökkel fejezi ki az ünnep jellegét.
- Megjelenik továbbá a vizuális-, az irodalmi-, és ének – zenei tevékenységekben.
- Az ünnepekre való készülődés napjaiban, heteiben minden tekintetben találkoznak a gyerekek az ünnephez tartozó és jellemző szimbólumokkal, tevékenységekkel, külső jegyekkel.

- Az ünnep napján az ünnepi öltözék, vagy a ruhán viselt jelkép is hangsúlyozza a nap különlegességét. A Mókus Tagóvodában pl. a jeles Zöld Ünnepeken a Zöld kendő, Vackorban - Vackor póló....
- Több hagyomány és ünnepi készülődés akár hetekre is meghatározhatja a gyermekek örömteli várakozását, készülődését, érzelmi ráhangolódását. Az ismeretszerzésben is kimagasló helyen szerepel, mert projektrendszerű tervezésünk és gyakorlatunk lehetőséget ad, sőt inspirálja a családok bevonását, a helyszíni látogatásokat, tárgyak, eszközök gyűjtését, kiállítások szervezését, a gyermeki tevékenységek sokszínűségét kiegészítve.
- **A „MI” tudat erősítése-család, más csoportok, óvodai közösség.**
- **A hagyományörzés,** mely magában foglalja a néphagyományokat és az óvoda hagyományait is.
- A jeles zöld napok játékos megünneplésével a **természet szeretetére és tiszteletére nevelés, a környezettudatos magatartás megalapozása.**

Az ünnepek szervezése hagyományosan két részből áll:

- a csoportok egyéni szervezései a gyerekekkel és a szülőkkel;
- az egész óvodai közösség együtt ünneplése.

Hagyományos ünnepeink:

- **Advent - Karácsony várás**
- Egész hónapos készülődés, ünnepvárás különböző tevékenységekkel (pl. adventi naptár, koszorú készítése, gyertyagyújtás, mézeskalácssütés, ajándékkészítés, búzaültetés, a szülőkkel közös készülődésre is van lehetőség egy kézműves délutánon. A várakozás a Karácsony előtti gyertya gyújtós játszódélutánon csúcsonylik ki.
- **Mikulás**
- A Mikulás ellátogat a csoportokba, és ajándékkal kedveskedik a gyerekeknek, akik dallal, verssel köszöntik a várva – várt vendéget. A Mókus Tagóvodában a gyerekek és felnőttek egyaránt piros pólóban várják a Mikulást. Báb vagy színházi előadással készülnek a felnőttek.
- **Advent záró napja**
- Egész napos ünneplés, karácsonyi zene szól.
- A Vackor Óvodában délelőtt meglepetés báb és zenés dramatikus előadással készülnek a pedagógusok, Mókus tagóvodában délelőtt az óvodapedagógusok karácsonyi koncertet adnak a tornateremben.
- Játszódélutánt szervezünk a családokkal.
- A nap lezárásaként este az udvaron gyertyagyújtást, és közös éneklést a szülőkkel.
- **Vízkereszt**
- Adventi ünnepkör lezárásaként megemlékezés a három királyokról. Adventi dekoráció leszedése.
- **Farsang**
- A mulatság, maskarázás, télűzés napja. A csoportok a szülők bevonásával (ők is jelmezben) tréfás versenyjátékokat és télűzést szerveznek.

A Vackor Óvodában délelőtt pedagógusok zenés játéka, vagy báb előadásával űzik el a telet. Szülőkkel közösen szervezett játszódélutánt követően a pedagógusok és a szülők az udvaron közösen űzik el a telet.

A Mókus Tagóvodában a maskarázás mellett télkirály elkergetésével - aki magával viszi a gyerekek neki rajzolt félelmeit, rossz érzéseit -, majd a tavasz tündér érkezésével zajlik.

- **Húsvét**
- A tavasz, az újjászületés napja. Húsvéti készülődés, közös tojásdíszítés, udvaron ajándékkeresés, locsolkodás.
- **Anyák napja**
- Az édesanyák, nagymamák köszöntése. Az ünnep bensőséges hangulatú, korosztályonként is egyéni, egyedi szervezésű.
- **Iskolahívogató**
- A **Vackor Óvodában** a csoportok nevéhez és Vackorhoz kapcsolódó ajándékot kapnak az iskolába indulók. (mézeskalács maci, könyvjelző, ceruza füzet...). Ezeket az apróságokat az ünnepi uzsonnára megterített asztalon találják a gyerekek.
- **Mókus Tagóvodában** az iskolába menők kis tarisznyába gyűjtik a „próbatételek” során elnyert útravaló ajándékokat. Délután egyedi program, ünnepi uzsonna, és a vállalkozó szülők ünnepi előadással kedveskednek a gyerekeknek.
- **Vackornap, Mókus gyereknap**
- Vackor Óvodában szombati napon, közös játszódélelőtt és ünneplés a szülőkkel, volt óvodásokkal. Táncházz vagy koncert.
- Mókus Tagóvodában délelőtt játékos és kézműves tevékenységeket, valamint tréfás versenyjátékokat szerveznek. Délután közös program a szülőkkel. Vendég együttes előadása.

A természet ünnepei:

A **Vackor Óvodában** az Állatok világnapja, és a Föld-, vagy Madarak – fák napja, **ÖKO** hetek keretében kerül lebonyolításra. (kirándulásszervezés, környezetvédelmi vetélkedő, udvar virágdíszbe öltöztetése, kerti tavak tisztítása-növények pótlása, közös virágültetés, kis kertek rendbetétele, hagyományörző táncházz, ünnepélyes Vackor-zászlófelvonás).

A **Mókus Tagóvodában** a **Jeles zöld ünnepek** a természetvédelmi program miatt kiemelték. Az Állatok-, Víz-, Föld-, és a Madarak-Fák napján kirándulásokat szerveznek, melyeken a gyerekeknek élmények, tapasztalatok szerzésére van lehetőségük az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről. A ZÖLD HÉT-en kiemelten, a gyermekek élményeire, tapasztalataira épített sokrétű játékos környezeti tevékenységeket szervezünk. A Zöld ünnepeken az óvoda minden gyermeke és dolgozója zöld kendőt köt a nyakába. Az Állatok, Víz, Föld, Madarak-fák napján a folyosón kiállítást rendezünk, melyen az otthon készült közös munkákat is kiállítjuk.

Dátum	A jeles nap	Tevékenységek
Szept.20. 3. szombat	Takarítási világnap	A héten egy napot kijelölünk: a gyerekekkel csak az óvoda, a szülőkkel annak közvetlen környezetének megtisztításával, gondozásával, szépítésével foglalkozunk. Mókusban a 3. szombaton a szülőkkel az óvoda, és annak közvetlen környezetének megtisztításával, gondozásával, szépítésével foglalkozunk, míg a gyerekeket egész év folyamán a környezettudatos magatartásra neveljük.
Okt. 4.	Állatok napja	A meglévő élményeire, tapasztalataira építve, játékos tevékenységek, ügyességi vetélkedő. Ismerkednek állatokkal, állatvédelemmel, élőhelyeikkel. Az 4 – 7 évesek ellátogatnak az Állatkertbe, Vadasparkba, Kisállatkertbe.

		Az Elveszett Állatok Alapítvány által nyújtott bemutatókat szervezünk.
Márc.22.	Víz világnapja	Különböző vizes élőhelyekkel ismerkednek a gyerekek. Ellátogatnak a környéken lévő patakok, folyók, illetve tópartra. Itt a víz tisztaságáról, mozgásáról, az itt élő élőlényekről szereznek tapasztalatokat.
Ápr.22.	Föld napja	Cserjékkel, virágokkal díszítjük az óvoda udvarát és környékét, de a földgömb, a térképek használata is előtérbe kerül ilyenkor; a gyerekek életkorának, érdeklődésének megfelelő szinten.
Április	ZÖLD HÉT	A meglévő tapasztalatokra, ismeretekre építve, a Föld és vízzel kapcsolatos játékos tevékenységek szervezése mindenki számára, és virágültetés. Egészségnap keretében egészséges ételek készítése, mozgásos programok szervezése, délután apa-fiú focimeccs. Újrahasznosításra ösztönöz a semmiből valamit nap, aminek délutánján kiállítás rendezünk az elkészült dolgokból.
Máj.10.	Madarak és fák napja	Az 4 – 7 évesek kirándulni mennek közeli, vagy távolabbi erdőbe, ahová, mint máskor is vendégként érkeznek. Fákat, cserjéket, madarakat, madárhangokat, fészkeket, odúkat, madárfiókákat figyelhetnek meg. Ezzel is gyarapítva ismereteiket, élményeiket.

Jellemzői:

- Az egész óvodára jellemző, közösen szervezett program.
- **Az ünnepi hét csúcspontjaként családi játékos délután vagy kirándulás keretében szervezzük.**
- Koruknak megfelelő aktív cselekvéssorozat, mely ismeretterjesztő, és szenzitív játékok segítségével kerül megszervezésre.
- A természeti értékek védelmére nevelés mindig kiemelt.

Magyar Népmese napja – Szeptember 30.

Ezen a napon megkülönböztetett tisztelettel fordulunk a magyar népmesék felé. Népmesei elemekkel díszítjük az óvoda folyosóját, és népzene hallgatunk. A népmese megszerettetése kiemelt feladat, az óvodapedagógusok csoportjaikban korosztálynak megfelelő meséket mesélnek, báboznak, dramatizálnak.

Nemzeti ünnep - Március 15.

Életkornak megfelelő megemlékezés, tevékenység szervezése. A közvetlen környezet ünnepi, a nemzeti színekkel való díszbe öltöztetése. Az 5-7 évesekkel múzeumlátogatás / Kiscelli Múzeum, Hadtörténeti Múzeum, Bem szobor/.

Óbuda napja: Május 04.

Életkornak megfelelő megemlékezés, látogatás óbudai intézményekbe. (óvoda csere, Krúdy-negyed, Promenáda, Budapest Galéria, Fő tér...)

8.Melléklet: Ünnepek megnevezése

Csoport hagyományok:

Minden csoport, korosztály az óvodapedagógusok irányításával és a szülők együttműködő segítségével megteremti saját, rá jellemző csoport hagyományait. Ez a „MI” tudat, a közösségi érzések, a családiasság, bensőségesség kialakításának eszköze.

Ilyenek pl. a születésnapok, hosszabban beteg társ számára levél, vagy apró ajándék küldése, elköltöző, elköszönő társnak ajándék készítése, testvérszületésre gratuláció nyilvánítása. Közös tevékenységek, sütés, salátakészítés, befőzés, kézműves tevékenységek, családi kirándulások. Udvaron, vagy visszatérő kirándulóhelyen a „Mi fánk”, „MI kertünk” megkeresése.

Több csoportra terjedő, óvodát érintő hagyományok:

- báb és színházi előadások,
- óvodapedagógusok bábjátéka, dramatizálása, kórusa,
- hangszeres előadás,
- dramatikus interaktív játékok.
- népi táncház és játszóház

Néphagyományok az óvodában

A néphagyományok ápolásánál a legmesszebb menőig figyelembe vesszük a gyerekek életkorát és érzelmi fejlettségüket. Elsősorban népmesék, népi hagyományok, népdalok, népi dalos játékok, játékfűzések mondókák, népi rigmusok, csúfolódók, szólás-mondások, találós kérdések és a magyar történelmi mondavilág elemei, meséi teszik színesebbé ezeket az alkalmakat.

Közösen készítünk természetes alapanyagokból, a népszokáshoz illő eszközöket, bábokat, díszeket, melyeket a gyerekek haza is vihetnek. Olyan népi játékokkal, tevékenységekkel ismertetjük meg őket, melyek szervesen illeszkednek nevelési programunk cél - és feladatrendszerébe. (agyagozás, nemezelés, szövés-fonás, gyertya öntés, mézeskalács sütés ...)

9. Melléklet: Néphagyományok az óvodában-ötletek, javaslatok

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek

Különleges bánásmódot igénylő gyermek

Gyermekvédelem

Az óvodai nevelésnek az emberi, gyermeki személyiség kibontakoztatására, az emberi, gyermeki jogok, és alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére kell irányulnia, az egyenlő hozzáférés biztosításával.

A gyermeket, mint fejlődő személyiséget, gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége és ebben az óvoda kiegészítő szerepet játszik.

A gyermeki jogok alapelvei:

- Minden emberre érvényes jogok.
- Speciális szabályozást adó jogok.
- Kizárólag, vagy főleg gyerekekre vonatkozó jogok.

„A gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozik.”
(1997. évi tv. 11. §)

- A gyermeknek joga van a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, jólétét biztosító saját családi környezetében történő nevelkedéséhez.
- A gyermeknek joga van az emberi méltósága tiszteletben tartásához, bántalmazással- fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal- és elhanyagolással szembeni védelemhez.

2. Az óvoda környezetének jellemzői

A **Vackor Óvoda** épülete a II.-III. kerület határán fekszik a Duna közelében. A forgalmas Árpád fejedelem út és a Lajos utca felől magas házak fogják fel a zajt és a rossz levegőt. Gyermekünk többsége általános és jó szociális háttérrel rendelkezik. Óvodaválasztásukban sokszor döntő, hogy egy speciális programmal dolgozunk. Vonzó a szülők számára a rengeteg lehetőség, amit eszközökben, felszerelésben nyújtani tudunk és az a törekvés, hogy kisebb létszámokban, az egyéni és differenciált bánásmód szervezeti lehetőségét is megteremtjük (átjárhatóság), valamint kiemelt a mozgás és fejlesztő programunk. Nemzetiségi, migráns, és a körzetünkben élő, más szociokulturális környezetből származó gyermekek is járnak óvodánkba.

A **Mókus Tagóvoda** a lakótelep szélén található, a már említett két főútvonal között. Az épület közvetlen környezetében műemlék épületek, múzeum található, az utcák jó része sétálóútca, ami a zajszint csökkenését, a levegő tisztaságának javulását eredményezi. Körzetünkbe tartoznak még a környéken található régi körfolyosós házak is, melyekben a lakások még sok helyen nincsenek a mai elvárásoknak megfelelően korszerűsítve. A körzetünkben lakó gyermekek szociális helyzete átlagosnak mondható. Nemzetiségi, migráns, és a körzetünkben élő, más szociokulturális környezetből származó gyermekek is járnak óvodánkba.

Törvényi háttér:

- 1991. évi LXIV. Törvény a gyermeki jogokról.
- 1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.
- 2002. évi IX. Törvény az 1997-es törvény módosítása.
- 1952. évi IV. Törvény A házasságról, a családról és a gyámságról.
- 15/1998. számú NM rendelet A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.
- 1993. évi LXXIX. Törvény – közoktatási törvény módosításai.
- 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről, módosítva 32/2008./XI.24. OKM.
- A mindenkor költésvetési törvény.
- 331/2006(XII. 23.) Kormányrendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi szervek feladatáról és hatáskörük ellátásáról.

- 2013. évi XXVII. törvény a szociális, és a gyermekvédelmi tárgyú törvények módosításáról.

3. Gyermekvédelmi feladatok

- **Általános gyermekvédelmi feladatok:**
- Alapelv és a törvényből adódó általános feladatok: a gyermek mindenkifelett álló érdekeinek, szükségleteinek figyelembevétele.
- Mindenfajta hátrányos megkülönböztetés tilalma.
- Az adott lehetőségek közül választva olyan segítségnyújtás biztosítása a család, illetve konkrétan a gyermek részére, mely az adott körülmények között a legmegfelelőbbben szolgálja a gyermek érdekeit, jogait.
- Elsődleges feladatunk a prevenció.
- A gyermek veszélyeztetettségének és hátrányos helyzetének korai felismerése és a lehető leghatékonyabb segítségnyújtás, megfelelő szakemberek bevonásával.
- Kapcsolattartás a gyermekek jogait segítő személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.
- A szülők tájékoztatása jogairól és kötelességeikről a gyermekneveléssel kapcsolatban. Biológiai szükségletek kielégítése (táplálás, gondozás, gondoskodás). Szeretet szükségleteinek kielégítése. Érzelmi biztonság szükségleteinek kielégítése (valahová tartozás). Az ismeret, a megismerés, a tudás szükségleteinek kielégítése az őket segítő intézményekről.

- **Speciális gyermekvédelmi feladatok:**

A speciális gyermekvédelmünk a testi-lelki fejlődésükben az átlagostól eltérő gyermekekkel foglalkozik. Helyzetük szerint megkülönböztetünk:

- hátrányos helyzetű;
- halmozottan hátrányos helyzetű;
- veszélyeztetett helyzetben levő gyermekeket.

Törvényi háttér

- Ktv. 121. § 14. hátrányos helyzetű gyermek, tanuló az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelmébe vett, illetve akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát megállapította.
- Gyvtv. 5. § n) veszélyeztetettség olyan – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult – állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

A Gyvt. VIII. Fejezete a következő 67/A. § A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet megállapítása.

Hátrányos helyzet

- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek,
- gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

a) a szülő, vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba fogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik;

b) 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy;

c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmazottan hátrányos helyzet:

- a) a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek esetében legalább két HH-s körülmény fennáll,
- b) nevelésbe vett gyermek.

A veszélyeztetettség okai az alábbiak lehetnek:

- Környezeti ok;
- Család, családszerkezet;
- Nevelési hiányosság;
- Erkölcsi fejlődést veszélyeztető környezet;
- Lakásviszonyok;
- Családon kívüli negatív hatás;
- A gyermek személyiségében mutatkozó ok,
- Anyagi, egészségügyi, egyéb okok.

4. Általános gyermekvédelmi feladatok megvalósítását segítő tevékenységi formák, módszerek, eljárások:

A gyermekvédelem óvodánk minden gyermekére kiterjedő gondozás, gondoskodás, ellátás, nevelés és érdekvédelem. Összetett, komplex tevékenység. Nehéz élethelyzetbe kerülő és/vagy különböző fejlődési, magatartási, nevelési problémákkal küzdő gyermekeknek szakemberek által történő speciális gondozás, segítségnyújtás a feladatunk.

A gyermekvédelmi feladatokat a Vackor – Mókus Óvodákban a gyermekvédelmi felelős látja el. A gyermekvédelmi felelős gyermekvédelemben jártas.

Az óvodapedagógus feladatai adatvédelem és titoktartási kötelezettség mellett:

- Figyelemmel kíséri a gyermekek általános helyzetét és azok változásait én-fejlődésében, szocializációjában, magatartásában.
- Tanév elején felméri csoportja helyzetét gyermekvédelmi szempontból, táblázatban rögzítve átadja a gyermekvédelmi felelősnek.
- Naprakész feljegyzést készít a gyermekkel kapcsolatos problémákról. (Fogadóórák és konzultációk dokumentációi, a gyermek viselkedéséről készült belső jelzőlapi feljegyzések, a gyermek személyi anyagában).

- Jelzési kötelezettsége van a gyermekvédelmi felelős felé, szóban és írásban.
- A probléma felmerülésekor a családot otthonában meglátogatja, melyről környezettanulmányt készít.
- Az óvodai gyermekvédelmi munkaközösség tagja, a megbeszéléseken részt vesz, a dokumentációkat naprakészen vezeti.

A gyermekvédelmi felelős feladata adatvédelem és titoktartási kötelezettség mellett:

- A gyermekvédelmi felelős segíti az óvodapedagógusok munkáját, és az óvodapedagógusokkal együtt, minden esetben a gyermekek mindenekfelett álló érdekeit képviseli. Tudatosítja a pedagógusokban, hogy a gyermekvédelmi feladatok ellátásában minden pedagógusnak részt kell vennie.
- Tájékoztatja az óvodapedagógust a gyermekvédelemmel kapcsolatos rendeletek, törvények módosításáról.
- Folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermekek helyzetét – konzultálva a gyermek óvodapedagógusával.
- Tájékoztatja a szülőket, hogy hol, milyen problémával, milyen időpontban fordulhatnak hozzá.
- Veszélyeztetett gyermekeknél a veszélyeztető okok feltárása érdekében családlátogatásra megy a csoportos óvodapedagógussal, hogy megismerje a gyermek családi környezetét.
- Feltárja az indokolatlan hiányzások okait.
- Tartósan beteg gyermeknél figyelemmel kíséri egészségügyi állapotuk változását.
- A csoportos óvodapedagógusok jelzése alapján (a segítő szolgálatok címeivel) segít azoknak a családoknak, ahol anyagi okok, vagy családszerkezeti problémák miatt diszharmonikussá vált életvitelük.
- Írásban értesíti a Gyermekvédelmi Központot a meg nem szüntethető veszélyeztető tényező fennállásáról.
- A Gyermekvédelmi Központ kérésére részt vesz esetmegbeszéléseken, konzultációkon.
- Tájékoztat az óvodán kívüli gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményekről.
- Jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatot ellátó fontosabb intézmények (pl. Gyermekvédelmi Központ, Nevelési Tanácsadó, Tegyesz, gyermekjogi képviselő) telefonszámát.
- Gyermekeinket ért bármely bűncselekmény előfordulása esetén, amely tudomására jut, azonnal értesíti a hatóságokat.
- Éves tervet készít gyermekvédelmi feladatokról.
- Év végi statisztikát és beszámolót készít a kerületi munkaközösség és az önkormányzat szociális osztálya felé.

5. A gyermekvédelemmel összefüggő kapcsolatok:

- **Az óvodapszichológus** is közvetlenül részt vesz a gyermekvédelmi munkában.
- Rendszeres kapcsolatot tart a Nevelési Tanácsadó szakembereivel,
- melyről tájékoztatja az óvodapedagógust.
- Részt vesz szülői értekezleteken és fogadó órákon.
- **A védőnői szolgálatnak** a családgondozásban prevenciók szerepe van. Probléma esetén segítségüket kérjük, konzultálunk velük.
- **A Nevelési Tanácsadó** a pszichológiai tanácsadásban, a magatartási- és beilleszkedési, tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek problémáinak feltárásában segítő partnerünk. Szakfeladatát minden esetben a szülők tudatával és egyetértésével látják el. Azokban az esetekben, amikor a szülő magatartása okozza a gyermek problémáit, a gyámhivatali határozat, illetve a Gyermekvédelmi Központ jelzése alapján a jegyző írja elő a vizsgálatot.

Családi Tanácsadók és Gyermekvédelmi Központok

- Az óvoda gyermekvédelmi felelőse írásbeli jelzési kötelezettséggel tartozik.
- Konzultál a problémás esetekben az intézmény kapcsolattartójával, a lakcím szerinti családgondozóval.

A két Gyermekvédelmi Szolgálat segítségét rendszeresen igénybe vesszük. Ha szükséges, napi kapcsolatban állunk velük. Elsősorban a családban jelentkező krízis, illetve konfliktus megoldásában segítenek az óvodánkba járó gyermekek szüleinek. Meglátogatják a családokat, a két szülő közötti kompromisszumot segítik elő. Tájékoztatják a hozzájuk forduló szülőket lehetőségeikről, szociális támogatásokról, annak elintézési módjairól.

Kapcsolatunk a Szolgálattal kiegyensúlyozott, a kétirányú jelzőrendszer a napi gyakorlatban megvalósul. Komoly lehetőséget jelent számunkra a Gyermekvédelmi Szolgálat jogi, pszichológiai és családgondozó tevékenysége, munkatársai segítése.

- Gyermekjogi képviselő.
- Területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás (TEGYESZ).

A Közoktatási Intézmény Esélyegyenlőségi Program figyelembevétele a gyermekvédelem kötelező részét képezi /Óvoda Esélyegyenlőségi Programja 2010.

Prevenció:

A fejlődés szenzitív szakaszában támasznyújtás, és korrekcióra szoruló gyermekek (fejlődésben való megakadás, lemaradás rendezése).

Elsősorban preventív gondolkodásmóddal szervezzük a gyermekek fejlődését. Amikor megelőzés és a támaszadás nem elegendő, akkor korrekcióra is szükség van. 3-4 éves korra már kialakulhatnak azok a problémák, melyek jelzés értékűek a fejlődés tekintetében és fejlesztésre szorulnak. Ezek először az óvodában válnak a szülők számára nyilvánvalóvá. A fejlődéshez és fejlesztéshez konkrét, tudatos tervezés szükséges, melynek egyénre szabottnak és differenciáltnak kell lennie. Felhasználjuk a csoport adta lehetőségeket, melynek komoly szerepe van a szociális fejlődés területén.

Különleges bánásmódot igénylő gyermekek:

- Sajátos Nevelési Igényű gyermek
- Az óvodapedagógus feladata: A segítő szakemberekkel együtt, a szakértői bizottság, szakértői véleménye alapján, segítség nyújtása, és a gyermek másságának elfogadása.
- Magatartási és beilleszkedési nehézségekkel küzdő gyermekek
- A gyermek viselkedése jelentősen és tartósan eltér a normálistól.
- Az óvodapedagógus feladata:
- Próbálja megtalálni azt a módszert, ami hatékony lesz rá, igazodva a magatartászavar okához. Tanítsa a gyereket, hogyan kezelje konfliktusait, fejlessze empátiás készségét.
- Tanulási nehézségekkel, zavarokkal küzdő gyermekek
- A gyermeknek olyan nehézsége, zavara van, mely megnehezíti számára a tanulási képességek megalapozását.

Az óvodapedagógus feladata:

Pontosan tudja a lemaradás okát és mértékét. Biztosítsa, hogy a gyermek fejlődése egyénre szabott és differenciált legyen. Használja ki a csoport adta lehetőségeket a fejlesztéshez. A gyermeknek adjon lehetőséget sikerélményre.

Tehetséges gyermek-tehetséggondozás

Azok a gyermekek, akik egy-egy területen az átlagos teljesítménynél, képességnél magasabb/egyedi szinten jelentősen eltérő képességekkel rendelkeznek. A tehetséges gyermeket, előfordulhat, hogy már korai korszakukban felismerték, lehetnek azonban átlagos teljesítésű és részképesség problémás, de lehet magatartási, beilleszkedési és tanulási zavarokkal küzdő is.

A tehetséggondozás a napi gyakorlatban a képességek felismerése és fejlesztése, a megfelelő légkör és idő biztosítása az elmélyült tevékenységhez, és a kreativitás kibontakoztatásához. A gyermekek határtalan képzelőerővel rendelkeznek, sok lehetőséget adunk felfedezésre, kísérletezésre.

JMK program a Vackor Óvodában kiemelten alkalmas a gyermeki **tehetséggondozásra**, kreativitás kibontakoztatására, a kreativitás fejlesztésére. A **nyelvi kreativitásra** nagy hangsúlyt fektetünk (kommunikációs és anyanyelvi nevelés). A gyermekek ki tudják fejezni szóban és mimikával az ötleteiket és problémáikat. A **mozgás**, a gyermekek alapvető szükséglete, ezért mozgásban is biztosítjuk a képességek kibontakozását, a kreativitás lehetőségét, amit más tevékenységekben is kamatoztathatnak.

Játékra, mozgásra és kommunikációra alapozva biztosítjuk a helyet és az időt, az érdeklődési körnek megfelelően. A gyermek saját maga választhatja meg azt a területet, ami leginkább érdekli. A tehetséggondozásra a többlet lehetőségek adásával JMK programban az **átjárhatóságnál, a speciális játszósobákban**, nagyban hozzájárulunk a kreatív – produktív személyiségek alakulásához, fejlesztéséhez.

Egyéni és differenciált bánásmód

Alapelvünk: a személyiségközpontú szemlélet maximális érvényesítése.

Minden gyermeket az egyéni bánásmód elve szerint nevelünk és fejlesztünk, ezért elfogadjuk és figyelembe vesszük, hogy mindenki sajátos, egyszeri és megismételhetetlen, hogy minden gyermek külön egyéniség. Az egyéni bánásmód elve érdekében, az óvodapedagógusok, az általuk kezdeményezett tevékenységi formákat, a gyermekek érdeklődéséhez igazítják.

Az egyéni bánásmód szem előtt tartja a prevenciót, a korrekciót, és a tehetséggondozást egyaránt.

Az óvoda egész szemléletét áthatja a fokozott odafigyelés és a segítségnyújtás, kiemelten, a különleges bánásmódot igénylő gyermekekre.

Az egyéni bánásmódra, az egyéni különbségekre, és az egyéniségek tiszteletben tartására vonatkozó elvárásoknak minden területen eleget teszünk.

Az egyéni bánásmód intézményünkben, az egyénhez kialakított nevelési és fejlesztési stratégiát jelenti. Ismernünk kell minden gyermek sajátosságait, képességeit, igényeit, lehetőségeit, és ennek alapján a megfelelő módszerekkel, eszközökkel, személyi és tárgyi feltételekkel, segítenünk kell fejlődésüket.

Igyekszünk minél több forrásból ismereteket szerezni a gyermekekről, ezek: családlátogatás, személyiséglap, fogadóóra, szülői értekezlet... hogy az egyéni fejlődéséhez és fejlesztéséhez biztosíthassuk a megfelelő feltételeket és módszereket.

A pedagógiai adatkezelésben, a gyermekdokumentáció segíti a gyermekek egyéni fejlettségének és fejlődésének nyomon követését (Pedagógia adatkezelés).

Minden év végén a gyermekek egyéni tanulási, szociális és pszichés sajátosságait rögzítjük, kiemelve a fejlesztendő területeket és tehetségre utaló jeleket.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek

„Kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

- a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:
- aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,
- ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,
- ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,
- b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló”

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló:

„az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd”

Óvodánk célja, az itt nevelkedő, az Alapító Okiratban foglalt sérülésű, sajátos nevelési igényű gyermekek fogadása, fejlődésének megfelelő biztosítása, beilleszkedésük elősegítése a többségi közösségekbe, az őket itt érhető pozitív ráhatásokra építve.

Társaik esetében, pedig fontossá válik az emberi értékek megtapasztalása, a „mássággal” szembeni érzékenység, tolerancia és segítő szándék kialakítása-kialakulása és ennek természetessé válása és beépülése a mindennapokba. A gyermekek fejlődéséhez alapvetően szükséges az érzelmi biztonság megteremtése és ennek megtartása.

Feladataink:

- Befogadó, másságot elfogadó környezet megteremtése és biztosítása.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek csoportban való ellátása, segítése, megfelelő fejlesztő eljárások alkalmazása.
- A sérülésből eredő alkalmazkodó képesség, akarat, önállóság, együttműködő készség kialakítása, megerősítése.
- A képességek egyenlenségéhez igazodó, sérülés-specifikus egyéni fejlesztés, különös tekintettel a kompenzációra, rehabilitációra.
- Az értelmi képességek korrekciója az egész személyiség fejlődése érdekében.
- Azon területek felismerése, megerősítése, amelyek a sérülésből eredő hátrányokat csökkenthetik, kiválthatják, így harmonikusabb pszichés fejlődést biztosítva a sajátos nevelési igényű gyermekeknek.

Intézményünkben, felkészült óvodapedagógusaink mellett, óvodapszichológus, fejlesztő pedagógus és gyógypedagógiai tanár tart, speciális foglalkozásokat a gyermekeknek, a beszédhibák javítását, pedig szakszolgálati utazó logopédus végzi.

A sikerkritérium érdekében a pedagógusok és egyéb speciális szakemberek közötti kölcsönös szakmai konzultáció és , visszajelző kommunikáció rendszeresen folyik.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló:

„az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.”

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek fejlesztése, a Szakértői Bizottság véleményét figyelembe véve, egyénileg, kiscsoportos formában, vagy csoporton belül, fejlettségüknek megfelelő keretek között történik. Számukra is nagyon fontos az

elfogadó, befogadó óvodai légkör, valamint az óvodapedagógusok és a nevelő munkát közvetlenül támogatók segítségnyújtása, pozitív példaadása. A szakvéleménnyel rendelkező gyerekek nevelése az óvodai tevékenységeket átható, differenciált bánásmódot és egyedi módszereket igényel. Az eredményes nevelést elősegíti a csoportokban folyó párhuzamos feladatvégzés, az egyénre szabott tervezés, szervezés és megvalósítás, szükség esetén, a speciális szakemberek által nyújtott fejlesztés és egyéb megsegítések.

Hátrányos helyzetű (HH), halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermek, tanuló:

Ezeknek a gyermekeknek, az óvodában tapasztalható, érzelmi biztonságot nyújtó, egyben inger gazdag környezet megteremtése ad segítő háttérrel.

A gyermekek jobb megismerése érdekében szükséges, a családokkal való szorosabb kapcsolat felvétele, a szociokulturális háttér feltérképezése, valamint a hátrányos helyzetből eredő problémák, lemaradások leküzdése, szükség esetén a fejlesztés, felzárkóztatás feltételeinek megteremtése.

A kiemelkedő képességű gyermek, tanuló:

Az óvodás korú gyermekek közül, viszonylag kevés azoknak a száma, akiknek a tehetsége korán megnyilatkozik (kiválóan énekel, táncol, rajzol, számol, sportol, stb.), de a tehetség, a jövő ígéreteinek felfedezése és fejlesztése igazi kihívás az óvodapedagógusok számára.

Az óvodai tehetséggondozás a tehetségek megtalálásával kezdődik, majd a fejlesztés egyénre szabott módjaival folytatódik.

A tehetséges gyermekek fejlesztésének feladatai:

- A tehetségígéretes gyermek felismerése, fejlődésének elősegítése.
- Megfelelő környezeti feltételek megteremtése, derűs, nyugodt inkluzív óvodai légkör biztosítása.
- A fejlődés feltételeinek biztosítása (eszköz, anyag, hely, idő), speciális szükségletek kielégítése.
- Intellektusuk, képességeik - szókincs, emlékezet, gondolkodás - és kreativitásuk ösztönzése.
- Speciális képességeikben való segítségnyújtás (zenei, ábrázoló, sport, tánc, matematikai, pszichomotoros, szociális).

A **differenciálás** minden óvodás gyermek szükséglete, egyediség, másság, sajátos szükségletek megjelenése. A gyerekcsoportban az egyéni sajátosságoknak megfelelően differenciálunk. A gyermeki fejlődés megfelelő körülményeit maximálisan biztosítjuk, a fejlesztést az óvodás gyermek egyéniségéhez igazítjuk:

- életkor,
- lelki és pszichés jellemzők,
- nemzeti- etnikai és migráns hovatartozások,
- szociokulturális háttér,
- és magatartási, beilleszkedési zavarok,
- és tanulási zavarok,
- tehetség jelei.

Óvodakötelezett gyermek

Az óvodakötelezettségről

A 2011. évi CXC. Nkt. rendelkezései értelmében a gyermek abban az évben, amelyben augusztus 31-ig a harmadik életévét betölti, az óvodai nevelési év első napjától, vagyis szeptember 1-től kezdődően napi négy órát óvodai nevelésben köteles részt venni.

Az óvodai nevelés a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló játékos foglalkozások keretében folyik. Az óvodai nevelés a gyermek hároméves korában kezdődik, és addig az időpontig tart, ameddig a gyermek a tankötelezettség teljesítését meg nem kezdi (Nkt.8.§.).

- gyermek az ötödik életév betöltéséig felmentést kaphat az óvodába járás alól, ha családi körülményei, képességeinek kibontakoztatása, sajátos helyzete ezt indokolja

Óvodai befogadás

Az óvodába lépő gyermek megváltozott élete a befogadással kezdődik. Egyéni és differenciált bánásmódot alkalmazunk, amely a leginkább megfelel az egyes gyermekek sajátos igényeinek. A befogadásnak humánus tartalma van.

A befogadás nem köthető időponthoz és időtartamhoz, minden gyermeknél különböző.

Az óvodapedagógus feladata a befogadásnál:

- információval rendelkezik az újonnan érkező gyermekről, kapcsolatot kezd építeni a szülővel (szülői teadélután, értekezlet, ismerkedés, családlátogatás, jelek adása),
- az óvodában szülővel közösen és fokozatosan történik a befogadás,
- az időtartamot a szülő és a pedagógus közösen a gyermek igényeihez mérten határozza meg,
- átsegíteni a gyermeket ezen az időszakon, biztonságérzetet ad,
- szeretetteljes, megértő, biztató légkört biztosít,
- a gyermeknek engedi, hogy behozza azokat a kedves tárgyait, képeit, amelyek megnyugtatók (alvóka, fényképalbum, baba, ruha...),
- minden egyes gyermeket úgy fogad, ahogy azt a gyermek igényli,
- befogadás időszakáról dokumentációt készít (Pedagógiai adatkezelés).

Tankötelezett – még egy évet óvodában maradó

- „Magyarországon - a törvényben meghatározottak szerint - minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni.”
- A tankötelezettség iskolába járással teljesíthető. Abban az évben, amikor a gyermek, augusztus 31-ig a hatodik életévét betölti, a törvény azonban ettől eltérő megoldásokat is lehetővé tesz.
- Az óvoda vezetője dönt a tankötelezettség kezdetéről. Így tehát ha a gyermek betölti a 6. életévét, a vezetőnek döntési joga, hogy megkezdje-e az iskolát, vagy még egy évig óvodában maradjon. Amennyiben utóbbi lehetőség mellett dönt, majd egy év letelte után még mindig úgy véli, hogy a gyermek nem érett az iskolára, már a szakértői bizottság véleményét kéri. A szakértői bizottsági döntés, tehát annak esetében szükséges, akit csak nyolcévesen kívánnak iskolába küldeni.

Még egy évig óvodában maradás indokai lehetnek:

- Mozgásfejlődés elmaradása.
- Észlelési funkciókban való elmaradás.
- Anyanyelvi és verbális fejlődés elmaradása.
- Szociális, pszichés éretlenség.
- Egészségügyi problémák.

Az óvodában még egy évig maradó gyermekeknél a segítő szakemberekkel közösen pontosan felmérjük a maradás okát. Az óvodavezetőjét erről tájékoztatjuk, ezt a gyermekek jellemzésében rögzítjük (ld. Pedagógiai adatkezelés). A fejlesztés lehetőségeiről javaslatot teszünk.

A szülőkkel **nyílt és megértő, őszinteségen** alapuló kapcsolatot alakítunk, mely a kölcsönös segítségen és tenni akaráson alapul. Együttesen figyelembe vesszük a gyermek terhelhetőségét és a fejlődéshez való jogait.

Akkor lehet eredményes a még egy évig óvodai ellátásban részesülő gyermek nevelése, ha célzott fejlesztésben részesül, ha képességei szerint a fejleszthetőség felső határát eléri. Ennek módja az **egyénre szabott, kezdeményezett tevékenységek és a mikro-csoportban** megvalósuló tudatos célzott fejlesztés. Fejlesztő játékok kezdeményezése, melyben a fejlesztési célokat meghatározzuk. Tudatosan fejlesztjük a percepció és perceptomotoros funkciókat.

Az óvoda fejlesztőpedagógus szakembere felmérte a gyermekek évhalasztásának okát, erre alapozva fejlesztési tervet készít. Ez alapján fejleszti a gyermekek készségeit, képességeit. A gyermekek szüleivel és pedagógusaival konzultál, és ezt írásban rögzíti.

A gyermekek egy részénél az óvodai fejlesztésen túl szükség lehet más speciális szakemberek segítségére: pszichológus, logopédus, mozgásterapeuta, orvos, családgondozó. A célunk, hogy minden gyermek, szükség esetén a megfelelő - esetenként speciális szakembereket igénylő -, adekvát segítséggel, támogatással és fejlesztéssel az iskolába lépés idejére elérje a megfelelő fejlettségi szintet.

Kapcsolatrendszerünk – partnereink

Óvodánk kapcsolatrendszerét a nyitottság és a sokszínűség jellemzi.

Elsődleges szempontunk a kapcsolatok alakításában, hogy bizalomra, őszinteségre, és kölcsönösségre épüljön.

A partnerközpontú működés kialakítását, a folyamatos párbeszéd és egyeztetés beépítését óvodai nevelőmunkánkban kiemelten fontosnak tartjuk. Ennek szem előtt tartásával végeztük el partnereink igényének és elégedettségének mérését.

Figyelembe vesszük a partneri elégedettség vizsgálat eredményeit, elemezzük a vélemények okait, és előkészítjük a szükséges változtatás lehetőségeit.

Fenntartóink: Budapest Főváros III. ker. Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat

Közvetlen napi kapcsolatot az Oktatási és Kulturális Főosztállyal tartunk.

Kapcsolatunkat elsősorban a fenntartói jogkör határozza meg. Tájékoztatást, adatokat nyújtunk, törekszünk az információáramlás korrektségére, rendszerességére. Értekezleteken és személyes megbeszéléseken egyeztetéseken tárgyaljuk meg problémáinkat.

Gazdálkodás és munkaügyi kapcsolataink:

- Budapest, III. kerület, Óbuda- Békásmegyer Önkormányzata;
- BP., Ó-B. Költségvetési Szerveket Kiszolgáló Intézmény – KSZKI;
- Magyar Államkincstár www.allamkincstar.gov.hu/ .

Szakmai, pedagógiai munkánkat segítő kapcsolataink:

- Oktatási Hivatal <https://www.oktatas.hu/>
- POK Pedagógiai Oktatási Központ <https://www.oktatas.hu/kozneveles/pok/budapest>
- Óbuda- Békásmegyer Önkormányzat Oktatási és Kulturális Osztály
- Fővárosi Szakszolgálat III. kerületi tagintézménye (Óbuda-Békásmegyer Nevelési Tanácsadó)- logopédia, gyógytestnevelés;
- Bölcsőde – Iskola;
- Orvos és védőnő.

Gyermekvédelmi munkánkkal összefüggő egyéb intézmények:

- Óbudai Családi Tanácsadó és Gyermekvédelmi Központ <https://ocstgyvk.hu/> ;
- Budapest Főváros Kormányhivatal III. Kerületi Hivatal (Gyámhivatal) <http://www.kormanyhivatal.hu/hu/budapest;>
- BP. III. kerület Szociális Szolgáltató Főosztály
- valamint szükség szerint egyes speciális intézmények, az adott problémától függően.

Vackor Óvodásokat Támogató Alapítvány**Közalapítvány: Technikai száma: 6100****Mókuskaland Egyesület****Kiemelten közhasznú szervezet, bejegyzés száma: PK60622****Közvetlen partnerünk: a család, és a gyermek**

A családok és az óvodánk együttműködésénél a szülők és gyermekek jogainak mindenek feletti figyelembevételével, a szülői szerep elsődlegességének tiszteletben tartásával kölcsönös bizalomra, nyitott, őszinte kapcsolattartásra törekszünk.

Célunk a gyermekek biztonságérzésének erősítése, humánus, tiszteletteljes, őszinte légkör megteremtése és közvetítése a családok számára. Nyíltságon, korrektségen, valamint kölcsönös tiszteleten alapuló együttműködés kialakítása.

Magas szintű, színvonalas pedagógiai munkánkkal növeljük hivatásunk elismertségét, és példamutató magatartással elérjük, hogy szakmai munkánkat elismerjék, elfogadják szakvéleményünket, és bizalommal forduljanak problémáikkal hozzánk.

Feladatunk, hogy megtartsuk azokat a kapcsolati formákat, melyek beváltak, és keressük az együttműködés újabb lehetőségeit. Tartalmában és formájában is szükség szerint nagyfokú beleélő képességgel, és érzékenységgel, és megfelelő tájékoztatással, betekintés lehetőségével segítsük a szülők ismereteinek bővülését, és nevelőmunkáját.

Még az intézménybe lépés előtt minden érdeklődő szülővel, ha kéri, egyénileg elbeszélgetünk, tájékoztatást nyújtunk a programunkról, az értékrendszerünkről és bemutatjuk óvodánkat. Mindezt annak érdekében, hogy a szülő bízjon óvodánkban, ismerje meg értékrendünket és nevelési elveinket, bízjon a pedagógusokban, pedagógiai munkánkban, annak minőségében, és hogy kölcsönösségi alapon vegyünk részt a gyermekek nevelésében.

Intézményünk pedagógiai elve, hogy a szülők minél szélesebb körű tájékoztatást kapjanak az itt folyó nevelőmunkáról, miértjeinkre választ kapjanak. Igény szerint bejöhetnek az óvodai csoportba, délutánonként kistestvéreket is magukkal hozva együtt játszhatnak a gyermekükkel, zenélhetnek, bábozhatnak vagy mesélhetnek, akik ehhez kedvet éreznek. Közös játékokkal, az ünnepek közös ünneplésével, kirándulásokkal szeretnénk elérni, hogy részesei legyenek gyermekük óvodai életének, és együtt jussanak élményekhez azzal az intézménnyel, és óvodai csoporttal, ahol gyermekük a mindennapokat tölti. Nem titkolt célunk az sem, hogy a szülők jobban megismerjék egymást, megoszthassák örömeiket, problémáikat, lehetőséget kapjanak kötetlenebb találkozásokra, valamint olyan helyzetekre, amikor az óvoda életéről vagy gyermekük csoportjáról többet megtudhatnak.

A családokkal való kapcsolattartás alapelvei:

- A családi nevelés tiszteletben tartása,
- Példaadás,
- Udvarias, elfogadó, de határozott magatartás,
- Problémák nevelési helyzetek tapintatos kezelése – a szülők mihamarabbi tájékoztatása,
- Bizalmon, és kölcsönösségen alapuló segítségnyújtás,
- Törekvés a nyíltságon, őszinteségen alapuló együttműködésre,
- Titoktartás, személyiségi jogok védelme,
- Esélyegyenlőség elvének tiszteletben tartása.

Kapcsolattartásunk formái és tartalma:

▪ **Óvodába lépés előtt**

Szülőkkel egyéni beszélgetés az óvoda programjáról, az óvoda bemutatása.

▪ **Bemutakozó**

Egy délelőtt folyamán az érdeklődő szülők részére bemutatkozó délelőttöt szervezünk. Rövid tájékoztatót hallhatnak az óvoda programjáról, nevelési felfogásunkról, elveinkről, értékeinkről. Megtekinthetik a gyakorlatban az óvodánkban folyó pedagógiai munkát, a csoportszobákban és a játszósobákban egyaránt. Ezt követően kérdéseikre válaszolunk. 04.hó

▪ **Óvodai előjegyzés**

Játszósobát rendezünk be a jelentkező kicsinyek részére a tornaszobában. A gyermekekkel a következő nevelési évben kiscsoportot kezdő óvodapedagógusok játszanak, ismerkednek, amíg a szülők a „formaságokat” – adatfelvétel, rövid tájékoztató beszélgetés – intézik az óvoda vezetőjével. 05. hó

▪ **„Amit tudni kell, amit tudni illik, amit tudni szükséges a Vackor Óvodáról, Mókus Tagóvodáról”**

Tájékoztató, beszélgetős szülői értekezlet a felvett gyermekek szüleivel. Minden felvett gyermek szüleinek személyre szóló meghívó levelet küldünk a fenti címmel, felvetve általánosan előforduló kérdéseket.

Tartalma: beszélgetés nevelési kérdésekről, az óvoda kezdés problémáiról és örömeiről. 06.hó

▪ **Beiratkozás – Szülői értekezlet és befizetés.**

Témája: az óvoda házirendje, szokások, szabályok, kérések, a beszoktatás menete, 08. hó.

Kapcsolattartás, formái, tartalma az óvodai élet folyamán:

▪ **Családlátogatás**

A pedagógusok a szülőkkel történő egyeztetés után meglátogatják a gyermekeket saját környezetükben, ahol képet kapnak a családban folyó nevelésről, értékeikről, a gyermek helyéről, játékaikról, játszó és alvóhelyéről. Fontos a pozitív, bizalomra épülő kapcsolat kialakításához.

▪ **Óvodai élet kezdete – befogadás**

Minden kisgyermek számára akár bölcsődéből akár a családból érkezett, nehéz a hirtelen alkalmazkodás, átállás az óvodai életre. Meg kell ismerkedni az új környezettel, meg kell bízni a felnőttekben, alkalmazkodni kell a társaihoz. Amennyiben a gyermek megtapasztalja óvodai nevelésünk értékeit, szeretetteljes, bizalomra épülő légkörét szívesen marad az óvodában. **A szülőkkel együtt történő óvoda elfogadása, megszokása** idején a családtagok is képet kapnak az óvodai életéről, értékrendről és várhatóan bizalmába fogadják a pedagógusokat – hiszen ez az alapja a közös munkánknak, a gyermekek eredményes nevelésének.

A **befogadás ideje**, módja mindig **egyénre szabott**, a gyermek igényétől, elfogadó magatartásától függ. A kezdeti időszakban feladatunk, hogy a szülőkben bizalmat ébresszünk, belelássanak az óvodai élet gyakorlatába, saját élményeket szerezzenek arról, hogy mindent meg lehet és kell beszélni. A szülők „nevelésén” túl a gyermekek bizalmának elnyerése, és az érzelmi biztonság megtapasztalásának megélése, kialakítása a feladatunk. Folyamatos egyéni konzultáció, türelmes kivárás, jókedvű játék, a szokások szabályok elfogadtatása, elfogadása jellemzi ezt az időszakot.

▪ **Szülői értekezletek – „Rólunk van szó...”(évi 3-4 alkalom)**

Kötött és kötetlen beszélgetés a szülőkkel a gyermekek életéről, örömeinkről, problémákról, az együttműködés formáiról, lehetőségeiről. Az értekezletek **kötetlen** hangnemben, a **problémák őszinte feltárásával** folynak. Amennyiben a szülők közössége hozzájárult, a szülői értekezletek kezdetekor rövid videofilm (Vackor Óvoda) mutatunk a gyermekek mindennapi életéről, a szervezett tevékenységek módszereiről, nevelési szituációkból. A Mókus tagóvodában nyílt napokon várjuk a szülőket. A filmet, és a nyílt napokon látottakat a pedagógusok értelmezik a szülői értekezleteken. Elmondják az általános korcsoportra vonatkozó helyzetek pszichés hátterét, mi, miért, hogyan történik, szó esik az életkori sajátosságokról, a fejlesztés lehetőségeiről, és a fejlődés eredményeiről. Beszélgetünk az óvodában alkalmazott módszerekről, a lehetőségeinkről és szokás-szabályainkról. A beszélgetés az egész csoportra, illetve a korosztályra általános érvényűen történik, kiegészítve a csoportra vonatkozó egyedi szervezési, szokásbéli információkkal.

Akkor tartjuk sikeresnek ezeket a beszélgetéseket, ha a szülők nagy számban és szívesen vesznek részt, élvezik a beszélgetést, kötetlenül, és nyíltan kérdeznek, javaslatokat tesznek, és együttműködnek.

Az év első értekezletén megválasztjuk a **Szülői Szervezet** tagjait, akik segítik az óvodavezető és a pedagógusok munkáját, szükség szerint a törvényben rájuk ruházott jogokkal élnek, véleményt mondanak, javaslatokat tesznek a működéssel kapcsolatban.

▪ **Fogadóóra**

Az egyéni beszélgetés, kölcsönös tájékoztatás színtere. Kezdeményezheti a szülő és a pedagógus egyaránt. A megbeszélte időpontban lehetőség nyílik arra, hogy a pedagógusok és a szülők egy nyugalmas helyen a neveléssel, vagy a gyermekekkel kapcsolatos egyéni problémáikat megbeszéljék.

▪ **Csevegő-játszó délután (évi 2-3 alkalom)**

Játszódeután keretében alkalmat adunk a szülőknek arra, hogy teljesen kötetlen formában akár a kisgyermekkel közösen játék közben, akár csak a közelében beszélgethessenek a pedagógusokkal, szülőtársakkal. Módot adunk ezzel arra, hogy a szülő a gyermekek kedvenc

óvodai játékaival, a gyermekével és annak barátaival játsszon, kötetlenül beszélgesen a pedagógusokkal, osszák meg örömeiket, sikereiket, gondjaikat, és választ kapjanak egyéni kisebb nevelési problémáikra.

▪ **Egyéb közös programok:**

A Mókus óvodában nyílt napokat tartunk január, február hónapban, amikor a szülők megtapasztalhatják a gyermekek mindennapi tevékenységeit, szociális helyzetüket a csoportban, délután szülői értekezleten beszélhetik meg az ott látottakat.

Az óvodapedagógusok részéről kezdeményezett közös programok: készülődés az ünnepekre – Mikulás, Karácsony, Farsang, természet jeles ünnepei, Mókus Tagóvodában közös hétfégi kirándulások, Vackor nap – közös sütés, farsangi jelmez, és dekorációkészítés, majd az ünnepeken való aktív, játékokba bekapcsolódó részvétel (az ünnepeinket úgy szervezzük, hogy a szülők is aktívan részt vehessenek a programjainkon, segítsenek, játszanak, ünnepeljenek velünk).

▪ **„Alkossunk szaporán...”**

A szülők vállalkozhatnak játékos foglalkozás levezetésére, vagy közösen végzett alkotómunkára – agyagozás (fazekas mesterség), szalvétatechnika, gitár, vagy egyéb hangszeres zenével, közös éneklés, bábozásban való részvétel, mesélés, játékvezetés.

▪ **Szülők informálásának, segítésének egyéb módja:**

A szülők tájékoztatása a mindennapokban történhet személyesen, illetve hirdetőtábla útján. Ügyelünk a közérthető megfogalmazásra és a mindig hiteles, időszerű szervezési és tájékoztatósi tudnivalók megfogalmazására. Fontos szempontunk a szép, esztétikus, jól látható és olvasható hírek kifüggesztése.

Minden csoport rendelkezik saját hirdetőtáblával. Tájékoztatja a szülőket nevelési kérdésekről, A csoport és az óvoda híreiről, programjairól.

A pedagógiai munkát közvetlenül segítők:

- **Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat III. Kerületi Tagintézménye, Nevelési Tanácsadó**

A Nevelési Tanácsadó munkájának tartalmát, a CXC törvény a Nemzeti Köznevelésről szabályozza. Folyamatos kapcsolatot tartunk szükség esetén a szakemberekkel. A Nevelési Tanácsadó által kiadott, az óvoda, illetve az óvodapedagógusok fejlesztő feladataként szereplő szakvéleményekben foglaltakat ellenőrzi.

A kapcsolattartás tartalma:

- Kérdéses esetben **iskolaérettségi vizsgálatok** elvégzése, javaslat iskolaválasztás, és fejlesztés kérdéseiben.
- **Részképesség zavarokkal, pszichés problémákkal, beilleszkedési és viselkedési nehézségekkel** küzdő gyermekek esetében kérjük a tanácsadó segítségét.
- Továbbképzéseken, esetmegbeszéléseken veszünk részt.
- **Gyermekvédelmi munkánk keretében** (a gyermekvédelmi team munkájában) a gyermekkel foglalkozó pszichológus tanácsát kikérjük. Amennyiben úgy ítéljük meg, hogy egyes gyermekek esetében az óvodai korrekció, ezen belül is a gyermekkel történő egyéni és differenciált bánásmód és fejlesztő munka nem elegendő, kérjük a gyermekek folyamatos fejlesztésére a lehetőséget.
- Javaslatot és segítséget kérünk speciális helyzetek megoldásában, és a gyermekek folyamatos fejlesztésére a lehetőséget, valamint egyes gyermekek elhelyezésében, speciális intézményben.

- **Pszichológus**

Közvetlenül segíti a pedagógusok munkáját. Szoros kapcsolatot tart a szülőkkel. Megfigyeli a gyermekeket, javaslatot tesz, segíti a szülőket a nevelésben. Az iskolába lépés előtt vizsgálatot készít a gyermekekkel. Konzultál a pedagógusokkal a szülőkkel és hidat teremt az óvoda és a Nevelési Tanácsadó szakemberei között. Szükség esetén részt vesz a gyermekvédelmi team munkájában. A vele történő folyamatos konzultáció, tanácsadás segíti pedagógiai munkánkat.

- **Fejlesztő pedagógus**

Egyéni fejlesztést folytat a rászoruló gyermekekkel; illetve a Nevelési Tanácsadó szakvéleményében javasolt módon fejleszti a gyermekeket.

- **Gyógypedagógus**

Egyéni fejlesztést folytat a szakvéleményekben foglaltak alapján, erről naplót vezet.

- **Logopédus, gyógytornász (Nevelési Tanácsadó szakembere)**

A szakember az év kezdetén felméri az óvodába tankötelezett gyermekek beszédképességét és értését, írásképességét, téri tájékozódását, testtartását, szűri az esetleges problémás eseteket. Felveszi a kapcsolatot a szülőkkel, majd hetente egy- két alkalommal foglalkozik a rászoruló gyermekekkel.

- **Bölcsőde**

A közelünkben lévő gyermekintézményekkel folyamatos és rendszeres a kapcsolatunk. A bölcsőde vezetőjét és a kollegákat meghívjuk szakmai napokra, hogy rálátásuk legyen az óvodai életre.

- **Iskola, Óbudai Népzene Iskola**

Az iskolákkal való kapcsolattartásban a folyamatosságra, konzultációkra és egyeztetésekre törekszünk.

- **Óvoda orvosa, fogorvosa és védőnő**

Az óvoda védőnője által a nevelési- oktatási intézményben elvégzendő óvodai feladatok a mindenkori törvényi előírásoknak megfelelően.

Óbuda

- **Óbudai kulturális intézmények**

Óbuda területén lévő múzeumokba szervezünk programokat, múzeumpedagógiai látogatásokat. megtekintjük a közvetlen környezetünkben lévő műalkotásokat.

- **Óbuda által támogatott alapítványok és egyesülete, szervezetek**

A saját lehetőségeinkhez mérten: „A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre szakmai kapcsolat” tartására törekszünk.

Óvodai fejlesztésünk feltételrendszere

Személyi feltételek

Nevelőtestület és alkalmazotti kör								
Vackor Óvoda	1 fő Vezető 1 fő Vezető helyettes	1 fő munkaközösség vezető	1 fő Gyermekvédelmi vezető helyettes	13 pedagógus	1 óvodatitkár	1 fő fejlesztő pedagógus 1 fő pszichológus	9 fő technikai dolgozó, ebből 2 asszisztens	1 fő kertész karbantartó
Mókus Tagóvoda	1 fő Tagóvoda vezető-egyben helyettes	1 fő munkaközösség vezető	1 fő Gyermekvédelmi vezető	20 pedagógus	1 óvodatitkár		12 fő technikai dolgozó, ebből 3 fő asszisztens	1 fő kertész karbantartó

Óvodánk felnőtt közössége **példamutató** viselkedése, támogató, segítő gyermekközpontú szemlélete, attitűdje, gondolkodásmódja feltétele hatékony nevelő munkánkknak, és a szülők megelégedettségének, és a gyermekek igényének.

Óvodánk légköre barátságos, őszinteségre, **igényességre** épülő munkakapcsolat a jellemző.

Minden felnőtt részese az óvoda teljesítményének, együtt osztozunk a sikereken és kudarcokban egyaránt. Erős a „mi tudatunk”, a közösség ereje, melyet világosan megfogalmazott értékrendszer, körültekintő és mindenre kiterjedő szervezethez, felelősség vállalás, megbízható őszinteségen alapuló kommunikáció, és az önmagunk alkotta, és elfogadott norma rendszerünk, jó munkahelyi légkör, az alapja. Minden munkatársunktól elvárható és a közösség erejével elvárjuk a példamutató, etikus magatartást, magas szintű szakmai tudást, a gyermekek tiszteletét, a különbségek elfogadását, és a problémák, nevelési helyzetek magas szintű módszertani és emberi kezelését.

Az óvodapedagógus – megjelenésével, viselkedésével, öltözetével példamutató, érték, és kultúrákövetítő szakember.

Úgy él és cselekszik, ahogy ezt elvárja a környezetétől, a gyermekektől és szülőktől.

Pedagógusi szerepe folytán hitelesen kommunikál, felkészült és tudatos. Minden tekintetben a gyermekek érdekeit tartja szem előtt. Attitűdje befogadó, elfogadó, segítő, biztonságot teremtő. Betartja a pedagógusokra vonatkozó etikai normákat.

A pedagógus felelős a csoportban történő hangnemtől, minőség, igényesség kialakításáért és fenntartásáért. Egyben irányítója is a segítő dajka munkájának a pedagógiai célok elérése érdekében.

A pedagógiai asszisztens és dajka: az óvodapedagógus segítője. Elsősorban gyermekek ellátásában, gondozásában segít.

Megteremti a feltételeket a pedagógiai munka zavartalanához. Felelőssége: rend megteremtése, biztosítja a gyermekek körülvéve tiszta környezetet, segít az öltöztetésben, étkezéseknél, tisztálkodásban. A pedagógus keze alá dolgozik pl. ábrázoló tevékenységeknél, kísérsnél, egyes eszközigényes tevékenységeknél. Állandó jelenlétével segíti a gyermekeket, ha pl. a pedagógus mikrocsoportos foglalkozás keretében néhány gyermekkel tudatos tervezett tevékenységet folytat vagy egyéb, közvetlenül a gyermekekhez kapcsolódó nevelőmunkát végez. Emberi magatartásával, hozzáállásával, kedvességével kiveszi a részét a gyermekek körüli teendő elvégzésében, beszélget, gondoskodó magatartásával segíti a pedagógus munkáját.

A pedagógiai asszisztens, és dajka magatartása példamutató, megjelenése, viselkedése elfogadó, barátságos, de mellette értékközvetítő, minden tekintetben kiegészítője a pedagógus munkájának. Pontos munkakörük, és feladataik különbségei a munkaköri leírásban található.

Minőségi elvárások, feltételek a hatékony, eredményes és sikeres pedagógiai munkához:

Önkontroll, önértékelés képességének kialakítására törekszünk. Szakmailag kiforrott biztos pszichológiai és pedagógiai megalapozottság és módszertani ismeretek, innovációs képességek birtokában lehetnek képesek az óvodapedagógusok önmaguk elé tükröt tartani, el és befogadni mások véleményét. Ez akkor lehet sikeres, ha szakmai felkészültségünk magas színvonalú, megkérdőjelezhetetlen. E képességek kialakulását segíti a képzési és önképzési rendszerünk.

Helyi képzéseink célja: minél sokoldalúbb szakmai ismeretszerzés, egymás megismerése, módszertani fejlődés, értékteremtés, megfelelő önértékelés kialakítása, belső kommunikáció fejlődése.

Feladata: Mindenki bátrabban átadja ismereteit, újonnan szerzett tudását, alakítja közösségi érzéseinket, segítőkészséget, fejleszti szakmai igényességünket, önkritikánkat, és mások munkájának értékelését, fejleszti innovatív gondolkodásunkat, és szakmai fejlődésünk kollektív jellegét.

Jellemzője: a résztvevők motiváltsága, a mi tudat ösztönző ereje, önkéntesség, közös és egyéni érdekek összhangja, rugalmasság, és a pedagógiai hasznosítás prioritása.

Helyi szakmai munkaformák és képzések:

- **Team** megbeszélések: szakmai segítő közösség, azonos probléma megoldására szerveződött csoport: gyermekvédelmi team, minőség biztosítására létrehozott támogató csoport, pszichológus által létrehozott segítő csoport, egyéb szakmai team.
- **Munkamegbeszélések:** szervező, koordináló jellegű munkacsoport. Munkatervi megbeszélés, szervezés, felelősi rendszer, információs kapcsolat a vezető és munkatársak között, feladatok összehangolása, információcsere...
- **Hospitálás** rendszere: minden pedagógus egy nevelési évben igazoltan minimum 10 alkalommal másik csoportban hospitál. Esetenként látogatja más csoport szülői értekezletét.
- A vezetői ellenőrzések alkalmával csoportlátogatás és elemzés, konzultáció.
- Dajkai hospitálás megszervezése.
- **Nyílt napok** szülőknek és kollegáknak – azt követően konzultáció.
- **Bemutató** egyes szakmai napokon: óvodapedagógiai napok keretében, képzés keretében.
- Alkalmankénti, **célzott szakmai bemutatók** egyes kiemelt témakörben. A munkaterv éves kiemelt szakmai területe alapján.
- **Munkaközösségek:** önszerveződő csoportok, vezetőjüket tagok választják. Munkájuk egy-egy pedagógiai témakör köré szerveződik, tervezett, szervezett. Ezekben a közösségekben szakmai értékek születhetnek, információ és szakmai ismeretek bővítése, mind elméleti, mind gyakorlati síkon. Hospitálási rendszer, mely kiegészíti a munkaközösségi munkát, és segít a gyakorlati tapasztalatok szerzésében.
- **Értekezletek:** kötelező a testület számára, attól függően milyen témakör feldolgozása történik. Alkalmazotti és nevelőtestületi értekezlet. Egyeztetések, konszenzusok kialakítása jellemzi, a demokratikus működés alapja – ahol véleményformálás, határozathozatal történhet fontos, szakmai, szervezeti kérdésekben.
- **Közös programokon** való részvétel: fontos a közösségalkotó, formáló szerepe. Informális kapcsolat, egyéni, személyes beszélgetésekre lehetőséget adó keretek, melyek szerveződhetnek szakmai (konferenciák, képzések, személyiségfejlesztő tréningek,) illetve kulturális szabadidős formában (színház, kirándulás, egyéb közös programok).

- **Beszélgető, csevegő körök:** önkéntes, spontán szerveződő forma, mely lehet alkalmankénti esetmegbeszélés, problémamegoldás, ötletbörze, egy-egy szakember által összehívott kör, egyes speciális probléma megvitatása, megbeszélése céljából.
- **Szakmai konzultációk** szükség esetén: **logopédus, pszichológus, fejlesztő pedagógus,** Nevelési Tanácsadó szakemberei, gyermekvédelmi munkához kötődő szakemberek: pl. családsegítő szakemberei.
- **Asszisztensi, illetve dajkai munkakörben alkalmazott munkatársaink a pedagógiai munkába történő bevonásának segítő elvei:**
 - Program megismerése, magyarázata. A napirend és nevelési terv megismertetése.
 - A csoportban együttműködési formák kialakítása.
 - Pedagógiai alapismeretek, elvárások, követelmények, rögzítése.
 - A segítségnyújtás kiemelt alkalmazási tereinek rögzítése.
 - Attitűd, példa, minta.
 - Pontos munkaköri leírás-megfelelő munkaszervezés.

Tárgyi feltételek, követelmények

A minőségi munkánkhoz és a nevelési program megvalósításához, eredményességéhez megfelelő tárgyi feltételek szükségesek.

Tárgyi eszközeink beszerzésénél elvünk a **hasznosság, élményteremtés, tevékenység központúság, esztétikum.** Ügyelünk arra, hogy a gyerekek szép kivitelű, lehetőleg természetes anyagú eszközöket használjanak.

Vackor óvodában: az átjárhatóság megvalósítása érdekében a játszósobák (zene-, torna-, kézműves szoba) felszereltségénél a specialitását, különlegességét tartjuk szem előtt, mivel ezekben a szobákban speciális tevékenységek zajlanak. A játszósobákba speciális tevékenységek végzésére szolgáló eszközöket szerzünk be.

Csoportok általános berendezésének elvei mentén az óvodapedagógus feladata:

- A csoport életkori sajátosságaihoz igazítja, alakítja a csoport berendezését, az eszközök elrendezését (kisebbségnél nagyobb terek-nagymozgások, nagyobb méretű eszközök, 4-7 éveseknél több kisebb, elkülönült tér, kuckók, sarkok kihasználása).
- Biztosítja a terek elválasztását, vagy elválaszthatóságát annak érdekében, hogy a gyermekek nyugodt körülmények között játszhassanak, elvonulhassanak, legyen a tere a kiscsoportos és egyéni foglalkozásoknak.

Kialakít legalább **5 jól elkülönülő/elkülöníthető játékkeret (tevékenységközpontot)**, ahol a gyermekek játékát, fejlesztését az eszközök folyamatos jelenlétével, és tartalmával inspirálja:

1. **környezet – természetsarok – matematika;**
2. **irodalom - ének – zene – kommunikáció;**
3. **szerepjátékok;**
4. **építés – konstruálás;**
5. **vizuális nevelés.**

Mókus Tagóvodára vonatkozó kiegészítő elvek:

(6) A csoportban levő mozgásra alkalmas eszközöket (amennyiben a csoportba bevisszük, vagy kialakítjuk) úgy helyezi el, hogy azok mobilak, könnyen áthelyezhetőek legyenek, illetve annyi helyet foglaljanak, ami a csoport tevékenység-szervezéséhez indokolt. Ne zavarja pl. az ének-zenei játékok kialakíthatóságát, illetve nem foglalhat el aránytalanul nagyobb teret a csoportban a többi tevékenység szükségleteihez képest. (Elsősorban a kisebb csoportokban ajánlott, vagy délután, amikor már kevesebb gyermek tartózkodik a csoportban.)

Eszközök elhelyezésének elvei: a pedagógus az eszközöket az adott játéktérnek, illetve tevékenységközpontnak megfelelően válogatva helyezi el.

A pedagógus feladata a tárgyi kultúra és eszközrendszer megteremtésében:

Általános pedagógiai munkát segítő táblák, eszközök minden csoportban:

- Fényképalbum a családról;
- Táblák a csoportról /fénykép, és /vagy rajz, montázs stb.;
- A „Mi fánk” a négy évszakban - csoporttal együtt fényképezve;
- A Mi örökbefogadott madárfajtánk: képek, rajzok, tudnivalók, érdekességek;
- Megérkeztem! Itt vagyok!- le és feltehető jelekkel (esztétikus), csoportra jellemzően;
- Születésnapom-évszaktábla, (névnapom), (hónap, hét, nap, óra), Időjárás tábla;
- Ilyen magas vagyok /Ez az én tenyerem, ez az én talpacsám;
- Élménytáblák a csoport projektrel kapcsolatos tevékenységekről - óvodán belül és kívül;
- Napos vagyok,
- Hetirend-a hét napjai (ma, tegnap, holnap);
- Átjárhatóság tábla: Vackor Óvoda.

Környezet tevékeny megismerésének speciális eszközrendszere:

- Szelektív hulladékgyűjtés eszközei,
- Táblák: egészséges-nem egészséges, ártó és hasznos tárgyak,
- Földgömb, csillagászati ismeretekhez képek, könyvek, eszközök, állatok világa,
- Térképek: Magyarország, Budapest, Európa és világtérképek, a világ állatai, egyéb ismeretterjesztő anyagok,
- Gyűjtemények, képgyűjtemények, préselt növénygyűjtemény, vizek világa, erdő világa- termések kövek, csigaházak, kagylók, érdekességek, kövek, nagyítók, kísérletezés eszközei, csírázatók, florárium, terrárium, akvárium, hőmérő, távcső, fényképezőgép, nagyítók,
- Kézi szerszámok: kerti szerszámok gyermek és felnőtt méretű ásó, kapa, gereblye, vesszőseprű, lombseprű, locsoló kannák, ültetőfa, metszőolló, hólapát,
- Palántanevelő virágládák, kosarak, talicskák, kis ládák, hajtató, csírázató edények, magvak, palánták, vízi növények,
- Egyszerű ételek elkészítéséhez eszközök (lábas, üveg-és műanyag tálak, keverő edények, kések, kanalak...),
- Hagyományos játszó udvar, élő virágoskert, szikla-kerti tóval, pihenő kert, gyógynövényes ágyások, fák, bokrok, füves terület, komposztáló, védő növényzet az óvoda körül.

Matematikai gondolkodást, számlálást segítő eszközök:

- Korongok, rudak, dobókockák, mérőeszközök, súly, hossz, magasság, űrmértékek kisméretű tükrök, mágnesek, számláló alapok
- Űrmérték eszközei: tálcák, kis üvegcsek, szemcseppentők, öntögetésre alkalmas tárgyak – dara, rizs, egyéb önthető anyagok
- Idő múlásához kapcsolódó eszközök: órák, homokóra, ok-okozati táblák, a hét napjai, évszakok, születésnapok, jeles napok
- Relációk: magasságtábla, súlytábla, minimat eszközök, logikai síkidomok, súlymértékek, a gyermekekkel kapcsolatos jelzések „ez én vagyok”: súly, magasság, tenyér, talp

Mozgásfejlesztés eszközei: minden gyermek számára szükséges a kényelmes mozgást, és a balesetek elkerülését biztosító tornafelszerelés és tornacipő. Fontos az oldaliság tanulását segítő „csuklógumi” és minden csoportszobában a nagyméretű tükör.

Folyamatos bővítéssel kézi szerek (bot, labda, kendő, szalag...) nagymozgásra alkalmas eszközök (Wesco, padok, egyensúlyozók, gólyalábak, rugós szerek, mozgáskotta, szőnyegek...)

A **szabadban levő eszközöket**, a mászókat megfelelő felügyelet mellett mindenki használhatja – annak ellenére, hogy egyes területek egy-egy csoport használatában vannak. Az állandó eszközök mellett (hinták, függeszkedők, mászókat, egyensúlyozó szerek) biztosítunk labdákat, tollaslabdákat, célba dobókat, köteleket, közlekedési eszközöket, és jó időben mód van rajzolásra, könyvek nézegetésére, társasjátékozásra.

Irodalmi nevelés / Ének, zenei nevelés eszközei:

- Mesélőszék, szivacspárnák, gyermekfotel, nagyméretű tükör,
- Mese és verseskönyvek, leporellók,
- Paraván, felnőtt és gyermekkézre való bábok,
- Kis színház - gyermekek által készített bábokkal,
- Dramatizáláshoz szükséges jelmezek, kellékek, fejdíszek, maszkok, fejdíszek, leplek, különféle öltözékek: korona, fátyol, kötény, kendő, zsebkendő, mente,
- A gyermeki kreativitást segítő egyéb eszközök,
- Gyermek hangszerek, CD lejátszó, magnó-CD-k,
- Az irodalmi, illetve mese –zene sarokban hangulati elemek (zenehallgatás eszköze, hangulatlámpa, egy – egy szép tárgy) segítik az ellazulás, intimitás megteremtésének lehetőségét,
- Minden csoportban megtalálható a gyerekek méretének és létszámának megfelelő mennyiségű, minőségileg kifogástalan ritmus-és néhány dallamjátszó hangszer.

Vizuális nevelés speciális eszközrendszere:

- Mindenféle nyomhagyás eszköze, homokozó, festékek, agyag, gyurma, gyöngyök, különféle vastagságú színű és minőségű papírok, dobozok, radír, grafit-színes ceruzák, tollak;
- Barkácsolás eszközei: ragasztók, fadarabok, üveglapok, mozaik, kapcsok, fonalak, textíliák, egyedi eszközök dequpage-hoz, gyöngyözéshez, stb.;
- Speciális asztalok, asztallapok: homokozás, kalapálás, öntögetés, vizes terepasztal;
- Festés lehetőség függőleges falra: tábla, csempe, tükör, stb.

Általános feladatok a tárgyi feltételek megteremtésében, és információk átadásában:

- Olyan tárgyi környezet megvalósítása, ahol minden helység, már külső megjelenésében is sugározza a közösség fenntarthatósági elveinek érvényesülését. Harmonikus, esztétikus, igényes, egyszerű, tiszta, harmóniát sugárzó, ésszerű és praktikus.
- A tárgyi megjelenésében alkalmazkodik a helység funkciójához fürdőszoba, öltöző, folyosó, társalgó.
- Az óvoda külső és belső környezete tárgyaiban, dekorációiban és esztétikus környezetében utal a pedagógiai program - Zöld és Madárbarát Óvoda -, illetve a Vackor Óvoda hangsúlyaira.
- Legyen kiállítótér, ahol a gyermekek megtanulják a „Múzeumlátogatás” szabályait, ahol kiállíthatók érdekes természethez kötődő gyűjtemények, érdekességek. Míg a csoportsobákban-udvaron, természetjáráskor az interaktivitás, a hozzányúlhatóság, a megtapasztalás a jellemző.
- A helységek felszerelése gondozott, esztétikus, tiszta: csoportszoba, mosdó, előtér-öltöző, fogadóhelység, nevelői szoba, tornaterem játszósobák (Vackor), szülői fogadó-társalgó, kiállítótér (Mókus).
- Dekorációjában harmonikus, esztétikus, és egyben informatív, alkalmazkodik az évszakokhoz, egyes ünnepekhez. Gondozottság, odafigyelés jellemzi.
- Információt ad a gyermekek mozgásáról, helyéről, a csoportok nevééről, elhelyezkedéséről (ovitérkép), egyéb tájékoztató jelzésrendszerek segítik az eligazodást.
- A gyermekek által készített alkotások kiállítása esztétikus, tiszteletet mutat a gyermeki tevékenységek iránt (jelek, alkotások kihelyezése, megkomponálása).

Csoportok egyéni információs rendje- a szülők tájékoztatása, bevonása a nevelés rendszerébe:

Óvodai WEB oldalak: obudaivackor, mokusovi.

A szülők tájékoztatására kifüggesztésre kerül:

- **A nevelési terv**, nevelési célkitűzések.
- **Fogadóórákra jelentkezés lehetőségei.**
- **Aktuális közlések, időpontok**, egyéb tudnivalók-ünnepek, események.
- **Hetirend, egyéb kérések, információk.**
- **Projektterv**, azaz a témakör, az ismeretszerzés tartalma, melynek keretében a pedagógus szervezi a tevékenységeket, biztosítja az eszközöket, a játékokat, gyűjteményeket, sétákat, kirándulásokat, valamint, ha lehetőség van rá a kiállítás témája. Szülők bevonása a projektekbe. Szülők és gyermekek számára készített fényképek, melyek a projekttel kapcsolatos gyermeki tevékenységeket dokumentálják.
- Hol vagyok?- a szülők segítője.
- Öltözőszekekrények rendje.
- Pedagógiai Program, Házirend, SZMSZ.

Tervezés

A nevelő-oktató munka tervezésének dokumentuma a csoportnapló, mely formailag egységes óvodánkban.

Saját készítésű csoportnaplónk tükrözi helyi programunk általános feladatainak tartalmát, a tevékenységek rendszerét, a szervezési feladatok lebontását.

Tartalma:

- Gyermek neve, jele, születési ideje,
- Hetirend,
- Napirend,
- Nevelési terv fél éves lebontásban,
- Eseményterv havi lebontásban,
- Pedagógiai feltételek tervezése havi lebontásban,
- Projekttervek tevékenység és tapasztalásszerzési terv – mozgásfejlesztés,
- Befogadási terv két hónapra (kiscsoportban),
- Egyes területeken-éves terv.

Hetirend

A hetirendben az óvodapedagógus a hét napjaira témakörtől, a gyermekek igényeitől, valamint fejlettségétől függően osztja be napokra a tevékenységeket.

A pedagógiai szabadság adta lehetőségek, és felelősség szabja meg a tevékenységek megtervezését, megszervezését.

Napirend

A napirend kialakítása óvodánk programjának, a gyermekek életkori sajátosságainak, a szülők igényeinek figyelembe vételével, az évszakokhoz rugalmasan alkalmazkodva történik.

A napirendben vannak rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységek (étkezés, frissítő torna, testnevelés foglalkozás), melyek segítik a gyerekeket eligazodni az időben, szabályozzák tevékenységeit, ritmust adnak napjának, és mind ezek kihatnak életfolyamataikra. Programunk alkalmazásakor az óvodáskorú gyermek fő tevékenységét, a játékot vesszük kiindulópontnak. A napirendben a legtöbb időt tehát erre a tevékenységre fordítjuk.

Nevelési terv

Az egész csoportra szólóan tervezünk. A nevelési terv tartalmazza:

- gondozási feladatokat – testápolás, étkezés, öltözködés,
- társas kapcsolatokat, együttélés szabályait a csoportban környezetalkítás feladatait,
- munkajellegű tevékenységek: naposság, környezetalkítás,
- udvari élet szabályai /Vackorban-átjárhatósággal kapcsolatos szabályok.

Mivel a nevelési feladatok megvalósulása gyermekenként más és más képet mutathat, ezért a félévenként irt nevelési tervekben jelezzük azt, hogy egyik másik gyermek mely területeken fejlesztendő.

Eseményterv

Az eseménytervben rögzítjük az adott hónap eseményeit, a szervezeti keretek változásait (nyári udvari élet, születésnap, fogadóóra, szülői értekezlet, kirándulás, séta, szülő munkahely látogatása, projektekhez kapcsolódó események, szervezések).

Pedagógiai feltételek

A pedagógiai feltételek tervezésében a csoport életének megszervezésére irányuló feladatokat, eszközöket, a projekt tevékenységekhez szükséges elemeket, a kirándulásokkal kapcsolatos, és a szülőknek szóló tevékenységekre irányuló információkat írjuk le.

Tevékenység és tapasztalásszerzési terv

Tevékenység és tapasztalásszerzési terv tartalmazza az egy-egy hétre lebontott tervezett keretanyagot.

A tapasztalásszerzési, illetve projekttervben megfogalmazzuk a tevékenységek témáját, címét, időkeretét, célját, feladatát, tevékenységi formáit, gyűjtőmunka eszközeit, a fejlesztés célját.

A korosztályra jellemző domináns képességek célzott fejlesztéséhez alkalmas tevékenységi formákat, eszközöket választunk.

A pontos tervezéshez fontos a két csoportos óvodapedagógus összhangja, folyamatos elemzései, korrekciói. Szükséges hetente egyeztetni a tevékenységeket.

Befogadási tervezet

A kiscsoportos óvónők év elején befogadási tervezetet írnak, mely az első két hónapra szól.

A tervezet az érzelmi biztonságérzet, a tárgyi biztonságérzet, és a szociális biztonság kialakítását tartalmazza.

Pedagógiai adatkezelés

Az óvodapedagógusoknak figyelembe kell vennie a gyermekek egyéni fejlődési ütemét, képességeit, tehetségét, szociokulturális háttérét, segíteniük kell tehetségük kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetükből való felzárkóztatásban. Ehhez szükséges a gyermek és környezetének minél teljesebb megismerése, fejlődésének nyomon követése, fejlődési ütemének rögzítése.

A fejlesztő munka hatékonyságának ellenőrzését pedagógiai diagnosztikai eszközökkel végezzük óvodánkban.

A gyermekek fejlődésének folyamatos figyelemmel kísérésére, értékelésére, annak tartalmi szempontjaira nevelőtestületünk közös elveket dolgozott ki.

A közös elvek alapján gyermekcsoportonként egységesen rögzítjük a pedagógiai információkat, melyek a gyermekek egyéni fejlődésének dokumentumai.

Meghatároztuk, hogy mire terjedjen ki az ellenőrzés és értékelés, mely területeket, mely időintervallumban célszerű elemezni.

A gyermekek egyéni fejlődésének dokumentumait az adatvédelmi szabályoknak megfelelően kezeljük, csak az aktuális óvodapedagógusok, vezető óvónő, aktuális szülő láthatja azokat.

Az egyéni fejlődés dokumentumai, a gyermek fejlődésének nyomon követésére szolgáló dokumentumok:

- -személyiséglap,
- -óvodapedagógusok megfigyelései,
- -családlátogatás tapasztalatai,
- -fogadóórák tapasztalatai,
- -befogadás tapasztalatai,
- -pszichológus, logopédus, fejlesztőpedagógus észrevételei
- -tankötelezett gyermekek érettsége
- -Nevelési Tanácsadó, Szakértői bizottság szakvéleménye
- -hivatalos okmányok (válás, gyermek elhelyezés, bírósági, gyámügyi megegyezések, határozatok).

A gyermek fejlődésének nyomon követésére szolgáló dokumentumok:

A dokumentumokat egy mozgatható lapokból álló dossziében tartjuk.

A gyermekek fejlődésének nyomon követését rögzített szempontrendszer alapján végezzük.

A fejlődési ütemre, lemaradásra utaló jeleknél az óvodapedagógusnak lehetősége van arra, hogy az egyes gyermekeknél a lemaradt területek fejlesztését megcélzó játékokat beépítse a gyermekkel való egyéni játékos foglalkozásokba, vagy a csoport nagyobb részénél felfedezett hiányosságok korrigálására célzott játékokat, foglalkozásokat tervezzen.

A fejlődést 3-4 éven át folyamatosan regisztráljuk, általa a fejlődés tartalmára, ütemére megbízható adatokat kapunk.

A fejlődési adatgyűjtés szinte az egész személyiségre vonatkozik, az óvodába lépéstől az iskolakezdésig. A fejlesztés rögzítése biztosítja az objektivitást.

Az évenkénti vizsgálat kiterjed a mozgásfejlettségre, testséma fejlettségre, téri tájékozódásra, értelmi fejlettségre, emberábrázolásra, nyelvi kifejezőképesség fejlettségére, a szociális fejlettségre és érettségre, gondozásra.

Meghatároztuk és írásban rögzítettük a gyermek fejlődésének nyomon követésére szolgáló lapok kitöltésének szempontjait.

Egységesítettük a jelölés módját, idejét, a kitöltő személyét, a kitöltéshez felhasznált módszereket.

Személyiséglap:

A nevelési folyamat első mozzanata a gyermekek megismerése.

Ehhez töltjük ki az első családlátogatás alkalmával, a szülőkkel együtt a személyiséglapot, (illetve a szülő kitöltve behozza az óvodába), mely alapján fontos információkhoz jutunk a gyermekek anamnézisééről, az óvodába lépés előtti anya-gyermek kapcsolatáról, tájékozódunk a családok szociokulturális jellemzőiről, a nevelési légkörről, a leggyakrabban alkalmazott nevelői eljárásokról. Fontos kérdéseket tartalmaz a gyermek korai fejlődésére vonatkozóan, az információk feltárhatják a jelenlegi problémák gyökerét is. Jó alkalom a szülőkkel való kapcsolat felvételhez is.

Óvodapedagógusok megfigyelései:

A gyermekek fejlődését a napi tevékenységek során állandóan figyelemmel kísérjük.

Évvégén az óvodapedagógusok készítenek egy átfogó, az óvodai élet minden területére kiterjedő jellemzést a gyermekekről.

A jellemzések elkészítéséhez szempontsört dolgoztunk ki, mely tartalmazza a játék, mozgás, kommunikáció, gondozás, társas kapcsolatok, tanulási tevékenység, illetve a Vackor óvodában az átjárhatóság területeit.

Az egyes területek végén, ha szükséges javaslatot teszünk a fejlesztési területekre.

A jellemzések segítenek bennünket abban, hogy a gyermekek fejlődésének folyamatát lássuk, és a fejlődési ütemre, lemaradásra utaló jeleket vegyük észre. Ezáltal a következő évben a lemaradt területek fejlesztését tűzhetjük ki célul.

A jellemzéseket dátumozzuk, aláírjuk, és a szülőkkel is aláíratjuk.

Családlátogatás tapasztalatai:

A családlátogatás célja, hogy képet kapjunk a gyermek **környezetéről, a szülők nevelésfelfogásáról**, esetleges nevelési problémáiról, benyomást szerezzünk a gyermekről.

Kiscsoportban lehetőség szerint minden kisgyermeket meglátogatunk otthonában.

A családlátogatást dokumentáljuk, a csoportos óvónők leírják megfigyeléseiket a gyermekek otthoni környezetében tapasztaltakról, a tárgyi feltételekről, a családon belüli személyi viszonyokról. Az elkészült dokumentumot dátumozzuk és aláírjuk.

Befogadás tapasztalatai, „Első napok az óvodában” címmel:

Óvodánkban szívesen látjuk, sőt ajánljuk, hogy az óvodába kerülő kisgyermek szülei töltsék el gyermekükkel együtt az első napokat.

Ennek az időszaknak a tapasztalatait is írásban rögzítik az óvodapedagógusok.

Az írásos anyag elkészítéséhez táblázatot dolgoztunk ki, mely kiterjed a gyermek érzelmi-akarati életére, játékára, szociális fejlettségére, a szülő-gyermek kapcsolatra, szokásaira.

Az elkészült dokumentumot dátumozzuk, és a szülő, valamint az óvodapedagógusok is aláírják.

Fogadóórák tapasztalatai:

Igény szerint az év folyamán fogadóórákat tartunk, melyekre minden hónapban a faliújságon található táblázaton lehet jelentkezni.

Ezekről az alkalmakról táblázatos formában feljegyzést készítünk.

Fogadóórát a szülőn kívül az óvodapedagógus is kezdeményezhet, problémás esetekben pedig kötelező. Ezeket az alkalmakon elhangzottakat dokumentáljuk, dátumozzuk és a szülő, valamint az óvodapedagógusok is aláírják.

Pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus észrevételei:

Pedagógiai munkánkat segítők szükség szerint írásban rögzítik észrevételeiket a gyermekekről. A dokumentációkat minden évvégén ellenőrzi egy kijelölt óvodapedagógus, és erről írásban tájékoztat az éves értékeléskor.

Logopédus és gyógytornász:

Az ellenőrzés szempontjai:

- dokumentumok megléte,
- hiánytalan formai és tartalmi kitöltése,
- esztétikus külleme.

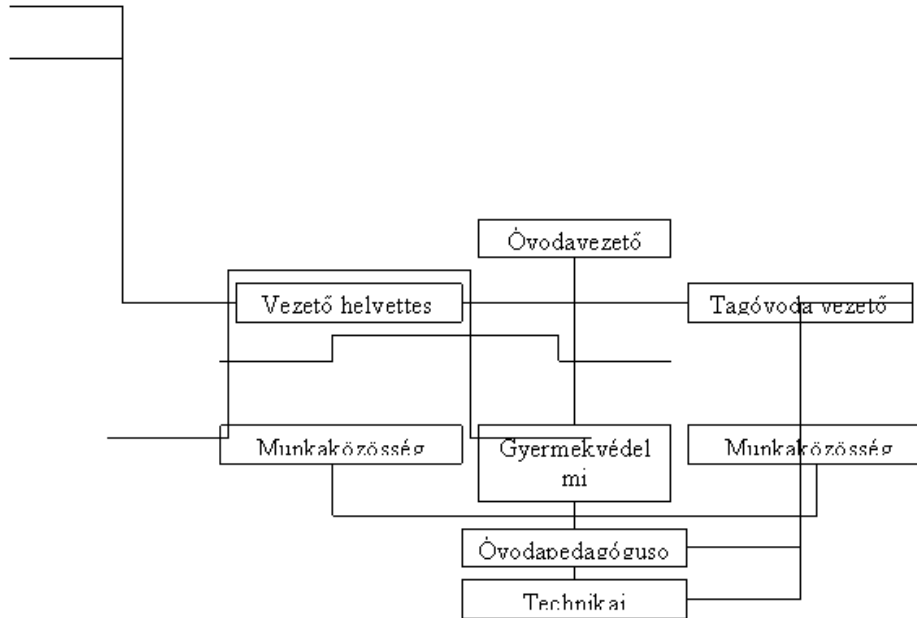
Legitimációs záradék

2019.május 24.-én a nevelőtestület egyhangú szavazással (577-38-2019 iktatószámon nyilvántartott jegyzőkönyv tanúsága szerint) elfogadta az Óbudai Vackor Óvoda és Mókus Tagóvoda pedagógiai programját.

A program a Szülői Szervezet képviselői által elfogadásra került.

1. melléklet Folyamatábra
 2. melléklet Működési rend

MŰKÖDÉSI REND – személyi feltételek tükrében

3. melléklet Napirendi időkeretek

Tevékenységek	3 - 4 évesek		4 - 5 évesek		5 - 6 - 7 évesek	
	szept.01- máj31	júni.01- aug.31.	szept.01- máj31.	júni.01- aug.31.	szept.01 - máj31	júni.01- aug.31
játék, egyéb szabadon választott tevékenység játszószo	4 óra	4,30 óra	5,30 óra	6 óra	5,30' óra	6,45' óra
játék a szabadban						
előkészület az étkezéshez						
étkezés	2 óra	1,45' óra	1,30' óra	1,30' óra	1 óra	1 óra
öltözés, egyéb testápolási teendők	1,40' óra	1,30' óra	1,10' óra	1 óra	1 óra	1 óra
pihenés, alvás	2 óra	2 óra	1,45 óra	1,45 óra	1,30' óra	1,15' óra
frissítő torna	10 perc		10 - 15 perc		15 - 20 perc	

4. melléklet Az átjárhatóság szinterei: az egyes játszósobák működése

Tornaszoba

A tornaszoba működtetésének célja: a gyermekek természetes mozgáskedvének fenntartása, mozgásszükségletének kielégítése, mozgóképességének, erejének, ügyességének, állóképességének fejlesztése, szocializációs készségének segítése, fejlesztése.

Céljaink megvalósításához valamennyi természetes mozgásforma gyakorlása lehetséges a különféle tornaszereken, a kézi szerek és eszközök szabad, kreatív használatával.

A fejlesztés tartalma: a nagymozgások összerendezése, egyensúlyérzék fejlesztése, a szereken való mozgásformák begyakorlásával biztos, koordinált mozgás fejlesztése, izomzat erősítése.

Az óvodapedagógus feladata:

- A tornaszobát „berendezzi” különféle változatos eszközökkel, tornaszerekekkel úgy, hogy a gyermekeknek szinte valamennyi mozgásforma gyakorlására módjuk, lehetőségük legyen.
- Biztosítja, hogy a gyermekek egyéni motivációjuk és szabad választásuk alapján, kötetlen keretek között, egyéni igényük szerint, a szokásrendszerhez alkalmazkodva tevékenykedhessenek, mozoghassanak.
- Lehetőséget ad arra, hogy a berendezett teret a gyermekek saját ötleteikkel bővíthessék, variálhassák, a teret átrendezhessék.
- Lehetőséget biztosít a tehetséges gyermekek fejlesztésére, a nagyobb mozgásigényű gyermekek mozgásigényének kielégítésére, és a lemaradók vagy lassabban fejlődők segítésére is, mivel alacsonyabb létszámban, megfelelési kényszer nélkül szabadon kipróbálhatják az eszközöket, szereket, és gyakorolhatják az általuk választott mozgást. (Ez esetben az óvónő nem irányító, csak *figyelő, segítő, buzdító* szerepet tölt be.).
- Egy-egy alkalommal a gyerekek ötletein túl új játékot is tanít, hogy a későbbiekben nagyobb legyen a gyermekek választási lehetősége, illetve az udvari játékokban is alkalmazhassák a tanultakat.

Tornaszobai szokásrend:

- A gyerekek a játszósobába indulás öltözzenek át torna ruhájukba és menjenek WC-re.
- A tornaszobába történő indulásnál a lépcsőn való közlekedés szabályait fokozottan be kell tartani (a gyermekek csak a korlát felőli oldalon egyes sorban közlekedhetnek).
- A tornaszobában a gyermekek tornafelszerelésben, csúszásmentes tornacipőben tartózkodhatnak.
- A felnőttek ruházata is sportos; tornacipő használata kötelező.
- A szobában csak felnőtt felügyeletével tartózkodhatnak a gyerekek.
- A szobába érkezve a gyermekeknek a padon kell helyet foglalniuk.
- A gyerekek viseljenek az „oldalíság” és az irányok tanulását segítő csuklószalagot.
- Mozgás közben figyeljenek társaikra.
- A könnyen mozgatható szereket tegyék vissza a helyére, ha nincs már rá szükségük.
- Felhevült állapotban ne hagyják el a szobát, az óvodapedagógus biztosítsa az optimális élettani funkciók visszaállítását.
- A tevékenység után a pedagógus rendbe teszi a szobát, és mindent a helyére tesz vissza.
- Amennyiben hibás eszközt talál, jelzi a tornaszoba felelősének.

Zeneszoba

A zeneszobai játék szervezés célja: a gyermekek kommunikációs képességének, szocializációjának, fantáziájának, kommunikációjának, dalolás és játékos kedvének fenntartása, örömszerzés, zenei, és verbális kreativitás kibontakoztatása, érzelmi és esztétikai nevelés.

Feladata: örömszerzés, játékban történő fejlesztés, személyiségformálás, a kapcsolatfelvétel, a kapcsolattartás, a közlés megkönnyítése. Melyek a zene, kommunikáció, dráma, báb, alakoskodás, hallásfejlesztés lehetőségeinek kihasználásával valósul meg.

Tartalma: a természeti és társadalmi környezethez kapcsolódó énekek, dalos játékok, hagyományok, versek, mesék, mimes játékok, improvizációk, szituációs, dramatikus, és kommunikációs játékok, drámapedagógiai elemek örömteli közös játéka.

Az óvodapedagógus feladata:

- Az alapos felkészülésen túl a kedvező feltételeket teremti a játékhoz; pl. oldott légkör, saját elképzelései mellett a gyermekek érdeklődését, igényét, játékorientációját figyelembe veszi.
- Lehetőséget biztosít az eszközök változatos használatához, valamint a gyermekek elképzeléseinek, ötleteinek megvalósításához.
- A zeneszobában komplex tevékenységformákat biztosít, melyek szorosan kapcsolódnak más művészeti ágakhoz – zenéhez, hangszeres zenéhez, irodalomhoz, tánchoz, népszokásokhoz, drámajátékokhoz, kommunikációhoz.
- Együtt játszik, énekel, ritmushangszereket használ, bábozik, mesét, verset mond, illetve dramatikus, vagy kommunikációs játékot szervez. Zenehallgatás anyaga lehet az óvónő hangszeres játéka és gépi zene is. A gyermekek szabad mozgásformákat találnak ki és a klasszikus zene hangulatának megfelelően mozognak, vagy népzene „táncháza” jellegű mozgásokat végeznek.
- Az énekléshez, a zenehallgatáshoz a mozgás és a kommunikáció, komplex módon kapcsolja össze e tevékenységekben.
- A zeneszobai játékokban felhasznál drámapedagógiai és egyéb kommunikációs játékelemeket.
- A pedagógus inspirálja, hogy a gyermekek különféle mozgásformákat találjanak ki, mert ezáltal a saját testrészeiken keresztül ismerik meg a téri irányokat. A mozgásos játék, az önkéntelen, szabad improvizatív mozgások a ritmusérzéklet, a mozgáskoordinációt és a finommozgást fejlesztik.

Zeneszobai szokásrend:

- A gyerekek a szobába érkezés előtt menjenek el WC-re, és igazítsák meg ruhájukat.
- Foglaljanak helyet egy kis párnán, és türelmesen várják a játék kezdetét.
- Az eszközöket csak felnőtt engedélyével használják.
- A játék végén minden eszközt tegyenek a helyére.
- Távozáskor köszönjenek, és sétálva menjenek vissza a csoportjukba.
- Mivel több csoportból érkeznek a gyerekek, játékos bemutatkozással kezdődik a játék.
- Lehetnek kéréseik, ötleteik, kívánságaik a játékkal, vagy a játék kiválasztásával kapcsolatban.
- Hozhatnak magukkal szép, esztétikus könyvet, bábót, vagy érdekes hangszert.
- Türelmesen, figyelmesen hallgassák a zenehallgatási blokkot, legyen az hangszer, élő éneklés, vagy egyéb zene.

Zeneszoba speciális eszközei:

Hangszerek: dob, agogo, triangulum, ritmushangszerek, xilofon, csengők, zenei hangsorok, cintányér több méretben. Metronóm, hangvilla, nagyméretű tükör.

Dramatikus játékokhoz, bábozáshoz: fejdíszek, leplek, bábok, ruhák, palástok, bábok felnőtteknek, gyermekeknek, pedagógusok által készített fakanál bábok, marionett bábok, egyéb fejdíszek, jelzésre szolgáló eszközök...

Auditív eszközök: magnó, CD lejátszó, TV, video – komolyzenei, gyermek műsoros kazetták, CD-k, természetfilmek.

Kézműves szoba

A kézműves szobai játék szervezés célja: A gyermekek önkifejező képességének, kreativitásának, alkotó vágyának kibontakoztatása, valamint szocializációjának, finommotorikus és manuális képességének fejlesztése, esztétikai, érzelmi nevelése.

Feladata: a gyermeki alkotóképesség kibontakoztatása, az alkotás szépségének örömeinek érzékeltetése.

A fejlesztés tartalma: a gyerekek élményvilágának, fantáziájának, kreativitásának megjelenítése, ötleteinek megvalósítása, technikai elmélyülés, az egyes technikák gyakorlása, kombinatív alkalmazása.

A technikák begyakorlásával fejlődik manuális, finommotoros képességük, értelmi képességük, a „belelátás” képessége, vagyis egész személyiségük.

Az óvodapedagógus feladata:

- Gazdag anyag-, és eszköztár alapján választási lehetőséget nyújt a gyerekek számára, akik kötetlen keretek között, szabadon valósíthatják meg egyéni ötleteiket.
- Halk háttérzenét biztosít a tevékenységhez.
- A zenei anyagot népdal, népdal feldolgozásból, népi gyermekdalokból, illetve klasszikus zenéből válogatjuk.
- Előtérbe helyezi a gyermekek örömszerzési, érzelmi-, esztétikai nevelésének szempontjait.
- A pedagógus felkínál egy olyan alkotótevékenységet, melyhez kis segítség szükséges.
- A különös segítséget nem igénylő tevékenységet minden alkalommal biztosítja, pl. gyöngyfűzés, agyagozás, falra festés, színes elemek felszögelése parafára-„kalapálás”, homokozás, vizes játék.....

Kézműves szobai szokásrend:

- Gondolják végig, hogy milyen tevékenységet szeretnének folytatni és foglaljanak helyet a megfelelő helyen. Szükség szerint kérjenek segítséget.
- Ruhát, kezet szennyező tevékenységhez vegyenek fel kötetnyt, szükség esetén segítsenek egymásnak.
- Az állandóan kihelyezett eszközökkel bármikor dolgozhatnak, pl. gyöngy, agyag, barkácskészlet.
- A gyermekek munkáikat elvihetik magukkal, vagy megegyezés szerint az óvodában hagyva „kiállításon” csodálhatja mindenki.
- Az eszközöket használat után tegyék a helyükre, az esetleges hulladékot szedjék össze.
- Távozás előtt mossanak kezet.

- Köszönjenek, ha elmennek, és sétálva közlekedjenek a folyosón.
- A szobában tartózkodó pedagógus rendet tesz maga után, vagy megszervezi a rendrakást.
-

Zöld óvoda

Mi „Zöld” ovisok vagyunk!

A környezetünk tevékeny megismerése fejezetünk a „Zöld óvoda” kritériumrendszerének megfeleltetése alapján készült.

Miért akartunk „Zöld” ovi lenni? –mert meg szeretnénk védeni a Földet a pusztulástól. „...hiszen pusztulnak az erdők, a vizes élőhelyek, a talaj, szennyezett a levegő, a víz, egyre gyorsabban tűnnek el örökre a Földről a növény és állatfajok.”(Robert Allen,1984)
A Mókus Tagóvoda 2009-ben elnyerte a „Zöld óvoda” címet.

A teljes óvodai közösségünk elkötelezett híve a környezetvédelemnek és a környezettudatos életmódnak.

Az óvoda külső környezete

Minden lehetőséget megragadva (Mókuskaland Egyesület, pályázatok) igyekszünk a „Zöld” óvodai kritériumoknak megfelelően külső környezetünket fejleszteni, korszerűsíteni, szépíteni, karbantartani (játszóudvarunk, óvodánk közvetlen környezete).

Az óvodánk udvara kis dombbal, sík területekkel egyaránt rendelkezik. Szerencsére hatalmasra nőtt, öreg fák (vadgesztenye, platán) árnyékában játszhatnak a gyerekek. Megbecsüljük, ápolgatjuk, gondozzuk ezeket az öreg fákat és erre neveljük a gyerekeket is. A munkatársainknak köszönhetően több, kisebb virágoskertünk van, melyeket szorgalmasan rendben tartunk, ezek udvarunk díszei.

A növénygondozás, kertrendezés folyamatosan a gyerekek bevonásával és a szülők segítségével folyik. A növények gondozására, védelmére nagy súlyt fektetünk, valószínűleg ennek is köszönhető a gazdag madárvilág (cinke, feketeterítő, fakopáncs, varjú, vadgalamb, gerle, veréb, szarka...). Minden csoport előtt madáretetőt teszünk ki a hideg beálltával és gyerekekkel együtt etetjük a madarakat. Madáritatók is találhatóak az udvaron, ezeket nyugalmas helyen állítottuk fel, hogy ne zavarjuk az állatokat (Madárbarát óvodai program).

Udvarunk balesetmentesítésére is gondot fordítunk és ügyelünk arra, hogy természetbarát anyagból készített gyermekjátékok, eszközök vegyék körül a gyermekeket.

Arra törekszünk, hogy már a gyerekek fogadásánál is a környezet, a környezetünk megbecsülése, tisztelete, óvása legyen a középpontban:

- Dekorációink is kapcsolódnak a természethez. A csoportjaink kis állatokról kapták a nevüket, melyek az egész óvodán „átfutó” festett fa lombjai között rejtőznek.
- A folyosónk tetőtéri ablakoknak köszönhetően világos, napfényes. A falakon, bútorokon szép, ápoltságos növények vannak, melyeket a felnőttek a gyermekek segítségével gondoznak, fürdetnek, locsolnak.
- A csoportszobák berendezésénél ügyeltünk az esztétikus, biztonságos eszközök beszerzésére. A bútorok természetes anyagokból készültek, és méretük a gyerekek életkori sajátosságainak felel meg.

- Minden csoportnak más az arculata, és mindenhol megtalálható a természetsarok. A természetsarokban az adott évszagnak megfelelő termékek, képek láthatóak, melyeket a gyerekekkel együtt gyűjtünk.
- A természetsarokban állatok (halak, teknősök, csigák) és növények találhatóak. A gyerekekkel közösen gondozzuk őket, hogy a felelős, környezetet tisztelő gondolkodásukat megalapozza.
- Párásító készülékeinkkel a fűtési időszakban javítjuk a levegő minőségét. A levegő illatosítására aromalámpákat használunk, és odafigyelünk az illó olajok minőségére is.
- A játékok beszerzésénél ügyeltünk arra, hogy azok esztétikusak legyenek, ne tartalmazzanak egészségkárosító anyagokat és megfeleljenek az adott csoport életkori sajátosságainak.
- A helyiségeket energiatakarékos lámpatestek világítják meg.
- A mosdókban víztakarékos öblítőtartályt szereltek, de odafigyelünk arra is, hogy a gyerekek elzárják a csapokat.

„Kit ezüstlő köréből kihajított az ég,
Ember vigyázz, a földön úgy élj,
hogy kárt ne tégy!”

(Devecseri Gábor)

Helyi programunk

^[1] „Környezeti nevelés alapelvei:

- születés előtt 9 hónappal kell elkezdni,
- holisztikus erejű,
- nem fér bele egy leszűkített ismereti körbe,
- aktivitásra, cselekvésre, egymás iránti segítőkészségre, együttműködésre nevel,
- „Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!”.

Óvodai programunk a környezet tevékeny megismertetésére és védelmére épül.

Alapelvünk, hogy gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembevételével a gyerekek kíváncsiságára, együttműködésére alapozva alakítsuk a környezethez való pozitív beállítottságukat.

Célunk a környezettel való harmonikus és egészséges együttélésre, környezetkímélő életmódra nevelés, illetve ezek alapjainak lerakása a családok bevonásával.

Feladatunk a gyermekek érzelmi beállítódására építve a közvetlen természeti és társadalmi környezet értékeinek, az őket körülvevő közvetlen természeti (élő, élettelen) és társadalmi környezet megismertetése és megszerettetése, valamint a környezetvédelem alapjainak elsajátítása:

- Az élő és élettelen környezeti tényezők összefüggéseinek megláttatása.
- A természeti környezet fontosságának felismertetése, megszerettetése (víz, levegő, talaj, növények, állatok).
- Az ember alkotta (épített) környezet értékeinek védelme.
- Szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, megalapozása, melyek a harmonikus együttélést segítik elő (madarászovi, családi kirándulások, szelektív hulladékgyűjtés, felhívjuk a figyelmüket a környezettudatos magatartásra víz és energiatakarékosságra...).

- A természet jeles napjainak megünneplése, a népi hagyományok alkalmazásával, pozitív élmények biztosítása családok bevonásával.
- Óvodánk hagyományainak ápolása a természet és környezetvédelem jegyében (kirándulások, játszódélutánok, erdei óvoda, kertészkedés az udvaron, zöld jeles napok megtartása, madáretetés, növény védelem...).
- A megfelelő helyszínek kiválasztása, főleg a közvetlen környezetünkben (óvodánk külső-belső, tágabb környezete), ezekhez visszatérés évszakonként.
- Fokozatosan bővülő témakörök, közös tapasztalatszerzések, játékok biztosítása.
- A természet felfedezésének sokoldalú megközelítése teremben-terepen.

A fenntarthatóság fontosságának megismertetése a környezeti nevelésben

[2] „A fenntarthatóságra nevelés:

- A fenntarthatóságra nevelés feladata egy ökológiailag, szociálisan, gazdaságilag és politikailag fenntartható társadalom létrejöttéhez szükséges emberi képességek és magatartások kialakítása.”
- Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekeket már egészen az óvodáskor elejétől fogva értsék azok a hatások, melyek által gondolkodásuk és életmódjuk környezettudattá válik. Ha mi, óvodapedagógusok nem adunk méltó példát a nevelés során, akkor a gyerekek nincs kitől megtanulnia, hogy a környezetet óvni-védeni, tisztelni és ismerni kell. A legfontosabb, hogy először közvetlen környezetüket fedezzék fel, ezért is visszük ki őket először az óvoda környékére. Szerencsések vagyunk, hiszen a III. kerület és környéke bőven rendelkezik a természet minden kincsével.
- Nagyon sokat kirándulunk, hiszen a környezeti nevelés valójában „kint”, a környezetben az igazi, mert a gyermek tapasztalás útján tanul a legtöbbet, ha megérezheti a környezet „illatát, ízét,” láthatja a „csodát”, megtapasztalhatja annak varázsát.

[3] „A szabad természetben való élet - a természetközeli lét- elemi hatással lehet a gyerekek környezettel kapcsolatos attitűdjeire.”

- Sokszor látogatjuk meg egy egész napos kirándulás keretein belül a Budakeszi Vadasparkot. Itt a gyerekek megismerkedhetnek Magyarország erdeinek lakóival, életmódjukkal. Testközelben láthatják, hallhatják az állatokat. Jó kis erdei sétán, megfigyelhetik - amíg bejutunk a parkba - az erdő élővilágát, itt tapasztalhatják a környezetszennyezést, sokan közülük már maguktól elmondják miért fontos a környezet védelme. Figyelnek arra, hogy ne szemeteljenek, ne zavarják az erdő életét.
- Fontos kirándulóhelyünk a Szentendrei Skanzen, ahol a néphagyományokkal, népi kultúrákkal ismerkednek a gyerekek.
- A tavaszi kirándulások egyik legkedveltebb helye Visegrádon a Mogyoró- hegy. Itt egy Környezetvédelmi Oktatóközpont található, ahol egy komplex madárovis programon vehetünk részt, amit egy madarász irányít. A hely szépsége, a sok érdekes tudnivaló is rabul ejt mindenkit, minket óvodapedagógusokat ugyanúgy, ahogyan a gyerekeket is.
- A természetsarokban is tapasztalatot szerezhetnek a gyerekek az élővilágról. Minden csoportszobában van természetsarok. Itt főleg az adott évszaknak megfelelő természeti tárgyakat láthatnak, tapinthatnak. A közös kirándulások alkalmával rengeteg termést, növényt, kavicsot, falevelet gyűjtünk, melyeket a játékos tapasztalatszerzések alkalmával felhasználunk, feldolgozunk (termésbábok, falevél képek, festett kavicsok stb.)

Megfigyeléseket végzünk:

- A kavicsokon milyen nyomot hagy a víz formáló ereje, a környezetszennyezés.
- Hogyan fejlődnek a növények: télen, főleg tél végén megfigyelhetik egy levágott aranyvessző ágon, amit vizes edénybe állítunk, hogyan hatnak rá a környezeti tényezők: víz, fény, hideg, meleg. Összehasonlíthatják, hogy a növény bent a meleg szobában, vagy kint a hűvösebb levegőn fejlődik gyorsabban.
- Megfigyelhetik hogyan hat az élővilágra, a vízre a környezetszennyezés: a Dunából merünk vizet egy befőttesüvegbe, és azt csapvízzel hasonlítjuk össze.
- Beleteszünk mindkét üvegbe egy levágott növényt és ezen megfigyelhetik napról-napra, mi történik a két növényvel: melyik hervad el előbb.
- Az élősarokban több csoportban találhatóak állatok, és növények. A gyerekek nem csak megfigyelhetik az élőlényeket, hanem életkori sajátosságaiknak megfelelően a gondozásban is részt vesznek.

Madárbarát óvodai programunk fontos kiegészítője „zöld” szemléletünknek.

Az egész évben szerzett tapasztalatok, élmények összegzéseként lehetőség szerint a hat-hét éveseknek nyaranta erdei óvodát szervezünk. (lásd: Erdei óvoda)

Közös programok (gyerekek, szülők, pedagógusok):

A gyerekek együttnevelése szempontjából a családdal való kapcsolattartás minősége és tartalma kiemelt helyet foglal el. A szülők is részt vesznek az óvoda életében. Ismerik az óvoda pedagógiai programját, tudják, hogy a környezeti nevelés fontos szerepet tölt be a gyerekek nevelésében. Már az első szülői értekezleten felhívjuk a figyelmüket arra, hogy a környezeti nevelés mennyire fontos a környezettudatos életmód kialakításához. Arra törekszünk, hogy a szülők is aktivizálják magukat az egészséges életmód alakításában, a szelektív hulladékgyűjtésben, a környezet védelmében, gondozásában.

Családi kirándulásokat szervezünk, melyre szeretettel várjuk az egész családot.

Általában az óvoda közvetlen környezetének megismerése a cél, de évvégén messzebbre is kitekintünk.

A pedagógusok folyamatosan **képzik** magukat e témában. Tudásukat nem csak az óvodán belüli munkaközösségekben, hospitálásokon, hanem különböző tanfolyamokon, továbbképzéseken is fejlesztik. Sokan végeztek Környezeti neveléssel kapcsolatos tanfolyamot.

Óvodai **könyvtárunkban** és a csoportokban is rengeteg szakirodalmi könyv található, melyből fejleszthetjük a már meglévő tudásunkat.

Több éve van már saját óvodai újságunk, melyet két lelkes óvodapedagógus készít, évente négy alkalommal. Ebben a lapban az évszakoknak megfelelő versek, mondókák, vagy színezők, cikkek, tudnivalók, érdekességek találhatóak. Említést teszünk az aktuális természeti és hagyományos ünnepekről, és ajándék ötleteket is belecsempészünk.

6. melléklet: Erdei óvoda

Az erdei óvoda óvodai nevelésünk kiegészítője. Nevelésünk minden területét érinti, tehát „komplex pedagógiai vállalkozás”. A környezeti nevelés speciális színtere. A 6-7 évesek számára 5-6 napra szervezett program együttes.

Célja: Természeti környezetben, óvodapedagógusok irányítása mellett a gyerekek tapasztalathoz juttatása élményszerű, komplex cselekvéseken keresztül.

Feladata:

- Olyan viselkedésformák gyakorlása, melyek segítségével elsajátíthatják az élő természet megfigyelésének módját.
- A természettel való szoros együttlét megtapasztalása. Az erdő, mező, növény és állatvilágának megismertetése, életközösségek megfigyelése.
- Differenciált módon, játékos tevékenységeken, szenzitív játékokon keresztül a környezet felfedeztetése.
- A természet iránti kíváncsiság ébren tartása, a rácsodálkozás örömeiben való osztozás.
- A helyi szokások, hagyományok megismertetése.
- A gyerekek közötti kapcsolat erősítése, az együttérzés, az empátia fejlesztése, az együttműködési készség fokozása.
- Olyan ökológiai szemlélet megalapozása, mely lehetővé teszi, a „természetben mindenre szükség van” elv elfogadását.
- Olyan aktivitásra, felelős cselekvésre nevelés, amelyben legfontosabb elv az élet védelme, tisztelete. A természetbarát magatartásforma gyakorlása.

Alapelve: A gyermek önálló felfedezése a leghatékonyabb ismeretszerzés!

Az erdei óvoda tevékenységei lehetnek:

- A szállás közvetlen környezetének felderítése, felfedezése.
- Az erdő bejárása, az aljnövényzet megfigyelése.
- Kéregminták készítése, a hozzá tartozó levéllel, terméssel.
- A nap állata, növénye. Nyomkövetés, azok felismerése, kiöntése.
- Rovarcsapda készítése, majd megfigyelése, mi történt.
- Avarlétra készítése.
- Az erdő hangjai – mi nem tartozik oda?
- Forrás, patak, folyó, tó növény- és állatvilágának megfigyelése.
- Vízminták vétele, összehasonlításuk, a tiszta víz „kettős látása” emberi és állati szemmel /ívóvíz, illetve élettér /.
- A rétek növényei, állatai, a színek sokasága.
- Fűszer és gyógynövények, gyűjtésük, illatuk, esetleg teafőzés.
- Levegő-por. Az út melletti és az erdei növények összehasonlítása.
- Eső utáni levegőváltás, illatok, növények, állatok viselkedése.
- „Kincs” gyűjtés – folyamatos.
- Kézműves foglalkozások, a kincsek esetleges felhasználása.
- Táborszászló készítése.
- Tájékozódás nappal (turistajelzések), este (fények, csillag, Hold). Esti séta.
- Az este hangjai, neszei, fényei.
- Számháború a megismert növények vagy állatokkal.
- Tábortűzhez fagyűjtés.

- A tábor ajánlott programjaiból válogatás.
- A megfigyelések, tapasztalások során összehasonlításokat, méréseket, becsléseket végzünk.

Az óvodapedagógus szervezési feladatai:

- Az erdei tábor helyének kiválasztja, megtekinti, információkat gyűjt ajánlott tevékenységekről, szállásról, étkezésről, az odautazásról.
- A környéket felderíti: játszótér, orvos, zöldséges.
- A szülőket tájékoztatja az erdei óvodával kapcsolatos tudnivalókról. Írásbeli beleegyezésüket kéri, melyben a szülők vállalják a táborral kapcsolatos terheket.
- A gyermekekkel beszélget az erdei óvoda „nagyszerűségéről”, hatékonyságáról.
- Helyet foglal, időpontot egyeztet.
- Az utazást, a csomagok szállítását megszervezi.
- A tábor- és környékét bejárja. A szervezett programokat, étkezéseket megbeszéli.
- Az szervezett kirándulásokat, játékokat, tevékenységeket összeírja: Programterv.
- Eső napok programjait megtervezi.
- A szülőkkal a tábori ruházatot megbeszéli, mit, hogyan kérünk. Részletes adatlapot töltet ki, kitérve a betegségekre, allergiára, éjszakai alvási szokásokra.
- A gyerekekkel a hálókat „beosztja”.
- Az erdei óvodába a szükséges eszközöket összekészíti/ könyvek, határozók, nagyítók, távcsövek, zacskók, fényképezőgép, videó.../Szabadidős tevékenységekhez: könyveket, játékokat, sportszereket. Kézműves foglalkozásokhoz szükséges eszközök. Egészségügyi, tisztálkodási felszerelést.
- Az utazást megszervezi.
- Szálláshely foglalásakor a gyerekekkel a csomagokat elrendezi, ágyukra készíti az alvókájukat és a családi képet.
- A napirendet és a helyi szokásokat megbeszéli: baleset megelőzés.
- A délutáni pihenés lehetőségét a biztosítja.

Az erdei óvoda programjainak, tevékenységeinek megszervezésekor mindig figyelembe kell venni a helyi adottságokat, az ajánlott programlehetőségeket, s elsődlegesen a gyermekek egyéni fejlettségét, érdeklődési körét.

Az erdei óvoda szervezéséhez szorosan hozzátartoznak a pályázati kiírások kutatása és maga a pályázási tevékenység, melyet az óvodapedagógusok végeznek – a szülők bevonásával.

Az erdei óvoda szervezésének sikeressége sokban függ a szülők együttműködési és segítő készségétől. E tevékenység szervezésének, gyakorlatának a Mókus óvodában 15 éves hagyománya van.

7. melléklet: A zenei képesség fejlesztés tartalma

Éneklési készség	Tartalom	3 – 4 évesek	4 – 5 évesek	5 – 7 évesek
	Hangterjedelem	3 – 5 hang	3 – 6 hang	3 – 6 hang
	Tempó	I: 66 - 80	I: 80 - 92	I: 92 - 108
	Dalanyag	6 – 16 dal, mondóka Óvónő segítségével, csoportosan, megközelítőleg azonos magasságban.	10– 20 dal, mondóka Óvónő indításával, önállóan, és csoportban, tisztán, Együtt érthető szövegkiejtéssel	10 – 25 dal mondóka Csoportosan, egyénileg, tisztán, helyes kezdőmagasságban, tempóban. Dallam, ritmusmotívumok visszaéneklése.
Hallás- fejlesztés	Magas-mély	Kezdőhang átvétele, térben oktáv távolság.	Kezdőhang átvétele, oktáv, kvint távolság térben, ismert egyszerű dallam térben mutatással, váltás átvétele.	Térben dallam mutatása – lassú tempóban, motívum dallamvonalának mutatása.
	Halk - hangos	Felismerése: beszéd, ének, zörej	Felismerése és éneklés, beszéd halkan, hangosan.	Halk - hangos, gyors - lassú, fogalmak összekapcsolása, érzékelése.
	Dallamfelismerés, zenei emlékezet		Jól ismert dallamok felismerése szöveg nélkül.	Dallamfelismerése kezdő, vagy belső motívumról.
	Dallambújtatás belső hallás		Motívumok váltása belső hallással, halkan, hangosan.	Dallambújtatás rövidebb és hosszabb egységekkel – egyenletes tempótartással.
	Motívum visszhang	Egyszerű dallamfordulatok visszaéneklése.		Motívum visszaéneklés kitalált szöveggel, csoportosan, egyénileg.
	Hangszínek	2 – 3 élesen eltérő zörejh hang felismerése. Hangszerek hangszínének megkülönböztetése.	Finomabb zörejek, egymás hangjának felismerése.	Finom zörejek, hangok felismerése, kis eltérések érzékelése, zaj irányának érzékelése, távolság érzékelése.
	Zenehallgatás	Óvónő énekét szívesen, figyelmesen hallgatják.	Óvónő éneke, hangszerjátékát figyelmesen hallgatják, igénylik az újra hallgatását.	Érdeklődő élvezettel figyelik, hallgatják az egyszerűbb műveket – óvónő éneke, hangszerjátéka, óvónők kórusa, egyéb hangszeres bemutató, közös játék.
Ritmus- érzék- fejlesztés	Egyenletes lüktetés	Játékos mozdulatokkal utánzás, érzékeltetés.	Járással, tapssal kísérve.	Egyenletes lüktetés, ritmus összekapcsolása.
	Ritmus		Dalok, mondókák egyszerűbb ritmusának kiemelése.	Dalritmusok különbsége, kiemelése, felismerés ritmusról, összekapcsolása egyenletes lüktetéssel.

	Tempó	Egyszerűbb tempóváltások átvétele, követése.	Gyors, lassú, ének, mozgás, tempótartás képessége, átvétele.	Gyors-lassú különbség felismerése, önálló irányítása a gyakorlatban.
	Mozgás, térforma	Óvónóvel és egyénileg játékos mozgás, utánzás.	Esztétikus játékmozdulatok, egyöntetű mozgás. Körtartás, hullámvonal, kapus játékok, szerepvállaló játékok.	Változatos térformákban biztonságos mozgás, gyermekek vezetésével egyénileg és csoportban. Gyermektánc.
	Ütőhangszerek	Egyszerű ritmushangszerek: dob, klávesz, agogo, csörgők.	Dob, cintányér, triangulum, egyéb egyszerű ritmushangszerek. Egyenletes lüktetés érzékeltetése hangszerrel.	Minden típusú óvodai gyermek hangszer biztonságos, pontos használata, váltások, motívumok kiemelése.
	Zenei formaérzék	Egyszerű beszélt- és mondóka ritmusmotívumok visszatapsolása.	A motívum kiemelése(4 egység), ritmus- és dallamvisszhang.	Motívumok hangsúlyának kiemelése tapssal, járással, játékos mozdulatokkal, ritmus és dallamvisszhang.
	Zenei alkotás		Dallamfordulatok kitalálása, név, köszönés, egy-egy mondat éneklése.	Zenei kérdés - felelet kitalálása, motívumonként, mondókára dallamkitalálás, saját szöveg, vers énekelgetése.

8. melléklet Ünnepeink

Ünnepek megnevezése	Ünnepek tartalma	Vackor Óvoda	Mókus Tagóvoda
Hagyományos ünnepek	Adventi készülődés - Karácsonyvárás Mikulás Karácsony Vízkereszt Farsang Húsvét Anyák napja Gyermeknap Vackor nap Mókus kaland „Iskolahívogató”	X X X X X X X X X	X X X X X X X X X
Népmese napja Március 15. Óbuda napja 05 .04.	Életkornak megfelelő megemlékezés, tevékenység szervezése. Az 5-7 évesekkel múzeumlátogatás / Kiscelli Múzeum, Hadtörténeti Múzeum, Bem szobor/. Népviseletekből tabló vagy kiállítás, népmese, népdal.	X X X	X X X
Jeles zöld napok	Takarítási világnap (szept. 3.szombat) Állatok napja (okt. 4.) Víz világnapja (márc. 22.) Föld napja (ápr. 22.) Madarak – fák napja (máj. 10.) Környezetvédelmi világnap (jún. 5.) ZÖLD HÉT (április 4. hete)	X X X X X X X	X X X X X X X
	Születésnapok vagy névnapok megünneplése Testvérszületésre gratuláció Hosszantartó betegség estén képeslap írása	X X	X X

Csoport hagyományok	Hétfélig kirándulás a családokkal, lehetőség szerint kétszer az év folyamán	X	X
	Közös ültetés; a mi fánk folyamatos figyelése az udvari területünkön,	X	X
	Kiskert beültetése, gondozása		X
Óvodai közösséget érintő hagyományok	Színházi előadás az óvónői testülettel külső előadókkal	X	X
	Néptánc, népi játszótér	X	X
		X	X
Közösen szervezett események	Állatkerti látogatás (5 – 6 – 7 éves korosztály)	X	X
	Múzeumi látogatás – Pl.: Kiscelli Múzeum (a Nemzeti dal kinyomtatása kézi nyomdagéppel: 6 – 7 éves korosztály)	X	X
	ÓBUDA nevezetességeinek megtekintése (Óbuda napja)	X	X
Sportnap	Kirándulás vagy barlanglátogatás (Pl.: Szemlő – hegyi barlangba megyünk a Kihívás napján: 6 – 7 éves korosztály)	X	X
	Mókusban: Óvodakör futás –belső /4-5 évesek/ külső/6-7 éveseknek a Kihívás napján Mozgásos játékok szervezése	X	X

9. melléklet Néphagyományok - ötletek, javaslatok

- Boldogasszony hava	
1. Újév	Köszöntők, jókívánságok mondása.
6. Vízkereszt	A karácsonyi díszek levétele. Három királyok ünnepe.
22. Vince napja	Időjóslo nap – a medve megfordul a barlangjában.
Február – Böjt elő hava	
2. Gyertyaszentelő Boldogasszony	A medve kijön a barlangjából; medvés játékok, gyertyaöntés.
6. Dorottya	Időjóslo nap.
Farsang (vízkeresztől hamvazó szerdáig)	Télűzés, álarcok készítése, tüzes játékok, fánksütés, állat-alakoskodás, mulatozás.
19. Zsuzsanna	Megszólal a pacsirta, madarak hangjának megfigyelése, madáretetés, madárkalács készítés, madaras játékok.
24. Mátyás (jégtörő)	Időjóslo nap. Mit tesz Mátyás: töri, vagy készíti a jeget?
Március – Böjtmás hava	
12. Gergely (iskolába hívó, palántázó)	Palántázás előkészítése, csíráztatás, ághajtatás (Mag, mag búzamazag..., tréfás iskolába hívó, zálogosdi).
18-21. Sándor, József, Benedek	„Zsákban hozzák a meleget”... Időjóslo napok: ilyenkor engedik ki a méheket. Méhecskés játékok.

Április – Szent György hava	
1. Április-járatás	„Bolondnap”. Csúfolódás, viccelődés, tréfás, bolondos játékok napja.
Húsvét	Nyuszi és tojáskeresés a szabadban; tojásfestés, tojásírás, tojásgurítás, locsolkodás.
24. György	Állatok kihajtásának a napja. Állatos énekek, mondókák, mimes játékok, állat- alakoskodás.
Május – Pünkösöd hava	
1. Majális	Májusfaállítás.
4. Flórián	Tüzes játékok; Tüzoltóság meglátogatása.
12-14. Szervác, Pongrác, Bonifác	Fagyoszentek. Időjósló napok.
Pünkösöd	Pünkösödölés, dalos játékok, pünkösdi királyválasztás.
Június – Szent Iván hava	
8. Medárd	Időjósló nap. Vizes játékok.
Szeptember – Szent Mihály hava	
8. Kisasszony napja	Dióverés, diótörés, diógurítás; fecskék, gólyák gyülekezésének ideje. Megfigyelés, kirándulás.
29. Mihály	Szüretelés ideje. Elbújnak a méhek és a halak, behajtják az állatokat. Dalok, versek, mimes játékok.
Október – Mindszent hava	
16. Gál	Erdei kirándulás, termések gyűjtése; az erdő fohásza.
23. János	Első lámpagyújtó nap. Megfigyelés, lámpakészítés, méces gyújtás.
November – Szent András hava	
3. Hubertus (vadászok ünnepe)	Kezdődik a nyúl vadászat. Versek, mondókák, nyulas játékok.
11. Márton	Ludas játékok, dalok, versek, mondókák.
19. Erzsébet	Időjósló nap.
25. Katalin	Időjósló nap.
30. András	Pásztorok napja. Állatos játékok. Házasság jósló nap.
December – Karácsony hava	
Advent	Készülődés a karácsonyra. Adventi koszorúkészítés. Mézeskalácssütés, ajándékkészítés.

4. Borbála	Időjóslo nap. Cseresznye ág hajtatas.
6. Miklós	Érkezik a Mikulás, minden csoportba ellátogat.
13. Luca	Búzaültetés, kotyolás.
Karácsony	Közös ünneplés.

^[1] Nemzeti környezeti nevelési stratégia (alapvetés) Dr. Vásárhelyi Tamás - Dr. Victor András

^[2] Nemzeti környezeti nevelési stratégia (alapvetés) Dr. Vásárhelyi Tamás – Dr. Victor András

^[3] Óvodások környezeti nevelése- Réce-füzetek 5. - Victor András (6.o.)